IANA MATEI

PREMIUL EUROPEANUL ANULUI 2010

DE VÂNZARE: Mariana, 15 ani.

RAO

IANA MATEI

DE VÂNZARE: Mariana, 15 ani

în colaborare cu Anne Berthold

Traducere din limba franceză
VASILE SAVIN

editura rao

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
MATEI, IANA
De vânzare: Mariana, 15 ani / Iana Matei; trad.: Vasile Savin.
– Bucureşti: Editura RAO, 2011
ISBN 978-606-609-092-6

I. Savin, Vasile (trad.)

821.135.1(94)-31

Editura RAO
Grupul Editorial RAO
Str. Turda nr. 117-119, Bucureşti, România
www.raobooks.com
www.rao.ro

IANA MATEI
Á vendre, Mariana 15 ans
Copyright © Oh! Editions, Franţa, 2010
© Toate drepturile rezervate

© Editura RAO, 2010
pentru versiunea în limba română

2011

ISBN 978-606-609-092-6

IONELA

– Alo, Ionela[1]?

– Da?

– Iana Matei la telefon. Peppi ţi-a spus că am să-ţi telefonez, da? Ţi-a explicat cine sunt?

– Da, da, mi-a spus.

– Poţi vorbi? Nu te urmăreşte cineva?

– E-n regulă, am rămas liberă un moment.

– Peppi mi-a zis că ai nevoie de ajutorul meu. Aşa-i?

– Nu ştiu...

– Ţi-e frică?

– Da.

– Ai încredere în mine?

– Da, cred că da.

– OK, am să te scot de acolo.

Ionela are 15 ani şi este sclavă sexuală. E cam tot ce ştiu despre ea, dar îmi este de ajuns: trebuie să o salvez pe fata asta. Un avocat m-a alertat în dimineaţa aceasta. La telefon, el mi-a spus că venea din partea unei doamne din Spania, o anume Peppi, îngrijorată de soarta unei adolescente române răpită de traficanţi. Din informaţiile sale, Ionela se află în mâinile unei

[1] Prenumele au fost schimbate. (*n.a.*)

familii de țigani formată din mamă, doi băieți și o fată. La început, dacă am înțeles bine, proxeneta asta, destul de în vârstă, i-a propus Ionelei, ai cărei părinți se certau întruna, să locuiască la ea. A pus-o să lucreze cot la cot cu ea, la piață. După trei luni de zile, baborniţa i-a zis:

– Casa și masa nu-s pe gratis. M-ai costat deja o grămadă de bani, a venit vremea să-ți plătești datoria. Băieții mei ți-au găsit de lucru în Turcia. Mâine pleci acolo.

În Turcia, Ionela a fost bătută și amenințată cu moartea. Ea s-a supus și a făcut ceea ce i se cerea: să se culce cu necunoscuți. În urma unei descinderi a poliției pe strada unde făcea trotuarul, a fost trimisă în România, unde, la coborârea din avion, a fost luată de proxenetă și expediată în Spania. De îndată ce a ajuns acolo, Ionela a încercat să se sinucidă înghițind somnifere cumpărate dintr-o farmacie. Și-a reluat munca trei zile mai târziu. Când s-a îndopat a treia oară cu medicamente, era atât de amețită încât traficantul, unul dintre cei doi fii ai Babuşkăi, nu a putut să o trimită în stradă. Așa că Ionela a rămas închisă în camera unui hotel jegos unde peștele i-a trimis totuși câțiva clienți. Unuia dintre aceștia, spaniol, i s-a părut că este prea tânără.

– Câți ani ai?

– Cincisprezece.

Dacă nu ar fi fost sub influența medicamentelor, probabil că nu ar fi avut niciodată curajul să spună adevărul. Bărbatul, extrem de șocat, a bombardat-o cu întrebări. Ionela a ajuns să-i împărtășească întreaga poveste. Imediat ce a ajuns acasă, clientul i-a povestit totul mamei sale. Închipuiți-vă că pentru amândoi era un lucru cât se poate de limpede: trebuia să o scoată pe copilă din ghearele acestor scursori. A doua zi, clientul s-a întors la hotel unde a negociat o nouă repriză cu Ionela. Ajuns în cameră, a luat-o pur și simplu cu el și a urcat-o într-un autocar

spre România, dându-i câțiva euro ca bani de buzunar. I-a promis chiar că îi va trimite bani în mod regulat prin mandat poștal. Revenită în țară, Ionela s-a refugiat la mătușa ei, unde bătrâna țigancă a găsit-o imediat. Era un lucru previzibil: un traficant știe totul despre victimele sale, fiindcă este singurul mod de a face presiuni asupra lor. Traficanții au prins-o pe Ionela în fața casei mătușii sale și au urcat-o în mașină. Mătușa a încercat să-i oprească, dar Babuşka știa cum să pună problema:

– Îți dau un sfat: nu chema poliția. Dacă ne faci probleme, o să-ți luăm fata în locul ăsteia.

Fata ei avea treisprezece ani. Mătușa n-a scos o vorbă. Traficanții au dus-o pe Ionela la Călărași, aproape de frontiera bulgară, nu departe de coasta Mării Negre. Din fericire, Peppi, mama clientului spaniol, s-a ținut de cuvânt. O contactase deja pe Ionela ca să-i trimită mandatul. „Prelucrată" de traficanți, adolescenta i-a informat, care au lăsat-o să o sune pe binefăcătoare spre a cădea de acord asupra unei date pentru primirea sumei. Pentru asemenea oameni, banii sunt întotdeauna buni de luat. Asta a fost greșeala lor. Ionela a profitat de ocazie ca să o prevină pe Peppi de cele ce i s-au întâmplat. Aceasta, neputincioasă, s-a adresat unui avocat ca să găsească în România pe cineva care să o salveze pe Ionela. Respectivul avocat a dat câteva telefoane și cineva i-a spus despre mine, despre centrul meu de primire și de activitatea pe care o depun în favoarea victimelor traficului de persoane.

Trebuia acționat de urgență: la ultimul mandat trimis de Peppi, Ionela i-a spus că Babuşka avea de gând să o trimită în Turcia. Dar Ionela se afla deja în baza de date a poliției turcești, de aceea traficanții au „căsătorit-o" cu un tip, în schimbul a 100 de euro, pentru a-i schimba numele de familie. Era nevoie de o acțiune rapidă: în câteva zile urma să treacă frontiera...

La telefon, o simt pe Ionela pierdută, ezitând.

– Ionela, am să vin să te iau.

– Nu se poate! Or să mă omoare! Mi-au zis că dacă voi mai încerca să scap, or să mă lege de o maşină şi or să mă târască până crăp...

– Nu-ţi vor face nimic, doar încearcă să te sperie.

– Nu, or s-o facă! Când au venit să mă ia de la mătuşa, Ramon m-a lovit cu pumnii. M-au sluţit, ca să mă pedepsească. Le-am spus că voi merge la poliţie, iar Babuşka a râs zicând că poliţiştii îi erau prieteni!

Nu am cum să verific veridicitatea celor spuse de ea. Nu are nici o importanţă. În sinea mea, sunt convinsă că fata este în pericol. Restul ţine de detalii.

– Ionela, vom găsi un mijloc. E vreun moment când te lasă singură?

– Nu. Stau toată ziua încuiată în cameră.

– Gândeşte-te bine: nu te lasă niciodată să ieşi?

– Nu, vă spun, nu vor nici măcar să lucrez în stradă. Se tem să nu fug din nou. Singura dată când ies, este atunci când merg la poştă să încasez banii trimişi de Peppi.

– Atunci eşti singură?

– Babuşka şi cu Ramon mă aşteaptă afară. Nu mă slăbesc nici o clipă.

– Dar intri singură?

– Da, numai că Peppi mi-a trimis bani acum câteva zile. Nu ştiu când va fi următorul mandat.

– Nu are nici o importanţă: nu au de unde să ştie. Ascultă, le vei spune că te-a sunat Peppi, că ţi-a trimis bani şi că trebuie să mergi să-i iei. Mă suni să-mi spui când te duci.

– Şi pe urmă?

– Am să te aştept în faţa poştei. Ai să vezi un Audi vechi roşu metalizat parcat în faţă, cu o doamnă blondă la volan: eu sunt asta. Portiera din spate va fi deschisă. Când te vor aduce, vei intra în clădire şi vei ieşi imediat. Trebuie să-i luăm prin surprindere. Or să creadă că ai treabă vreo zece minute, ca să semnezi de primire. Or să-şi aprindă cu siguranţă o ţigară, aşteptând. Nimeni nu se va aştepta să ieşi atât de repede. Ajunsă afară, te arunci pe bancheta din spate a maşinii mele. Motorul va fi pornit şi vom demara în câteva secunde.

– Bine...

– Totul va fi în regulă, Ionela.

– De acord...

Închid telefonul oarecum puţin neliniştită. Dar dacă traficanţii vor bănui ceva? Asta e, nu am de ales, trebuie să încercăm... Ionela mă sună a doua zi.

– E-n regulă, merg să ridic banii mâine după-amiază.

– Am să fiu acolo. La care oficiu poştal?

– Cel din centru.

– Foarte bine, am să-l găsesc. Nu uita: un Audi roşu, o doamnă blondă, sari în maşină.

– OK.

Eu locuiesc în Piteşti, un oraş industrial aflat la poalele Carpaţilor. Călăraşiul, unde merg să o iau pe Ionela, se găseşte undeva în apropierea Mării Negre, la patru-cinci ore de mers, ca atare trebuie să plec devreme, cu atât mai mult cu cât nu am habar la ce oră va apărea Ionela. Mi-aş fi putut lua greoaia Dacie, mai confortabilă pentru traseele mai lungi, însă bătrânul Audi este mai nervos, mai rapid, lucru care s-ar putea dovedi util dacă ne urmăreşte cineva.

Este aproape ora douăsprezece când ajung în centrul oraşului Călăraşi. Nedescurcându-mă cu harta, am întrebat un trecător unde se află oficiul poştal. Într-un final, am ajuns. Trag maşina lângă trotuar, la câţiva metri de intrare. Gata... Acum rămâne să aştept... sperând că traficanţii nu îşi vor schimba planurile!

După vreo trei ore și jumătate, Ionela tot nu apare. Nu m-am mișcat de pe scaun de teamă să nu ratez sosirea ei. N-am mâncat nimic de dimineață, iar stomacul îmi chiorăie, dar, oricum, n-aș putea înghiți nimic. Așteptarea aceasta este insuportabilă. Mă gândesc la ce-i mai rău: să fi descoperit baba ceva? Ionela, terorizată, a mărturisit că nu era vorba de nici un virament? Cu noduri în gât, continui să observ atentă persoane care intră și ies din oficiu. Brusc, o văd: o fetiță palidă, cu părul tuns, îmbrăcată cu blugi și un bluzon minuscul, coborând dintr-un taxi care trage chiar în fața mea. Nu sunt sigură... Tunsoarea aiurea... Ba da, cu siguranță ea e. Aruncă o privire spre mașina mea și se îndreaptă spre intrarea clădirii. Pe scaunul din față al mașinii, văd o țigancă bătrână vorbind cu șoferul de taxi. Cu mintea ca un automat, pornesc mașina și dau ușor înapoi ca să pot ieși dintr-odată. Fără să scap taxiul din ochi, apuc mânerul de la ușa din spate ca să o deschid. Sunt gata. Gata! Ionela iese din clădire și în trei secunde se aruncă pe bancheta din spate. Încă nu s-a ridicat când am și pornit ca din pușcă. Mi-e greu să știu dacă Babuşka a văzut ceva, dar în clipa în care depășesc taxiul, îl văd în oglinda retrovizoare pe șofer că îi spune ceva, arătând cu degetul spre Audi. Au înțeles... Cu piciorul apăsat la maximum pe pedala de accelerație, iau viteză. În spate, taxiul a demarat și el scrâșnind.

– Ionela, încotro o luăm? La dreapta? La stânga?

Nu cunosc orașul. Patru ore cât am așteptat în mașină, nici nu mi-a trecut prin minte să mă gândesc la traseu... Ce proastă sunt! În oglinda retrovizoare, o văd pe Ionela înnebunită de frică, temându-se să se ridice și încercând să-și dea seama pe unde suntem aruncând priviri scurte pe geam.

– Pe acolo!

Ghemuită pe banchetă, adolescenta îmi arată cu mâna direcția pe care trebuie să o iau. Fac cum spune ea. Taxiul e în coada mea. Babeta îmi arată pumnul.

– Și acum, pe unde o iau?

– La stânga!

În momentul în care îmi răspunde, arată cu mâna spre dreapta.

– Ionela, nu mai știi care îți este dreapta și care stânga?

– Ba da... Nu... Pe acolo!

Izbucnim într-un râs nervos. Ionela este panicată total. Sunt sigură că dacă o întreb cum o cheamă îmi va răspunde „Petru"! De bine, de rău, îi urmez indicațiile pe care mi le dă în dezordine. Trag de volan, fac slalom, trec pe roșu... În oglinda retrovizoare, urmăritorii au rămas mult în urmă. Nu-mi pare rău că am luat Audi-ul... După cinci minute lungi cât o zi de post, Ionela riscă să se uite înapoi.

– Nu-i mai văd, răsuflă ea, fără a-i veni a crede.

Așa e: ne-au pierdut urma. Totuși, nu încetinesc. Traficanții ar putea să transmită semnalmentele mașinii mele unui complice. Pândind, vreau să mă asigur că nici un alt vehicul nu ne urmărește. În sfârșit, la ieșirea din oraș, înțeleg că suntem salvate. Mențin viteza, ca să ne îndepărtăm cât mai mult, dar îi zâmbesc pasagerei mele înfricoșate. O bucată de timp nu ne spunem nimic. Încet, încet începem să respirăm normal. Brusc, sună telefonul Ionelei. Când deschide, cineva urlă în receptor atât de tare încât aud:

– Dă-mi-o pe curva aia blondă!

Tremurând și mânioasă, Ionela îmi întinde telefonul mobil. Glasul brutal al unui bărbat îmi țipă în urechi:

– Ad-o imediat sau or să te mănânce șobolanii!

– Du-te dracului!

– N-ar fi trebuit să ne iei fata, habar n-ai cine suntem!

Abia îmi stăpânesc râsul: tipul crede clar că are de-a face cu un traficant concurent. De parcă i-aș fi furat muncitorii!

– Curva dra...

Prea mult. Închid și arunc telefonul jos. Ce rost are să-i aud bădărăniile. Imediat mă grăbesc să o asigur pe micuța mea protejată.

– Stai liniștită. Ești în siguranță. Nu ne pot face nimic.

– Da... le-am tras-o, nu?

Glasul fetei este puțin crispat. O simt totuși surescitată din cauza situației. Nu știe nimic despre mine, însă pentru prima dată se simte în poziție de forță. Drumul e lung și profităm ca să ne cunoaștem. Îi vorbesc de centrul meu de primire pentru victimele traficului de persoane, îi propun să intre în programul meu de reinserție. Acceptă, entuziasmată. Dar și foarte seducătoare... Grija aceasta de a-mi face pe plac nu mă uimește. Ea vine dintr-un mediu violent. Săptămâni întregi s-a prefăcut pentru a supraviețui. Acum trebuie să învețe să aibă încredere în mine... Mai avem de mers o oră până la Pitești când telefonul Ionelei, aruncat, sună din nou. De data aceasta răspund eu, pregătită să mai trântesc o serie de înjurături. Contrar așteptărilor, glasul este mai hotărât.

– Alo, sunt un sergent de poliție. Am primit o plângere privind răpirea unei persoane minore. Vă somez să aduceți fata imediat înapoi.

Alta acum... Traficanții au avut îndrăzneala să meargă la polițai! Iarăși niște corupți? N-am cum să știu, însă ordinul reprezentantului legii mă scoate din sărite. Explodez:

– Bă, nenorocitule! Minora pe care chipurile am răpit-o este exploatată sexual ca prostituată! De ce-i aperi pe indivizii ăia? Măcar ți-au spus că au constrâns-o să se căsătorească cu un necunoscut?

– Habar n-am despre ce vorbiți. Tot ce știu este că am o plângere de răpire.

– Zi-mi cum te cheamă, sergent.

– ...

– Alo?

S-a întrerupt. E clar că polițaiul a preferat să-mi închidă telefonul în nas. Și-a dat desigur seama că povestea era serioasă. Ionela.

Instinctiv, se uită în spate, gest pe care l-a făcut de vreo sută de ori de când am părăsit Călărașiul. Îmi dau seama că va trece mult timp înainte de a merge pe stradă fără să se uite îndărăt...

– Ia spune, ți-e foame?

– Da.

– OK, o să ne oprim să mâncăm ceva.

S-a lăsat noaptea. N-am mâncat amândouă nimic toată ziua. Mai avem vreo douăzeci de minute până ajungem la centrul de primire și vreau să-i descriu pe scurt, în linii mari, programul înainte de a o prezenta celorlalte fete. În restaurantul de la marginea șoselei, Ionela se repede asupra mâncării. Satisfăcută, dar obosită, vrea să ajungă cât mai repede. Pentru ea, acest centru de primire înseamnă șansa de a-și schimba viața.

TRAFIC

România varsă în fiecare an pe trotuarele întregii Europe mii de fete ca Ionela. Originare din Pitești, București, Iași, Brăila, Sibiu ori Timișoara, venite din marile orașe sau din sate îndepărtate din Transilvania, ele aterizează la Madrid, Roma, Paris, Londra sau Amsterdam, unde vin să îngroașe cohortele ce bat străzile pentru câțiva euro. Atenție! Vreau să fiu bine înțeleasă. Că unele femei aleg să-și vândă trupul, nu-mi pasă câtuși de puțin. Nu lupt împotriva prostituției voite, aleasă și asumată, ci împotriva traficului de ființe umane. Vorbesc de fetele constrânse și forțate, adesea minore, cumpărate și vândute ca niște simple bucăți de carne, fete dezrădăcinate, torturate, abuzate psihologic, lovite, violate, apoi aservite sexual. Este vorba aici nici mai mult nici mai puțin decât de un viol, masiv și organizat, care se continuă aici, în Europa secolului XXI.

În ciuda a tot ce am văzut în zece ani de luptă, mă doare să văd că niște oameni pot hotărî prețul unei vieți și ajung să exporte fete, ca pe un bun oarecare. Ai nevoie de o micuță romăncă, supusă întru totul ca să facă trotuarul în Spania, Anglia sau în Țările de Jos? Socotiți și singuri. Îți trebuie cel puțin 800 de euro ca să o scoți din țară, și până la 3 000 de euro dacă o cumperi la capătul unui șir de revânzări. La prețul acesta, ai drept de

viață și de moarte asupra ei! Cât despre recuperarea investiției, vă garantez că merită efortul: dacă o treci frontiera ai un profit de 150%. Traficul de femei și de copii aduce un câștig mai mare decât cel de arme și de droguri! Spre deosebire de o armă, o fată poate fi vândută de mai multe ori...

Fenomenul a început în 1990, odată cu căderea lui Ceaușescu și a regimurilor comuniste din țările de Est. În Balcani, traficanți de tot soiul au profitat de războaiele succesive pentru a se lansa în comercializarea sexului. La sfârșitul conflictului, inserându-se pe fluxul migranților care fugeau de sărăcia din țara lor, fete din Macedonia, Lituania, Rusia, Bulgaria și România au început să debarce cam peste tot în Europa de Vest, ascunse în portbagajul mașinilor sau îngrămădite în camioane, atunci când nu acostau pe malurile italiene cu bărcile pneumatice. Libere astăzi să circule în spațiul Schengen, acestea iau avionul, în deplină legalitate. În douăzeci de ani, țările din Est au devenit principalul furnizor de prostituate al Uniunii Europene. Din cauza economiei subterane, este imposibil să se cunoască precis amploarea fenomenului. Conform unor studii[1], puține la număr, de care dispunem, trei sute de mii din resortisanți se prostituează azi în Vest. Acum cinci ani nu depășeau două sute de mii. La vremea aceea, Rusia se afla în fruntea acestei filiere a sexului. De atunci[2], România i-a luat locul, devenind campioana țărilor exportatoare de prostituate imigrate în Uniunea Europeană.

Dar până la a ști câte dintre ele au fost vândute... Probabil majoritatea. Filierele, susținute de rețelele internaționale ale crimei organizate, sunt, din păcate, bine puse la punct. Ademenite de o falsă promisiune de angajare în străinătate, fetele acceptă să

[1] În fiecare an, în lume, între 800 000 și 2,4 milioane de persoane, în special femei și copii, sunt victime ale traficului de persoane.

[2] Conform unui studiu internațional asupra lucrătorilor sexuali în Europa, realizat între 2006 și 2008

urmeze un cvasi necunoscut: în realitate acesta fiind un recrutor care le vinde pentru câțiva lei unui traficant, care, la rândul lui, le expediază imediat în străinătate. De îndată ce trec frontiera, li se confiscă pașaportul, sunt bătute și obligate să se prostitueze, fără a le da vreun ban din sumele mari pe care peștele le câștigă de pe urma lor.

Nu credeți? Totuși, toate astea se petrec sub ochii voștri, pe străzi, în baruri, parcări, de-a lungul autostrăzilor, fără ca să împiedice pe cineva să doarmă! În Spania, principala destinație a victimelor românești a traficului de persoane, își abordează clientul chiar în centrul orașului. Acolo, prostituția nu numai că este legalizată, ba chiar a intrat în obișnuință. Vederea fetițelor pe jumătate despuiate umblând prin mijlocul trecătorilor nu deranjează, aparent, pe nimeni. În unele regiuni, racolarea clienților pe marginea șoselelor publice este autorizată doar la periferia orașelor. Incredibil: mașinile vin și stau la coadă în fața parcărilor unde lucrează fetele, adevărate lupanare sub cerul liber unde traficanții își supraveghează turma fără nici o problemă. Aici a ajuns Oana, o adolescentă pe care am primit-o în centrul meu. O cunoștință din satul ei îi promisese un post de chelneriță în Spania. La Madrid „însoțitorul" a dus-o pe Oana într-un apartament din centrul orașului, ocupat de două femei cu figură crâncenă. Aveau în jur de treizeci de ani.

– Uite, de-acum ai să locuiești aici. Ele se vor ocupa de tine și-ți vor spune ce ai de făcut.

Acestea i-au luat imediat pașaportul, pretextând că trebuie pus la loc sigur. A doua zi au dus-o într-o parcare imensă de la periferia Madridului, numită Casa del Campo: proxeneții îi spun „uzina". Vreo sută cincizeci de fete, în jargon „valizele", stranii bagaje umane aduse din mai multe țări din Europa, se prostituau aici în fiecare noapte. Femeile i-au explicat:

– Vezi locul ăsta? Aici ai să muncești.

– Nu înțeleg.

– E foarte simplu. Seara, turiștii vin să facă un tur cu mașina pe aici. Merg foarte încet și se uită la toate fetele pentru a le alege pe cele pe care le vor. Când te cheamă unul, te urci în mașina lui și faci ce îți cere.

– Cum adică?

– Da, dacă vrea să i-o sugi, i-o sugi; dacă vrea să te ia pe la spate, îl lași s-o facă. Vezi ce simplu e! Asta facem și noi și adunăm o mulțime de bani. Tot ce trebuie să știi e cum să spui în spaniolă: „Bună ziua, vrei un pic de dragoste?"

– Un pic de dragoste?

– Nu-ți bate capul, tu doar spui și-atât.

– Nici nu-mi trece prin cap! Nu vreau să mă culc cu bărbați! Nu așa fusese înțelegerea!

– Parcă ai de ales?

– Niciodată, niciodată! Mai bine mor!

– Da? Mai vedem noi.

Cea mai vârstnică a împins-o pe Oana spre tovarășa ei, care a întors-o cu fața spre ea și i-a dat o scatoalcă. Puțin ametită, terorizată, Oana, a început să plângă.

– Ei, ții cu tot dinadinsul să mori? Hai, ne întoarcem. Începi mâine. Ai o noapte întreagă să te gândești.

Aceste scene de intimidare brutală au adeseori loc în plină zi. Din când în când, vin polițiștii ca să facă rondul, procedând la câteva verificări ale actelor de identitate. Fetele nu sunt câtuși de puțin neliniștite de reprezentanții ordinii: cele majore nu fac nimic ilegal, iar minorele prezintă mereu acte de identitate false. Cât despre proxeneți... nu sunt nebuni. Decât să trimită bărbați, ușor reperabili, le folosesc chiar pe propriile prostituate ca să le strunească pe celelalte, la nevoie cu bătaia. Când vine vreo patrulă, grupurile mici de fete se dispersează în câteva secunde, pentru a se forma la loc de îndată ce poliția pleacă. Multe sunt

prostituate şi în „puticlubs“[1] din Valencia, Barcelona şi Almería ori în zone situate în apropierea frontierei franceze. Aceste stabilimente, oficial hoteluri, au toate autorizaţiile necesare. Înăuntru, proxeneţii sunt stăpâni asupra a zeci de fete cazate aici, susţinând raporturi sexuale într-un ritm infernal în camera lor. Jos, la bar, clientul alege ca şi cum ar comanda un cocktail, diferenţa constând în faptul că totul se negociază... Fiindcă fetele nu ezită să-şi târguiască prestaţiile pentru a-l seduce pe client. Pentru 15 euro, poţi avea „serviciu complet“...

Fetele nu o duc mai bine nici în Italia, cea de-a doua destinaţie preferată de traficanţii români. Interzicerea prostituţiei în locurile publice este o spoială: din cele aproape şaptezeci de mii de prostituate care lucrează în toată ţara, între care 20% minore, două treimi s-ar prostitua, pe străduţe întunecate şi parcuri dosnice. La Milano, un cimitir situat la periferia oraşului foşneşte în fiecare noapte de gemete sordide ale unor tinere care nu se vând prea scump. Proximitatea unei tabere de români le garantează amatorilor de sex contra cost o marfă la preţ ieftin. Adeseori, traficanţii nici măcar nu se străduiesc să închirieze un apartament: le pun pe fete să doarmă prin pădurile din jur, în corturi sau adăposturi din carton, şi le pun să se prostitueze în boscheţii din apropiere...

Şi în Franţa, administraţia se mulţumeşte să cureţe trotuarele la suprafaţă: racolajul este pedepsit de lege, însă prostituţia ca atare este tolerată. Câte sunt? Douăzeci de mii? Treizeci de mii? Fetele schimbă ţara foarte des şi e greu de ştiut. În fond însă, această incertitudine nu deranjează pe nimeni. Preferă să se spună că la vecini este mai rău, iar problema este redusă la o simplă tulburare a ordinii publice. Singurul lucru de care sunt interesate autorităţile franceze, obsedate de imigraţia

[1] Termenul vine de la *putains clubs* – bordeluri (n.tr.)

clandestină, este să trimită fetele dincolo de frontiere: le prind şi le reexpediază imediat în ţara lor, de unde vor fi trimise într-o altă ţară chiar înainte de a ieşi din aeroport. Expulzările masive nu vor face decât să accentueze problema. Fiindcă această politică nu a redus cu nimic până acum numărul de prostituate. E de-ajuns să te plimbi prin faţa gărilor pariziene, prin pădurile ce mărginesc marile metropole, în Vincennes sau Boulogne, sau pe Promenade des Anglais, la Nisa, ca să vezi apărându-ţi brusc în faţa ochilor acele siluete plăpânde în ţinută sumară. Fiecare naţionalitate îşi are colţul său de trotuar. Pe scara sexului, rusoaicele sunt în frunte. Româncele se regăsesc, împreună cu bulgăroaicele, pe penultimul loc, înaintea africancelor, care sunt cele mai ieftine de pe piaţă, ca şi clientela lor... Mai clar spus, vă vorbesc de prostituţia de joasă speţă, la mii de leghe distanţă de universul acelor *escort girls*. Româncele se vând cel mai adesea în maşini, baruri slinoase şi cearşafuri murdare din hoteluri păduchioase. Adevărate lucrătoare ale sistemului, ele muncesc pe bandă rulantă, având şapte, opt, nouă chiar zece clienţi pe seară. Fără a mai pune la socoteală că sparg preţurile. În medie, se plătesc 30 de euro pentru un contact scurt, 50 de euro pentru o prestaţie de o jumătate de oră şi 100 de euro dacă actul se produce la hotel. Româncele îşi negociază trupul la mai puţin de 30 de euro pentru a atinge obiectivele stabilite de peşte. Iar în acest caz, desigur, concurenţa deranjează. Şi nu rareori faptul li se aduce la cunoştinţă cu lovituri de tocuri ascuţite...

O fată care trebuie să-i dea peştelui cel puţin 200 sau 300 de euro pe noapte, altfel are parte de represalii cumplite, ajunge la extreme pe care este imposibil să le înţelegi dacă nu ai fost, o dată, ameninţată de un traficant de persoane. Nimeni nu poate rezista la presiunea acestor brute. Când îi văd pe sociologi, oameni de carte, pe politicieni dezbătând la nesfârşit despre dreptul filosofic al fiinţei umane de a dispune de trupul său, mă apucă greaţa. Se

dă cuvântul unor *call-girls* de lux care conduc mașini Porsche, se discută cu multă compasiune despre aceste studente bine-crescute care spun că nu au alt mijloc pentru a-și plăti chiria, dar nu-și pune nimeni întrebarea că o puștoaică de cincisprezece ani acceptă să facă o felație pentru 20 de euro primului necunoscut care îi iese în cale!

Cel mai rău lucru este că după Legea Intensificării Securității Interne votată în 2003, prostituția clandestină a explodat în Franța. Traficanții, mai ezitanți în a-și trimite fetele pe stradă, intră pe internet pentru a oferi întâlniri în apartamente private, mașini sau păduri aflate mai departe de centrul orașului, unde fetele sunt și mai vulnerabile la brutalitatea peștelui sau a clienților scrântiți. Rămâne una însărcinată? E bătută cu picioarele ca să-i provoace un avort. Își rupe mâna? E dusă la produs, fără ca măcar să fie consultată de vreun medic. Același lucru se întâmplă și în Anglia, care penalizează racolarea: în câțiva ani, țara aceasta mult timp ferită de comerțul cu femei și minore a devenit noua destinație în vogă a traficanților. Casele de toleranță mai mult sau mai puțin discrete au înflorit cam peste tot ca niște ciuperci. Numai la Londra sunt câteva sute. Aceste bordeluri ale rușinii, unde nimeni nu știe ce se petrece, ies în evidență: minorele sunt violate fără teama că cineva va fi pedepsit, ascunse în spatele unor perdele de tul, la câțiva metri de familii onorabile, unde se dă sonorul televizorului mai tare pentru a acoperi zgomotele dubioase.

Țările în care totul este reglementat o duc un pic mai bine. Autorizând comercializarea sexului în vitrine sau în bordeluri, unde controlul limitează derapajele, Olanda a stimulat, în același timp, înflorirea unei prostituții invizibile, în barurile din zona a doua sau în apartamente private, unde nimeni nu va veni să întrebe nici despre vârsta și nici despre actele de identitate ale ocupantelor. Germania, destinația care ajunge în poziția a

cincea după Spania, Italia, Grecia și Republica Cehă, nu face excepție de la regulă: existența bordelurilor legale nu diminuează rata imigrantelor ilegale exploatate. Dimpotrivă... Trei sferturi din cele patru sute de mii de prostituate recenzate – adică de douăzeci de ori mai multe decât acum zece ani! – din țară sunt de origine străină. Acestea lucrează în baruri și cluburi ilicite, ce proliferează liniștite alături de stabilimentele reglementate. Amintiți-vă Campionatul Mondial de fotbal din 2006: municipalitatea Berlinului a ridicat un complex de vândut farmece uriaș, cu cabine de prestații individuale ce semănau cu niște toalete temporare! Aceasta a atras în tot cartierul fete de toate naționalitățile, dintre care multe din Europa de Est, care lucrau în ilegalitate. În total, aproape patruzeci de mii de femei au fost importate pentru a satisface apetiturile sexuale ale milioanelor de suporteri! Printre ele, minore, adolescente dezrădăcinate în mare grabă pentru a fi violate de fanatici ai balonului...

Eu îmi dedic astăzi viața tuturor acestor fete care au cunoscut infernul. Nu le pot salva pe toate, dar când sunt chemată în ajutor, sar imediat. Nu sunt o *superwoman*: intervențiile în forță nu sunt de mine. În general evit să mă confrunt direct cu traficanții: strig foarte tare, dar sunt conștientă că o blondă micuță, fără nici o competență în materie de kung-fu, nu prea contează prea mult în fața acestor brute. În majoritatea cazurilor, victimele pe care le primesc îmi sunt trimise de ONG-uri europene. Unele îmi vorbesc de prietenele reținute în continuare împotriva dorinței lor. Prin intermediul acestora, intru în contact cu femeile captive pentru a le garanta un loc sigur unde să se refugieze dacă reușesc să fugă.

Dacă nu le ajut eu, atunci cine să o facă? Poliția? Când polițaii nu sunt mână în mână cu traficanții, atunci cel care derajază este sistemul judiciar. În România este imposibil să faci o descindere într-un bordel sau să arestezi temporar un traficant

fără ca o prostituată să depună o plângere. Or, victimele traficului de persoane sunt mult prea terorizate ca să îndrăznească să facă un asemenea pas. Când totuși s-ar duce la poliție, aceasta s-ar mulțumi să-i repună în libertate, adică să le lase la bunul plac al torționarilor. În restul Europei, problema este aceeași. Structurile de primire pentru victime există, dar sunt marginale, polițiștii nu sunt destul de formați pentru a face distincție între o peripateticiană tradițională și o victimă a traficului de persoane, iar arestările, mult prea puține în pofida unor legi din ce în ce mai represive. Este defectuoasă colaborarea între țările membre, iar bugetele alocate luptei împotriva sclaviei sexuale sunt mult prea mici față de amploarea acesteia. Rezultatul: traficanții de carne vie au astăzi o cale cât se poate de liberă în fața lor.

Nepedpsirea acestor scursori mă revoltă... Trăim în societăți pretins moderne în care sunt vânduți copii! Exploatarea sexuală nu este nici mai mult nici mai puțin decât o nouă formă de sclavie care ne cangrenează democrațiile! Și stăm așa, cu brațele încrucișate! Oficial, toți, media, judecătorii, politicienii, se lamentează, se ofuschează zgomotos și repetă la nesfârșit că trebuie făcut ceva. În practică însă se dă vina pe client. Procesele împotriva traficanților sunt însă nesemnificative. Închisoarea pe viață, asta merită! Nu există o altă soluție pentru a-i împiedica să facă rău.

În România, corupția care apare la toate nivelurile mă îmbolnăvește, însă la fel de intolerabilă este și pasivitatea ansamblului instituțiilor europene. În realitate, nimănui nu-i pasă. Sub pretextul că fetele care fac trotuarul sunt străine, suntem somați să ne spălăm rufele murdare în familie. Este nu numai scandalos din punct de vedere uman, dar și complet stupid. Problema noastră este și a voastră. Traficanții români recrutează la noi, dar la voi exportă nefericita lor marfă, ai voștri sunt cei care alimentează acest trafic, cei care se culcă cu ele, ca să o

spunem limpede. Iată de ce Uniunea Europeană trebuie să ajute România. Trebuie să ne ajutați să punem capăt corupției galopante, să ne trimiteți experți, să ne formați judecătorii, polițiștii. Astăzi moneda națională este încă leul, dar, peste câțiva ani, vom trece la euro, iar transferurile oculte transfrontaliere vor fi mult mai ușoare. Acum trebuie acționat. România, că se vrea sau nu, înseamnă Europa! Lucrurile se mișcă, desigur, dar rămân atâtea de făcut...

Pereții au urechi

La începutul anului, *Reader's Digest* m-a ales Europeanul anului[1].

– Iana Matei, am o veste bună pentru dumneavoastră! mi-a spus veselă Anca Titorov, reprezentanta organizației la București.

– O veste bună? Iată o zi care începe bine! Spuneți!

Aflând că premiul este de 5 000 de dolari, am răsuflat ușurată. În plus, urma să mi se dea și niște bani. Și asta era un ceva destul de rar! Dar cel mai de necrezut lucru este că această Anca Titorov a considerat că trebuie să-și ceară mii de scuze.

– Trebuie să vă spun că sunt atât de dezolată... Televiziunea germană este cea care ne-a vorbit de munca dumneavoastră. Cineva, acolo, citise un articol despre centrul de primire pe care îl aveți, în timp ce aici, în București, nu s-a auzit niciodată vorbindu-se de dumneavoastră...

Și totuși, munca mea nu este de azi, de ieri. Acum unsprezece ani am fost prima din România care a creat un adăpost pentru femeile victime ale rețelelor internaționale de prostituție. De atunci, am primit mai multe distincții. În 2006, Ministerul

[1] Din 1996, redactorii-șefi ai celor douăzeci și una de ediții europene ale Reader's Digest aleg „Europeanul Anului" dintre personalitățile care întrupează cel mai bine tradițiile și valorile Europei. Iana Matei a primit premiul pe 20 ianuarie 2010. Este prima personalitate din România care l-a primit.

american al Afacerilor Externe m-a numit „Eroina anului". În 2007, Camera Lorzilor din Anglia mi-a decernat Abolitionist Award, incluzând și un premiu tot de 5 000 de dolari. În 2009, *Romanian Woman Magazine* m-a ales „Femeia anului". O recompensă nu-i mai mult decât un petic de hârtie, dar te motivează întotdeauna. Ultima, „Femeia anului", decernată de orașul Orăștie în martie, m-a mișcat cel mai mult: Orăștie este orașul unde m-am născut, pe 30 aprilie 1960. Oare acest oraș fortificat așezat în munții Transilvaniei nu este vechiul bastion istoric al poporului dac, altfel spus, crema populației române? Glumesc, desigur... Dar totuși, un asemenea lucru trezește amintiri. Când mama m-a adus pe lume, nu avea mai mult de douăzeci de ani. Când era mai tânără, fusese o atletă legitimată la un club profesionist, deosebit de dotată pentru pentatlon; tata, antrenor de fotbal, îi era îndrumătorul. În pofida diferenței de peste douăzeci de ani dintre ei, s-au îndrăgostit și s-au căsătorit. Apoi am apărut eu. Nu după mult timp, tata a fost mutat la București. Aveam trei ani și nu îmi plăcea locul acela. Copiii din imobilul în care locuiam îmi șterpeleau mereu jucăriile, iar tricicleta îmi dispărea tot timpul. Abia mă obișnuisem cu locul că tata a fost mutat din nou, la Pitești. În acest oraș industrial, aflat la poalele Carpaților, se fabrică din 1966 faimoasele Dacia, astăzi proprietate a constructorului Renault. Antrenor al echipei de fotbal a orașului, tata a primit o mică locuință de serviciu în centrul orașului, într-un cartier încântător situat în apropierea râului. Mi-am făcut foarte repede noi prieteni, cu care hoinăream mai peste tot. Îmi plăcea să alerg, să mă cațăr în copaci și să mă dau de-a tumba pe marginea râului. De asemenea, jucam mult fotbal pe stradă cu prietenii: visul meu era să devin fotbalistă, ca tata... spre marea amărăciune a mamei, disperată de latura mea băiețoasă. Când mă întorceam acasă, murdară toată, mă întâmpina adesea cu un

aer speriat. Degeaba mă apăram, pretinzând că am căzut, spre exemplu, nu o puteam duce de nas.

– Nu mă lua de proastă, te-am văzut pe geam jucându-te în stradă cu băieţii!

– ...

– Ştii după ce te-am recunoscut? După rochiţă!

Mama era foarte îndemânatică. Expertă la împletit, croşetat şi croitorie, îmi confecţiona lucruri minunate, tivite cu motive ultrasofisticate. În oraş, oamenii ne opreau pe stradă lăudându-mi ţinuta. Tare ar fi vrut mama să mă port ca o fetiţă de vârsta mea! Mă iubea tare mult, dar nu ştia să mi-o arate. Hainele acestea făcute de mâna ei erau felul său de a-mi mărturisi afecţiunea pe care mi-o purta. Când am intrat la şcoală, mama, care se ocupa tot timpul de mine până atunci, a găsit un serviciu la o grădiniţă de copii. Aşteptam vacanţa mare ca să ne regăsim. Plecam cu cortul sau la pescuit, la munte sau la ţară. Mama detesta pescuitul, iar eu mergeam uneori doar cu tata. Adoram aceste momente de intimitate cu el. Îmi era cel mai bun prieten, iar eu mă confesam lui mai uşor. El m-a învăţat totul despre viaţă, nu numai să dau la peşte...

Eram o fetiţă fericită pe atunci. Aveam prieteni, părinţi iubitori, şi asta îmi era de ajuns ca să fiu fericită. Problema sărăciei nu se punea: nu cunoşteam un alt fel de viaţă decât al nostru. Mizeria şi foamea erau ceva cotidian, dar pentru nişte continente îndepărtate. Mama era ortodoxă practicantă, însă tata avea obiceiul să spună că îi venea greu să creadă într-un Dumnezeu binevoitor care accepta ca nişte copii să moară de foame în Africa. De atunci, am călătorit şi îmi dau seama că nivelul de viaţă românesc era precar şi el, în multe privinţe. Abia în adolescenţă am început să măsor acest decalaj dintre regimul nostru comunist şi celelalte ţări de pe Bătrânul Continent. Înainte, nu mă întrebam de ce la vechiul nostru televizor din sufragerie nu se

difuza nici un film, de ce se vedeau doar imagini cu Ceauşescu mereu reluate, între două retransmisii de la care te lua somnul de conferinţe nesfârşite. Cu timpul, frustrarea mea a crescut. La şcoală, învăţământul foarte didactic aflat în vigoare nu ne încuraja să gândim. Doar matematica era importantă. Nu avea mare importanţă că un elev este un geniu în pictură sau un pasionat de literatură: pentru profesori, doar disciplinele ştiinţifice valorau ceva. Din nefericire, nu aveam pentru ele nici o dispoziţie aparte, încât la liceu, dirigintele, care, evident, preda matematica, răsucea cuţitul în rană la fiecare discuţie cu părinţii.

– Iana poate mai mult, ofta el. Numai să vrea!

Ceea ce voiam eu era să citesc, să scriu şi să desenez. La treisprezece ani, am început pictura. Tata, care mă încuraja în tot ce mă pasiona, mi-a oferit o pânză de profesionist. A fost singurul care s-a entuziasmat de prima mea lucrare, ceea ce m-a făcut să perseverez. În curând, pictam în tot timpul meu liber. Îmi plăcea enorm şi să citesc. Unul câte unul îi devoram pe marii clasici ai literaturii europene, fiind şi acesta un mod de a descoperi alte culturi, alte moduri de viaţă. În România, fie la şcoală, fie la televiziune ori aiurea, nu exista nici o deschidere asupra lumii exterioare. Conta doar Geniul din Carpaţi. Şi ce dacă oamenii mureau de foame, dacă administraţia era coruptă, iar poliţia semăna teroarea. Regimul Ceauşescu era o plagă, dar tuturor le era prea teamă ca să îi critice cu glas tare. Acasă, când îmi exprimam rezervele, tata mă certa imediat:

– Taci din gură. Nu se critică sistemul. E interzis.

– Ce ipocrizie!

– Nu asta-i problema. Pereţii au urechi, ţine minte. Iar tu ai o gură prea mare care o să-ţi aducă numai necazuri.

– Ei şi? Dacă oamenii nu sunt mulţumiţi, de ce nu ies în stradă să o spună?

– Eşti tânără şi inconştientă, Iana. Tu nu înţelegi că în România toată lumea face ceea ce i se spune să facă, atâta tot.

– Nu, nu înţeleg...

– Repetă-ţi asta, dacă într-o dimineaţă Ceauşescu s-ar trezi şi ar hotărî să-i spânzure pe toţi, nu numai că nimeni nu ar avea nimic de spus, dar vor fi chiar unii care îi vor şopti la ureche: „Doriţi să vă aducem frânghia?"

I-am urmat sfatul şi am lăsat-o mai moale, dar în adâncul sufletului eram scandalizată. M-am refugiat şi mai mult în cărţile mele. Scriam şi multe poezii şi aveam o pasiune pentru limbile străine. Pentru asta aveam ceva predispoziţii, ca urmare a originii tatălui meu. Mama sa era slovenă, iar tatăl-ceh, un arhitect emigrat în România înainte de cel de al Doilea Război Mondial. Bunicii îmi vorbeau uneori de Bucureştii de altădată, acel Mic Paris european, un oraş încântător şi debordând de cultură. Din păcate, capitala se schimbase mult... Chestiunea e că bunicii mei vorbeau sârbeşte, iar tata, care o vorbea acasă, îmi transmisese limba la rândul său. La şcoală, studiam engleza cu asiduitate, şi o făceam şi acasă: stăteam tot timpul în balcon, unde petreceam ore întregi înnegrind caiete cu versuri şi devorând literatură engleză, încât într-o zi, tata a venit să stea de vorbă cu mine.

– De ce nu te duci un pic la plimbare?

– Pentru ce?

– Nu-i normal să stai singură, Iana. La vârsta ta ar trebui să ieşi cu prietenii.

Observaţia lui m-a indispus puţin, dar nu m-a deranjat peste măsură. În fond, partea interioară a lucrurilor mă interesa mai mult decât cea exterioară. În schimb, ştiam că nu sunt făcută pentru o muncă de birou. Motivată de dragostea mea pentru artă, am optat pentru studii de pictură murală: în România, nu lipsesc vechi monumente care ar trebui restaurate. La universitate,

aveam acces la Biblioteca Franceză şi la multele ei ziare. Era singurul mijloc, pe atunci, de a şti ce se petrecea în străinătate. Iată cum am învăţat franţuzeşte.

După trei ani de studiu, am început să lucrez. Majoritatea şantierelor erau la biserici, dar într-o zi am luat parte la rearanjarea palatului Ghica-Tei, un edificiu din secolul al XIX-lea din Bucureşti, pe care antreprenorii aveau de gând să-l transforme în restaurant. Şantierul era enorm, iar echipa noastră, importantă. În cursul lucrărilor, am regăsit fresce păstrate destul de bine. Un responsabil de la Ministerul Culturii a venit la faţa locului, cu un altul trimis de Ministerul Turismului. Primul spunea întruna că era prioritar să se păstreze frescele, iar celălalt susţinea că restaurantul trebuia să se facă, şi ca atare zidurile trebuiau zugrăvite aşa cum se prevăzuse. Lupta a durat zile întregi. În tot acest timp, noi nu ştiam ce să facem... Într-o după-amiază, pe când membrii echipei, neavând de lucru, se pregăteau să se întoarcă acasă, o furtună ne-a obligat să ne adăpostim în interior. Era vară, era foarte cald. Cuprinsă de un impuls subit, mi-am zis că nu aveam chef să aştept sfârşitul prăpădului. Mi-am salutat colegii şi am pornit prin ploaia zdravănă. Un coleg m-a urmat. Nu-i vorbisem niciodată până atunci. Imediat am încercat să-l conving să o lase baltă.

– Lasă, pot merge şi singură. Întoarce-te la adăpost!

– Nici o problemă! Cred că ai avut o idee excelentă!

Îl chema Dumitru. Câteva zile mai târziu, m-a invitat la cină. La restaurant, un ţigan a venit să ne ofere trandafiri. Spre marea mea surpriză Dumitru a cumpărat tot coşul. Masa era plină de flori, eram foarte impresionată... Câteva luni mai târziu, ne căsătoream.

Dumitru era inginer civil. După complexurile de locuinţe, i s-a încredinţat construirea unui baraj în Haţeg, în Transilvania. La moartea tatălui meu, în 1982, soţul a aranjat să fie mutat

aproape de Piteşti, ca să fiu aproape de mama. Doi ani mai târziu, ne-am mutat din nou. După Bucureşti, am plecat la Câmpulung. În acest oraş, la cincizeci de kilometri de oraşul meu natal, s-a născut Ştefan, pe 15 ianuarie 1988. Când eram gravidă, mă rugam să fie fată. Hotărâsem să o cheme Mirona. Imediat după naştere, moaşa mi-a întins bebeluşul, zâmbind larg.

– Aveţi un băieţel grozav.

– Da? Şi cum îl cheamă?

Moaşa m-a privit ciudat.

– Păi... Nu ştiu, dumneavoastră trebuie să-i alegeţi prenumele!

– Am ales Mirona.

– Mirona?

– Da, trebuia să fie fetiţă!

Şi astăzi, când Ştefan îşi aminteşte această poveste pe care i-am spus-o de atâtea ori, ia un aer supărat şi pretinde oftând:

– Nu eram un copil dorit. Ce vreţi? Mama ar fi preferat o fetiţă...

Cu excepţia acestei mici neînţelegeri, eram o mamă normală... Nu am mai lucrat ca să mă ocup de Ştefan. Dumitru construia blocuri în oraş. Ne mergea destul de bine. În fiecare dimineaţă, vecina îmi aducea lapte proaspăt muls de la vaca ei. În acele vremuri de lipsuri, nu toată lumea avea noroc. La Piteşti, unde petreceam uneori câteva zile cu Ştefan, trebuia să ne trezim în zori ca să ne aprovizionăm la magazinul cel mai apropiat de unde ne luam raţia. Distribuirea începea la ora şapte, dar coada era lungă şi fără vreo garanţie că vei ajunge să cumperi. Câteodată, când îmi venea rândul, aflam că nu mai era lapte! Eram rugată, împreună cu toate cele care aşteptau în spatele meu, să revenim a doua zi... Erau doar mici necazuri cotidiene fără importanţă. În schimb, problemele serioase veneau din

familie. Soţul meu era foarte amabil... când era treaz. Mama mă atenţionase:

– Fii atentă, Iana, căsătoria asta nu-i o treabă bună. Dumitru bea mult prea mult.

Pusesem acest avertisment pe seama geloziei materne. Dumitru era un om sensibil, un artist: scria poezii şi picta peisaje când avea timp să viseze. Îmi plăceau mult pânzele sale. Problema era că alcoolul îl făcea să devină agresiv. Înainte de luna de miere, nu-mi dădusem niciodată seama. Mult timp, i-am suportat crizele. Când se trezea din băutură, îşi cerea mii de scuze, promitea că se va schimba, că eram singura care puteam să-l ajut. Într-o zi şi-a dat în petic în prezenţa lui Ştefan, căruia îi dădeam să mănânce. Lacrimile copilului m-au şocat: de data aceasta, se umpluse paharul. Nici nu se mai punea problema ca Ştefan să trăiască în frică. Am cerut imediat divorţul. În interesul lui Ştefan, tribunalul, în audienţa preliminară, mi-a atribuit apartamentul în mod provizoriu. Or, soţul meu nu voia să se mute. Foarte repede situaţia a devenit de nesuportat. Aşa că i l-am încredinţat mamei pe Ştefan, iar eu am mers să mă instalez la o prietenă, în Bucureşti, aşteptând hotărârea. În timpul săptămânii munceam, iar în weekend mergeam să-mi văd fiul la Piteşti, oraş aflat la o oră şi jumătate de capitală.

Procedura a durat mult timp, soţul refuzând să divorţeze: în caz de dezacord, legislaţia impunea o perioadă de reflecţie în scopul de a încuraja cuplul să se împace. Ne-am prezentat de trei ori în faţa judecătorului, eu răspunzând la aceleaşi întrebări:

– S-au aranjat lucrurile între dumneavoastră?

– Nu.

– Menţineţi cererea de divorţ?

– Da.

– Faceţi un efort. Mai gândiţi-vă. Ne revedem peste trei luni.

În fine, la aproape un an de la începerea procedurii, divorțul a fost pronunțat în favoarea mea. Am obținut custodia lui Ștefan. În România tocmai începuse revoluția. Încă nu știam că ea urma să-mi schimbe viața.

REVOLUȚIA

– Alo, Iana?

– Da.

– Wan la telefon. Ce bine că te găsesc acasă. E revoluție, așa-i? Ceaușescu și soția au fugit cu elicopterul. Toată lumea iese în stradă, Iana! Anunță-i și pe alții și vino cu noi!

Era în după-amiaza lui 22 decembrie 1989. Wan era prietena cu care îmi împărțeam apartamentul din București. Salariată a televiziunii naționale, ea era mereu informată înaintea tuturor. Pretutindeni revolta mocnea. Cu câteva zile mai înainte, la Timișoara, în vestul țării, Securitatea, poliția secretă de care ne temeam cu toții, reprimase cu violență o manifestație de susținere împotriva evacuării unui pastor ungur reformat, László Tökés, opozant al regimului. Pe 21, zeci de mii de muncitori intraseră în oraș scandând sloganuri anticomuniste. Armata trăsese în populație și se spunea că sunt mulți morți. Unii vorbeau chiar de un masacru. Televiziunea înăbușise problema și nimeni nu știa exact ce se întâmplase, dar zvonul se răspândise din gură în gură, ca fulgerul, în toată țara. În România, ura clocotea pretutindeni de câteva luni. Sătulă de politica economică a lui Nicolae Ceaușescu, care se încăpățânase să ramburseze datoria externă prin exportarea forțată a întregii producții agricole, populația

avidă de libertate, dezgustată de teroarea exercitată de regim, ajunsese la capătul răbdării. Zvonul masacrului de la Timişoara a fost ca un detonator.

La Bucureşti, Ceauşescu, revenit în grabă din străinătate, organizase, chiar în ziua în care soldaţii săi trăgeau asupra muncitorilor din Timişoara, o adunare de masă, transmisă în direct la televiziune, chipurile ca să aducă din nou calmul şi să dovedească tuturor că avea sprijinul poporului. Abia ce începuse să vorbească, în balconul fostului Senat, că mulţimea, adunată în piaţă, începuse să scandeze: „Timişoara! Timişoara! Jos dictatorul!" Preşedintele a trebuit să-şi întrerupă discursul şi apoi a început fierberea pe străzi. Toată lumea ieşise în stradă, alergând în toate direcţiile. Din când în când, se auzeau focuri de armă sporadice, dar se pare că nu era nici un rănit.

A doua zi dimineaţa, nu m-am dus la lucru. De dimineaţă se auzeau rafale de armă afară. Vecinii mi-au spus că armata şi Securitatea interveniseră în cursul nopţii şi uciseseră nişte demonstranţi. Totuşi, împuşcăturile îmi sporeau motivaţia: de data aceasta trebuia să terminăm o dată pentru totdeauna. După ce am vorbit cu Wan, am dat vreo duzină de telefoane. Mi-am luat haina şi m-am repezit afară să mă alătur celorlalţi, în Piaţa Universităţii. N-aş fi ratat asta pentru nimic în lume. În sfârşit, lucrurile se mişcau, oamenii îndrăzneau să se revolte. Românii, într-un glas, spuneau „Nu" sistemului comunist şi cereau dreptul la libertate! Foarte repede, eu şi prietenii mei am fost înghiţiţi de valul miilor de persoane care forfoteau în centrul oraşului. Împinşi de unii şi de alţii, ne-am trezit în faţa Comitetului Central al Partidului Comunist: clădirea fusese invadată de către civili! Un simbol... Vestea fugii cuplului Ceauşescu, care părăsise palatul prezidenţial, se zicea, în elicopter, înfierbântase clar spiritele. Portretul preşedintelui, smuls de

pe un perete, a zburat pe fereastră. Alţii agitau lucrurile luate de la un etaj superior strigând către mulţime:

– Cine vrea portocale? Ia uitaţi-vă ce avea, uitaţi-vă! Portocale, banane! Cine doreşte?

Fructe de felul acesta nu se găseau pe atunci pentru cetăţenii de rând. Mâncam doar de Revelion. Şi iată că începea să plouă cu portocale, graţie jefuitorilor surescitaţi care aruncau totul pe fereastră! Puţin mai târziu, am auzit că palatul prezidenţial, acel monument uriaş încarnând întreaga lipsă de măsură a conducătorului nostru, fusese invadat. Era pur şi simplu de neconceput... Deşi dezordine totală, un puternic vânt de optimism sufla pe străzile Bucureştiului. Dictatorul fusese răsturnat, dar oare restul ţării o ştia? Vestea cea bună trebuia răspândită! Toţi am avut aceeaşi idee: să difuzăm cât mai mult informaţia.

– Trebuie să trimitem pe cineva la televiziune!

– Am eu grijă!

Televiziunea Română, al cărei sediu cu ziduri de un albastru azuriu fusese rechiziţionată de popor, încetase să mai emită timp de câteva ore. Când antena a funcţionat din nou, toată lumea s-a îngrămădit în faţa televizoarelor alb-negru din apartamentele de la parter. Am aflat astfel în direct despre formarea unui guvern provizoriu constituit din membrii Partidului Comunist. Ion Iliescu făcea parte din acest guvern. Cum era posibil ca acest fost apropiat al preşedintelui, care tocmai formase din mulţime Frontul Salvării Naţionale să se afle la putere? Iliescu reprezenta pentru unii promisiunea unui viitor mai bun, iar pentru alţii o impostură.

– Iliescu? E cel mai bun prieten al lui Ceauşescu! Încă un comunist. Îşi bat joc de noi. N-o să se schimbe nimic!

– Ba nu, era duşmanul lui, a suferit şi el sub dictatură.

E adevărat că domnea o oarecare confuzie. Se decretase starea de urgenţă, însă armata se alăturase insurgenţilor, lăsând

Securitatea să se ocupe de protecţia preşedintelui. Informaţiile contradictorii difuzate de televiziune se adăugau la haosul din jur. Pentru a se explica imaginile ciocnirilor şi scenele de vandalism filmate în centrul oraşului, comentatorii vorbeau de nişte misterioşi „teroriştі". Conform ziariştilor, aceşti asasini, apăruţi nu se ştie de unde, trăgeau asupra populaţiei şi atacaseră mai multe clădiri strategice, precum Radioul, Centrul de Presă ori Ministerul Apărării. La aeroportul Otopeni, două unităţi ale armatei s-au trezit luptându-se între ele, fiecare acuzând-o pe cealaltă că e de partea teroriştilor. Nimeni nu mai înţelegea nimic. Tocmai în acel moment oamenii au început să vorbească de manipulare: ceea ce toată lumea luase drept o mişcare populară revoluţionară semăna tot mai mult cu o lovitură de stat deghizată. Unii vedeau aici mâna serviciilor secrete, altele acuzau Rusia de a fi pus-o la cale. Chiar şi azi, istoricilor le este greu să descâlcească ţele. Identitatea acelor faimoşi teroriştі, spre exemplu, a rămas un mister. Problema este că în decembrie 1989 am început să ne simţim trădaţi. Execuţia, în ziua de Crăciun, a cuplului Ceauşescu, arestat la aterizarea elicopterului la câţiva kilometri de capitală, nu a fost suficientă pentru a calma spiritele. Poporul voia nişte răspunsuri. Or, cenzura încă mai funcţiona la televiziune. La ce bun că am făcut revoluţia dacă nu puteam să ne exprimăm liber? Iliescu şi clica sa postcomunistă susţinea degeaba că ţin de un regim democratic, pentru că, în fond, nimic nu se schimbase cu adevărat.

Tocmai pentru a cere adevărul am decis să protestăm. Mişcarea, paşnică, a luat formă în mod spontan şi informal, în Piaţa Universităţii, unde sute de manifestanţi, între care mulţi studenţi, au venit în masă după Crăciun. Erau tot felul de oameni: mulţi studenţi, mame, ca mine, cupluri, muncitori, profesori... În fiecare zi, noii sosiţi îngroşau rândurile. Unii veneau de foarte departe, vestea se transmitea prin viu grai. Încă

nu aveam acces la televiziune. Nimeni din media nu venea să ne întrebe. Or, era important ca toţi românii să ştie ce făceam în Piaţa Universităţii. În martie, am trimis un grup restrâns la sediul televiziunii. Scopul era să deschidem discuţia, încercând să-i convingem pe reprezentanţii canalului să vină să ne vorbească. Zadarnic: nimeni nu voia să ne asculte.

Aşadar, cu vreo cincizeci de manifestanţi am început o grevă a foamei. A durat mai multe luni. Cei care ajungeau prea slăbiţi erau înlocuiţi de alţii. Astfel, exista în permanenţă un nucleu de vreo douăzeci de grevişti. Atmosfera era extraordinară. Trecătorii se opreau ca să discute cu noi, veneau artişti să ne susţină, iar cei mai buni oratori improvizau discursuri la balcoane. Noaptea, cântam şi puneam lumea la cale ore în şir. Din când în când, mă întorceam acasă ca să dorm un pic. Eram foarte mulţumită că îmi lăsasem fiul la Piteşti. Îi era mai bine cu mama decât în această ambianţă revoluţionară. Unitatea mişcării noastre, deşi total dezorganizată, făcea toată frumuseţea ei. La televizor, am fost prezentaţi drept un grup de huligani nelegiuiţi. Iliescu i-a pus pe ţigani să vină să vândă sandviciuri şi bere în jurul pieţei: la televiziune tocmai aceste imagini cu astfel de vânzători au fost arătate pentru a ne discredita, omiţând cu bună ştiinţă să se spună cine suntem.

Hotelul Intercontinental, aflat foarte aproape, era plin de ziarişti străini, curioşi să ştie mai multe despre protestul nostru paşnic. Prezenţa lor ne garanta imunitatea: Iliescu nu ar fi îndrăznit să trimită armata în faţa camerelor din lumea întreagă. În fond, pretindea că este un lider democrat! De altfel, Iliescu programase alegeri prezidenţiale pe 20 mai. Încă din luna aprilie, cerusem insistent să li se interzică foştilor membri ai Partidului Comunist să candideze. Fără a fi ceva surprinzător, Ion Iliescu a fost reconfirmat în funcţie.

Guvernul a trecut la atac pe 13 iunie 1990. Noaptea, un tânăr s-a strecurat în cortul nostru foarte agitat.

– Suntem încercuiți de poliție!

Nu-mi venea a crede. O clipă mai târziu, luam bicicleta ca să inspectez împrejurimile. Nu a fost nevoie să merg prea departe. În fața sediului fostului Partid Comunist, am văzut mai multe autobuze din care coborau zeci de polițiști înarmați până în dinți. În Piața Romană tocmai se aliniaseră. M-am întors în Piața Universității ca să-i previn pe ceilalți, care așteptau în corturi.

– Vin! Ne iau ca din oală!

Abia am terminat fraza că un batalion de bărbați în uniformă, apărând dinspre Muzeul Național de Artă, traversa strada în pas alergător înspre noi. Alții dinspre ambasada americană. Brusc, s-a instalat panica. Toată lumea încerca să fugă. Unii dintre noi am avut „inspirația" să ne repezim spre hotelul Intercontinental. În clipa în care am ajuns la clădire, portarul hotelului a închis și a baricadat ușile pe dinăuntru. Înspăimântați de mulțimea dezordonată a manifestanților, trei șoferi de taxi, ale căror mașini erau deja pline de fugari, și-a încuiat portierele. Am fost împinsă, strivită de botul unuia dintre vehicule. S-a deschis o portieră și cineva din mașină m-a prins de braț și m-a tras înăuntru. M-am înghesuit cu celelalte cinci persoane din taxi. Șoferul a demarat într-o clipă. Abia a mers câteva sute de metri când un zid de ofițeri de poliție, cu căști și bastoane, ne-a blocat trecerea. Șoferul s-a grăbit să întoarcă, intrând pe o stradă lăturalnică spre a evita străzile principale, pline de oameni în uniformă. Dar de unde apăreau aceștia? Am aflat mai târziu că Iliescu îi chemase pe minerii din Valea Jiului, o regiune industrială aflată în sud-vestul României, pentru a reinstaura ordinea la București.

Din fericire, ne aflam departe de ei. Ne-au trecut toate sudorile! Presată de nevoia urgentă de a fuma o țigară, mi-am căutat, instinctiv, pachetul de țigări...

– Poșeta!

– Ce-i cu ea?

– Mi-am uitat poșeta!

– Unde?

– În Piața Universității. Am lăsat-o în cort!

Ceilalți ocupanți din mașină m-au privit, fără să le vină a crede. Omul care îmi vorbise m-a întrebat:

– Să nu-mi spui că aveai actele de identitate în ea.

– Păi... Da.

– Ești nebună! Îți dai seama că nu te mai poți întoarce acasă?

– De ce?

– Fiindcă polițiștii îți vor găsi poșeta și vor ști că erai acolo. Îți au adresa acum. Cred că la ora asta deja te așteaptă acasă.

Catastrofă... Poliția mă va căuta, o să mă bage la închisoare! M-am gândit imediat la copil, a cărui custodie tocmai o obținusem. Sigur mi-o vor lua... În noaptea aceea, am dormit la o prietenă. Dimineața m-am uitat la știrile de la televizor, sigură că manifestanții vor fi din nou în Piața Universității. Nu. Fuseseră câțiva morți. În câteva ore, mișcarea noastră pașnică sfârșise într-o baie de sânge. L-am sunat pe avocatul care se ocupase de divorț ca să-i cer un sfat. Mi-a confirmat că situația mea era dintre cele mai rele.

– Legea este clară, Iana, condamnarea la închisoare este redhibitorie. Ți se va retrage dreptul de a-l păstra pe Ștefan. Trebuie neapărat să pleci din oraș. Problema e că poliția controlează toate ieșirile principale.

– Atunci, ce fac?

– Am un prieten cu mașină. Te poate ajuta să te strecori.

– Mă poate duce până la frontiera sârbească?

– De ce?

– Am să încerc să trec frontiera. Este singura soluție dacă vreau să-mi păstrez băiatul.

– Te va duce unde vrei. Trebuie doar să-i plătești benzina.

Fostul meu soț, care lucra la Turnu Severin, un oraș situat aproape de Serbia, îmi spusese de un român care trecuse clandestin frontiera pe acolo. Era singura mea șansă. Traversarea Dunării înot nu intra în discuție. Nu eram capabilă de așa ceva! Pe o hartă, am reperat un mic afluent al Dunării, canalul Bega. De-a lungul lui aș fi ajuns în Iugoslavia. Împreună cu avocatul, am convenit că prietenul său va aștepta căderea nopții ca să vină să mă ia. Era mai sigur. Până atunci, rămânea să o anunț pe mama care avea grijă de copil. Îi aud și acum glasul agitat în receptor:

– Dar ce-ai făcut? Au venit cei de la poliție, te caută!

– Liniștește-te, mamă.

– Să mă liniștesc? Bine, ce trebuie să fac?

Mama știa că participam la mișcarea protestatară de câteva luni. Neliniștită, făcuse tot ce putuse ca să mă descurajeze.

– Te rog din suflet, nu te întoarce, e mare pericol.

– N-am de ales, mamă.

– Dar gândește-te la băiat!

– Tocmai pentru el o fac. Sper să ducă o viață mai bună decât a mea. Dacă voi ați fi făcut același lucru acum patruzeci de ani, n-am trăi acum într-o țară comunistă.

La acest argument, mama nu găsea vreun răspuns. Eram tânără, nu-mi dădeam seama ce proastă eram reproșându-i... Aflând că a trecut poliția pe la ea, mi-am dat seama că nu-i de glumit. Îmi era frică, dar hotărârea mea era neclintită. Seara, șoferul m-a scos din oraș fără probleme. Pe drumul spre Turnu Severin, am făcut o haltă la Pitești. Nu puteam să părăsesc țara

fără ca să-mi mai strâng o dată fiul în brațe. Ajungând pe strada unde locuia mama, șoferul a încetinit. Mă frământam la gândul că polițiștii puteau să mă aștepte acolo. Din fericire, nici țipenie de om. Am stat doar cinci minute, cât l-am îmbrățișat pe Ștefan și am informat-o pe mama:

– Îl las în seama ta. Să te ocupi cum trebuie de el. Eu am să trec granița. De îndată ce pot, am să-ți telefonez ca să te țin la curent. Am să văd eu cum fac să ajungă la mine.

– Ai mare grijă de tine.

– La revedere, mamă.

Mi se rupea inima. Numai Dumnezeu știa când îmi voi mai putea vedea băiatul... Șoferul m-a lăsat la Turnu Severin, unde am luat un autobuz ca să ajung în satul traversat de râul pe care îl reperasem. Toată noaptea, am mers întruna de-a lungul apei. Mă opream doar din când în când ca să fumez o țigară. Îmi aminteam de ceea ce îmi spunea tata: „Noaptea o țigară se poate vedea de foarte, foarte departe..."

Îngrozită la gândul că pot fi reperată, mă așezam în iarbă ca să fumez în pumn, să nu se vadă în întuneric. Adesea mă uitam la steaua mea, sclipind sus pe cer. Eram copil când hotărâsem că era a mea: era una tare micuță, lângă Ursa Mare. Într-o pauză, pe când mă uitam la cerul înstelat, am zărit o stea căzătoare.

– Dă, Doamne, să ajung întreagă dincolo de graniță.

Abia îmi terminasem rugămintea că încă o stea străpunse întunecimea. Am închis imediat ochii, punându-mi încă o dorință.

– Dă, Doamne, să-mi văd băiatul cât mai repede.

Cred că Dumnezeu m-a auzit, fiindcă n-am întâlnit nici țipenie de om pe drum. A doua zi, m-am ascuns într-un șanț de la marginea unui lan de porumb. Era mai bine să aștept noaptea ca să trec granița. La început țineam ochii larg deschiși, terorizată

de ideea că voi fi reperată de vreun țăran din partea locului, care s-ar fi grăbit fără îndoială să mă denunțe. Dar oboseala m-a învins și am adormit. M-a trezit lătratul unui câine. Soarele era sus pe cer și era foarte cald. Șiroind de transpirație, am auzit un bărbat apropiindu-se. Cu siguranță că lucra la câmp. Ghemuită în fundul șanțului, am stat nemișcată, privind la buza șanțului. Dintr-odată, am văzut botul unui câine. Animalul m-a privit, fără să se miște. Oricare alt câine ar fi lătrat într-o asemenea situație, însă acesta n-a scos nici un sunet. După câteva clipe, a pornit-o spre stăpânul lui. Cu siguranță că rugăciunile mele nu au fost zadarnice...

Când soarele a început să apună, am ieșit din ascunzătoare, ținând cursul râului până la un drum. Apa trecea pe dedesubtul acestuia, ajungând probabil la Dunăre un pic mai încolo. La câteva zeci de metri, în apropiere de un pod, se înălța un turn imens de lemn. Postul de frontieră. Știam că mai era unul, mai la est. Obiectivul meu era să trec printre ele. Or, satul se prelungea și peste frontieră, încât trebuia obligatoriu să traversez proprietatea cuiva ca să pot trece dincolo. Mergând pe marginea drumului, am dat de o grădină unde nu era nici un câine. M-am uitat la ferestre ca să fiu sigură că nu era nimeni, apoi am alergat în spatele casei unde m-am strecurat pe sub sârma ghimpată care înconjura terenul.

M-am trezit în fața unui câmp proaspăt însămânțat; probabil că era faimosul *no man's land* despre care mi se spusese. La stânga, turnul de observație pe care tocmai îl văzusem acum dispărea în spatele copacilor: așadar nu aveam nici o grijă că aș putea fi observată din partea aceea. În întuneric, era cu neputință să vezi dacă soldații stăteau la pândă pe micuța platformă din vârf. În fața mea, vedeam sclipind apele negre ale Dunării. M-am îndreptat într-acolo, aplecată, înaintând cu pași mici, ca un șoarece, cu privirea îndreptată spre turn, pândind cea mai mică

mișcare suspectă. Ajunsă la mal, am mers câțiva metri, tot ghemuită, spre masa întunecată și impozantă ce se desena pe partea dreaptă: era un pod ciudat, metalic, așezat paralel cu Dunărea. Chestia asta nu avea nici un sens! Câteva minute mai târziu mă aflam de cealaltă parte. Am știut, după borna kilometrică albă cu vârful roșu, că reușisem: de o parte era scris „RS România", de cealaltă, „R.S.F. Iugoslavia".

Cu spatele la pod, mă aventuram, un pic mai bucuroasă, pe un teren gol, spre ceea ce știam că este Serbia. Brusc, un strigăt mă țintui:

– *Stoi!*

M-am oprit din respirat. *Stoi?* Auzisem bine? În sârbă, asta însemna „stop", dar ar fi putut fi la fel de bine cuvântul românesc „stai", care însemna același lucru. Un lucru era sigur: mie mi se adresa. Să fii prinsă atât de aproape de țintă, îți vine să plângi de ciudă! Ce-or să-mi facă? Mă aruncă în închisoare? Era trecut de miezul nopții, zona era pustie. Oare mă vor ucide? La urma urmei era de preferat... Cu sufletul strâns, mi-am luat inima în dinți și am înaintat, cu aerul cel mai încrezător din lume, spre cele două lumini care jucau în fața mea. În câțiva pași, mi-am pregătit o poveste: vorbeam engleza, nu româna, și încă și mai puțin sârba, eram o ziaristă străină care își pierduse actele și își căuta drumul... Erau doi bărbați. Fiecare ținea în mână o lanternă lungă pe care le-au ațintit spre mine înainte de a le îndrepta spre pământ. Nu le puteam distinge fețele. Cu un glas pe care încercam să-l fac hotărât, le-am ordonat în engleză:

– Arătați-mi caschetele voastre!

S-au uitat unul la altul, fără a imi răspunde. Oare ăștia doi măcar vorbeau englezește?

– Lanternele! Îndreptați-le spre capul vostru, vă rog! Nu mai scot nici un cuvânt până nu văd bonetele voastre!

Nu știu dacă m-au înțeles, însă unul dintre ei i-a luminat fața celuilalt în timp ce îi spunea ceva. Tipul era tânăr, chiar foarte tânăr, nu cred că avea mai mult de optsprezece ani și părea mult mai speriat ca mine. Oricum, nu purta boneta soldaților români! Eram atât de ușurată încât i-aș fi sărutat...

– Urmați-ne.

Îmi vorbiseră în sârbă. I-am urmat, acum vioaie! Entuziasmul mi-a fost de scurtă durată: drumul prin ierburile înalte și umede nu se mai termina. După mai multe ore de mers prin noapte, am ajuns în sfârșit la o așezare militară unde cei doi soldați m-au dus la biroul superiorului, prevenit prin stație. Începea să se lumineze. Nu mâncasem de două zile... Eram hămesită, murdară, epuizată, înfrigurată, iar pantalonii îmi erau uzi până la genunchi. Totuși eram departe de gândul că lucrul cel mai rău urma să se întâmple. Dincolo de granița țării mele, mă credeam salvată. Nu avusesem timp să mă gândesc la ce se va întâmpla mai apoi...

– Sunt responsabilul acestei unități. Luați loc, doamnă.

Militarul vorbea sârbește. Răspunzându-i în aceeași limbă, am început, ca un automat, să-mi turui povestea:

– Sunt o manifestantă pentru pace, poliția română mă caută, dar am un copil, nu vreau ca să...

Nu m-a lăsat să termin. Indiferent la cele ce-i povesteam, mi-a tăiat vorba pe un ton neutru:

– Ați fost prinsă traversând ilegal frontiera noastră. Veți fi dusă imediat în fața unui judecător, așa-i procedura.

Cinci minute mai târziu, am ieșit din baracă, încadrată de doi soldați care m-au urcat într-o mașină: postul acesta militar era pierdut undeva în câmpie, iar tribunalul era în oraș, la câțiva kilometri depărtare. Începea să se lumineze când am intrat în acea localitate necunoscută. La tribunal, judecătorul, o femeie,

a expediat cazul rapid. Circumstanțele mele atenuante nu au schimbat nimic. Sentința a căzut, implacabilă:

– Douăzeci de zile de închisoare.

În câteva cuvinte, tot universul se prăbușise.

Refugiată

Eu, în închisoare? Imposibil. Trebuia să fie o greşeală! Ce puteam face? Să protestez? Cine m-ar fi ascultat? Nu, pentru moment, eram neputincioasă. Am fost dusă în penitenciarul din oraşul al cărui nume nici măcar nu-l cunoşteam. Acolo, am fost fotografiată din faţă, din profil, apoi mi s-au luat amprentele. Cu un nod în gât, m-am gândit la mama.

– Mulţumescu-ţi, Doamne, că nu-i mama aici să-şi vadă fiica tratată ca o infractoare.

În timp ce-mi înmuiam degetul în tuş, mi-au dat lacrimile. Mă simţeam cu adevărat demnă de milă. Am fost dusă în celulă, o încăpere de cincisprezece metri pătraţi cu mobilier strict, unde am făcut cunoştinţă cu noile mele colocatare. Rodica, o româncă, şi fiica ei de şaptesprezece ani, care fusese pedepsită cu cincisprezece zile de închisoare pe acelaşi motiv ca şi mine, dar şi Natasa, o sârboaică, condamnată pe viaţă pentru că îşi omorâse bărbatul. Aceasta îşi ispăşea pedeapsa de nouă ani şi, având mereu de-a face cu deţinute române, ne stăpânea la perfecţie limba. Rodica, în schimb, era acolo de puţin timp. Veneau din Timişoara şi mi-au povestit cum a fost cu manifestaţia, despre banderolele anticomuniste, blindatele, răniţii care cădeau... La

rândul meu, le-am povestit prin ce am trecut. Mă rodea totuşi o întrebare:

– Ce vor face cu mine? Doar n-am să fac douăzeci de zile de închisoare.

Din experienţa ei, Natasa mi-a zis, foarte sigură pe ea:

– Stai liniştită, clandestinii nu fac mulţi purici pe aici. Majoritatea sunt pur şi simplu trimişi înapoi în România după câteva săptămâni.

– Nu se poate! Orice, dar nu asta! Nu m-am zbătut atât ca să ajung din nou acolo.

– Mi-e teamă că nu ai de ales.

– Vedem noi...

Până la găsirea unei soluţii, trebuia să te supui regulilor carcerale. Natasa mi le-a explicat:

– În fiecare dimineaţă, îţi faci patul. În cursul zilei nu ai dreptul să te întinzi pe pat. Poţi doar să te aşezi pe scaun. Pentru spălat, ai chiuvetă în boxa din spatele tău.

Separată printr-o uşă, boxa mai avea şi un veceu turcesc. În celulă, în afara scaunelor şi a paturilor suprapuse, aliniate de-a lungul peretelui, se mai găsea o masă şi nişte stative vechi.

– Ce-i cu astea?

– Sunt pentru mine: ţes covoare ca să câştig ceva bani.

– Şi când cineva nu se pricepe la ţesut?

– Poţi face croitorie.

– Se plăteşte bine?

– Destul ca să-ţi cumperi cinci sau şase ţigări pe zi.

Ţigări... O să am nevoie...

– Mă interesează. Cui trebuie să i te adresezi?

– Îl întrebăm pe gardian. O să-ţi aducă o maşină de cusut şi haine de-ale deţinuţilor la reparat.

– Foarte bine. Şi cu duşul? Sunt atât de murdară, nu m-am spălat de trei zile.

– Dușul e la comun. O dată pe săptămână.

Cum eu tocmai sosisem, mi s-a dat voie să-mi fac dușul încă de a doua zi, supravegheată de gardiene. În tot restul închisorii numai bărbații se ocupau de noi. Dezbrăcându-mă, am descoperit un punct roșu pe pulpă, care semăna cu o pișcătură de țânțar. Era roșu și umflat. Săpunindu-mă acolo, mi-am dat seama că mă durea foarte tare. Trebuie să fi fost o iritație cauzată de o frecare a pantalonului ud pe când mergeam prin ierburile înalte. Când l-am scărpinat, a început să sângereze. Întoarsă în celulă, în noua mea ținută de deținută, i-am arătat Rodicăi piciorul, care a exclamat strâmbându-se:

– O, Doamne, dar asta e o căpușă.

O căpușă? Cunoșteam aceste insecte fiindcă avusesem câini, însă credeam că ciupeau doar animalele. Era prea de tot; după ce că eram la închisoare, fusesem fotografiată cu numărul de deținută, după ce mi se luaseră amprentele, aveam acum și căpușe! Îmi era clar că fusesem redusă la limita de jos a ființei umane...

A doua zi dimineață, când m-am trezit, nu mă simțeam în apele mele. Cu greu, mi-am făcut patul, înainte de a mă așeza pe scaun. Nu puteam face nimic, nici măcar să mișc un deget. Fruntea îmi ardea și eram amețită. În ciuda regulamentului, m-am întins pe pat, peste cuvertură. Când gardianul, care își făcea rondul de câteva ori pe zi, a ridicat vizeta ca să se uite înăuntru, a strigat:

– Ei, curvă de țigancă, ce naiba faci pe pat?

– Sunt bolnavă.

– Bolnavă, pe dracu', ești o putoare!

– Clapeta s-a închis cu un zgomot sec. O oră mai târziu, gardianul a revenit.

– Ridică-te și vino încoace.

L-am urmat la etajul superior până la infirmerie, unde m-a examinat un doctor.

– Ai pneumonie. Am să-ți prescriu antibiotice.

Asta îmi mai trebuia acum... Pe de altă parte, poate că era o modalitate de a mă face auzită. A doua zi, le-am anunțat pe Rodica și pe Natașa că intram în greva foamei. S-au uitat la mine cu ochii cât cepele.

– Dar de ce faci asta? Nu vrei să te vindeci?

– E singura soluție ca să fiu ascultată. Nu vreau să mă întorc în România.

– Și ce-o să schimbe asta?

– Vreau să vorbesc cu directorul.

Puțin mai târziu, a trecut un gardian să mă vadă.

– Ce mai e și cu povestea asta acum?

– Nu mănânc până nu vorbesc cu directorul.

– Ce vrei de la director? Crezi că are timp de pierdut?

– Cer să vină un reprezentant de la UNHCR.

– UNHCR?

– Da, Agenția Națiunilor Unite pentru Protecția Refugiaților. Vreau ca UNHCR să știe că sunt aici. Asta-i tot ce cer.

Gardianul a ridicat din umeri și a plecat bombănind. Am ținut-o pe a mea. Timp de câteva zile, nu m-am atins de gamela de cositor. Eram foarte slăbită, dar hotărâtă să merg până la capăt. Eram convinsă că nu era altă soluție dacă voiam să-mi revăd fiul cândva. Un gardian venea în mod regulat cu antibiotice și nu pleca până nu era sigur că înghițisem pastila. Trebuie să fi fost foarte necăjiți de faptul că o deținută se lăsa să moară. Toată ziua, Natașa încerca să mă facă să fiu rațională.

– Iana, tu chiar vrei să mori în închisoarea asta?

– Prefer să mor decât să nu-mi mai văd băiatul.

– Nu-ți folosește la nimic să mori. Mănâncă puțin, te implor. Oamenii ăștia nu pot face nimic pentru tine.

Insistența ei era dubioasă și o bănuiam că e mână în mână cu temnicerii. Rodica nu zicea nimic: sunt sigură că ar fi făcut la fel ca mine. Directorul a sfârșit prin a mă chema în biroul său. Un tip mai degrabă tânăr; nu mai mult de patruzeci de ani. Alături de el stătea un bărbat cu barbă pe care nu-l văzusem niciodată. Directorul mi s-a adresat în românește:

– De ce vrei să-mi faci probleme? Ce ți-am făcut?

– Nu are nici o legătură cu dumneavoastră. Ascultați-mă, am un fiu, care nu a împlinit nici măcar doi ani. Dacă sârbii mă trimit înapoi în țară, voi fi băgată la închisoare și voi pierde custodia copilului.

– Cunosc mult mai bine legislația română decât dumneavoastră. Aveți dreptate, probabil că așa se va întâmpla, dar nu-i un motiv ca să faceți atâta tămbălău! Îl vedeți pe domnul acesta? Este domnul Bladan, de la UNHCR. A venit pentru dumneavoastră. Sunteți mulțumită acum?

– Da, foarte mulțumită. Domnule Bladan, nu vă cer să interveniți. Vreau doar să fiu sigură că UNHCR știe că sunt aici și să facă în așa fel încât să nu fiu trimisă înapoi în România înainte de a mi se fi studiat cazul.

– Foarte bine, doamna Matei, acum știu despre ce este vorba.

Asta era tot. Nerăbdător, directorul închisorii a pus imediat capăt discuției:

– OK, acum mergeți înapoi în celulă.

Rodica a sărit cu întrebări:

– Ei?

– Am văzut pe cineva de la UNHCR!

– Ești sigură că era chiar de la UNHCR?

– Păi, avea un însemn la gât... Dar acum că îmi spui asta, n-am verificat ce anume era scris pe el.

Brusc, m-am simțit prost. Cum de nu m-am gândit să verific identitatea bărbosului? Eram tare supărată pe mine însămi.

Oricum, era prea târziu, nu puteam face altceva decât să aștept, încrucișându-mi degetele. Așadar, am început să mănânc din nou.

Nu după mult timp, Rodica și fiica ei au plecat: având o minoră în grijă, primise doar cincisprezece zile de închisoare. A venit un gardian să le anunțe că părăseau închisoarea. Ca să se ducă unde? Nimeni nu le-a spus. Îmi era greu fără ele. Îmi deveniseră prietene și împărțeam totul. Eram din ce în ce mai neliniștită în privința sorții mele. Câteva zile mai târziu a venit cineva să mă caute. Se împlineau douăzeci de zile de când eram deținută. În fața închisorii, mi s-a arătat o dubiță fără ferestre, în care stăteau deja patru sau cinci deținuți. Am început să discut cu tânărul român care stătea lângă mine.

– Știți unde ne duc?

– După părerea mea, ne trimit înapoi în România.

– Sunteți sigur?

– De cinci ori am trecut granița și de cinci ori m-au trimis înapoi! Știu drumul pe de rost. E simplu: dacă în aproximativ douăzeci de minute vom trece peste o cale ferată, înseamnă că ne trimit acasă.

– Și după aia?

– Când ajungem, se deschid ușile, iar poliția sare pe noi. Ne tăbăcesc bine, apoi ne lasă să fugim.

Nu m-am putut abține să nu înghit un nod la ideea că voi fi bătută. Vecinul meu nu se înșelase. După douăzeci de minute am simțit cum mașina trece peste șine. Eram complet panicată. M-a cuprins mânia. Îmi venea să omor pe cineva. Mi-am promis să lupt până la capăt. Dacă reușeam să dau vreo doi pumni și să mușc pe cineva dintre ăia care vor sări pe noi, tot însemna ceva... Mașina s-a oprit. Când s-au deschis ușile, aveam pumnii strânși, gata de atac... Am fost lăsați să coborâm în liniște. Am văzut o clădire cu o ușă mare de sticlă, prin care mă privea

Rodica cu degetul mare ridicat în semn de victorie... Eram într-o confuzie totală. Ce făcea acolo prietena mea? Nu ne aflam la postul de frontieră românesc? În clădire, ni s-a vorbit în sârbește. Brusc, am înțeles: era un lagăr, un lagăr de refugiați! Exaltând de bucurie, am luat-o pe Rodica și am strâns-o tare în brațe. Eram salvată!

Am fost instalată împreună cu Rodica și fiica ei într-o cameră pe care o împărțeam cu încă trei persoane. L-am întâlnit pe soțul Rodicăi. Locuia într-o altă parte a lagărului, cu bărbații. L-am văzut și pe Costel, tânărul care era în mașină cu mine. Nu știu câți refugiați se aflau în lagăr, dar erau de toate naționalitățile: români, dar și chinezi, arabi... Ne întâlneam în imensa sală de activități, unde era televizor și o micuță bibliotecă. Eram liberi și ne puteam plimba prin curtea interioară. În afară de această relativă suplețe, era cam ca la închisoare: eram acolo cu toții pentru o perioadă nedefinită și nu aveam dreptul să ieșim din lagăr. Toată lumea aștepta să fie chemată la discuția cu responsabilii UNHCR. Cei care se aflau aici de mult timp spuneau că, uneori, poliția venea să-i ia pe unii refugiați pentru a-i retrimite în țara lor chiar înainte de a fi avut loc interviul. S-a întâmplat o dată cât am stat acolo. Închiși în camerele noastre, am auzit ușile metalice deschizându-se pe rând și strigătele care răsunau pe coridor. Pașii s-au apropiat. Ne înverzirăm de frică... Ușa nu s-a deschis, iar pașii s-au îndepărtat.

Într-o zi, m-am certat cu Olga, o polițistă sârbă din lagăr căreia îi spusesem povestea mea.

– Nu există nici un motiv ca să vi se acorde statutul de refugiat politic acum când Ceaușescu a fost răsturnat de la putere!

– Ceaușescu a murit, dar regimul care i-a luat locul nu-i mai breaz.

– Spuneți-mi cât timp ați făcut greva foamei?

– Aproximativ cincisprezece zile în total.

– Aproximativ? Nu știți exact? Cum de ați putut uita acest „detaliu"?

– Păi, la urma urmei de ce v-aș minți? Nu se numărau zilele! Nu-mi puteam închipui că va trebui să dau seamă în fața unui comitet de evaluare!

Eram furioasă că cineva se putea îndoi de buna mea credință. În fine, am primit hârtia de convocare la discuție. Femeia care m-a primit era sârboaică.

– Iana Matei? Sunteți românca?

– Da.

– Totuși, tatăl dumneavoastră s-a născut la Maribor, în Slovenia.

– Exact.

– Nu mă mir. Voi, slovenii, ne dați mereu de furcă!

Au trecut câteva secunde până am înțeles că glumea. Încă nu izbucnise războiul din Iugoslavia. Slovenia, care își ceruse independența, tocmai aruncase prima piatră. Femeia era inteligentă. I-am spus întreaga poveste și a părut că îmi înțelege motivațiile. Întrevederea s-a încheiat pe o notă încurajatoare:

– Bine, Iana Matei, vom vedea ce putem face pentru a vă ajuta.

Încă nu câștigasem nimic. Urma să primesc răspunsul UNHCR în săptămânile următoare. Mai trebuia să aștept... Faptul care mă rodea cel mai tare era că nu puteam să-i telefonez mamei ca să-i spun că sunt în viață, că trecusem granița și că eram în siguranță. Fără vești de câteva săptămâni, credea că sunt moartă. În fine, a sosit scrisoarea, stipulând că mi se acorda statutul de refugiat politic. Eram în al nouălea cer! Și familia Rodicăi primise același răspuns. Ne-am strâns puținele noastre lucruri și am urcat din nou în mașină, dar de data aceasta în direcția Belgrad. În vehicul l-am recunoscut pe domnul Bladan,

bărbosul care venise să mă vadă la închisoare. De data aceasta era mai vorbăreț.

– Cum se face de vorbiți sârbește?

– Tata era sloven și o vorbeam acasă.

– Am crezut că vorbiți și engleza.

– Da, curent.

– Asta-i tot?

– Am studiat și franceza.

– V-ar interesa să lucrați cu UNHCR ca translator?

– De ce nu? N-am nici un plan până acum!

Era vorba de o slujbă cu jumătate de normă, remunerată cu 20 de dolari pe lună, dar locuiam și mâncam gratis. Urma să trăiesc la Belgrad, până îmi voi primi fiul, și trebuia să fac ceva pentru nevoile personale. Jobul acesta cădea la țanc! M-am instalat la hotel, plătit de UNHCR. Împărțeam camera cu Mihaela, tot interpret pentru ONU. În fiecare dimineață, plecam împreună la lucru și ne-am împrietenit repede. Eu trebuia să-i asist pe agenți în timpul discuțiilor cu refugiații, dar și să traduc tot felul de documente. La Belgrad, erau mulți refugiați care se aflau ca și mine în stand-by de un an sau doi, timp în care UNHCR le căuta o țară care să-i primească, în funcție de cererile lor. Îi ajutam să completeze formularele, să-și procure de mâncare, să se îmbrace și să lucreze.

Chiar eu înaintasem la Crucea Roșie o cerere prin care solicitam să mi se aducă fiul la Belgrad. Mi s-a spus că aveam de așteptat șase luni. De ce nu trei ani? Șase luni... dura prea mult! Și așa ne despărțisem de prea mult timp. În plus, soțul va descoperi că am părăsit România și mă temeam că se va duce să-l ia pe Ștefan. Nu putem suporta gândul acesta. Era clar că trebuia să mă descurc altfel pentru ca Ștefan să ajungă la mine. Mihaela, care lucra cu numeroși refugiați proveniți din Timișoara, mi-a vorbit despre unul dintre ei:

– Iana, cunosc o doamnă al cărei fiu trăiește la Timișoara.

– Și?

– Băiatul lui are doi ani și jumătate, cam cât al tău...

Am înțeles imediat ce anume voia... Mihaela m-a pus în legătură cu această doamnă ca să-i spun ideea mea. Adică să-l facă pe fiul ei să-l treacă pe Ștefan, dându-l drept fiul lui. Amândoi vor călători cu trenul și vor traversa granița în așa fel încât să-mi recuperez fiul de partea cealaltă. Evident, eram gata să-i plătesc pentru acest serviciu. La câteva zile după întâlnire, m-a sunat doamna respectivă:

– Fiul meu este de acord. Vă poate aduce copilul în Iugoslavia pentru 100 de dolari.

– Minunat!

Programasem această călătorie pentru prima săptămână din aprilie. Am sunat-o imediat pe mama ca să-i spun planul meu.

– Mamă, am găsit o soluție ca să-l aduc pe Ștefan. Mi-l va aduce cineva din Timișoara. Ascultă-mă cu atenție: la începutul lui aprilie te duci cu Ștefan la Timișoara.

– E la celălalt capăt al țării!

– Taci și ascultă-mă. Nu avem de ales. La Timișoara, te vei întâlni cu omul acesta. Vei sta la el o săptămână, până se obișnuiește Ștefan cu el. Exact înainte de a pleca trenul ai să-l tunzi pe Ștefan.

– Dar de ce?

– Pentru că este brunet și cârlionțat, iar băiețelul drept care se dă este blond și are ochi albaștri. Nu trebuie ca fotografia de pe actul de identitate să dea de bănuit. Înțelegi?

– Foarte bine, foarte bine.

– Să-i dai și un sirop calmant, ca să-l adormi puțin. N-aș vrea să se sperie. Ai înțeles tot?

– Da, cum să nu, dar mi se pare foarte complicat.

– Ai altă soluție?

– Nu.

Mai aveam de pus în ordine câteva detalii. Mai întâi am mers la Judy, directoarea UNHCR de la Belgrad. Mă primise când mi-am început munca de translator și de atunci eram în relații excelente. Era o femeie micuță, slăbuță, cu păr scurt grizonant, foarte dinamică, și care căuta întotdeauna să aranjeze lucrurile. Discutam tot timpul la cafeneaua UNHCR și știa clar că încercam să-mi recuperez fiul rămas în România.

– Judy, aș dori să-mi iau câteva zile de concediu la începutul lui aprilie.

– Ai nevoie de odihnă?

– Nu, am găsit pe cineva să-mi aducă băiatul. Trebuie să merg să-l iau de la graniță.

– Cum? Îți aduc aminte că în calitate de refugiată, nu ai dreptul să te apropii la mai puțin de cincizeci de kilometri de frontiera românească.

– ...

– Iana, nu fă ceva atât de prostesc!

– Nu pot să aștept șase luni ca să-mi văd fiul!

– Înțeleg, dar riști foarte mult!

Judy îmi dezaproba demersul, dar mi-a dat concediu. De fiecare dată când o întâlneam, încerca să mă facă să renunț.

– Iana, nu mă forța să te leg de o bancă!

Zâmbeam, fără să răspund. Cu cât treceau zilele, cu atât deveneam mai neliniștită. Mai trebuia să găsesc o modalitate să ajung la frontieră. Mai aveam două zile și încă nu găsisem nici un vehicul. Înnebuneam... Cel care m-a salvat a fost vânzătorul de țigări de la benzinăria aflată chiar lângă intrarea hotelului. Văzându-mă necăjită, a venit să-mi vorbească:

– Care-i treaba, Iana?

– Mâine fiul meu mă va aștepta la frontieră și nu am mașină ca să mă duc să-l iau.

– Doar atât? Stai liniștită, am să văd ce pot face!

Un prieten de-al lui mi-a propus să mă ducă cu mașina până la graniță. În ajunul plecării, prietena mea Mișka mi-a dat niște calmante.

– Uite, Iana, ia o pastilă... Nu, ia mai bine toată cutia. Dacă cumva băiatul nu este acolo, ia toate pastilele ca să te liniștești, întoarce-te repede și vom găsi un alt mod de a-l aduce. De va fi nevoie, soțul meu va deturna un avion ca să-l aducă!

A doua zi, Mihaela, văzându-mă îngrijorată, mi-a citit un verset din Biblie.

– Crezi în Dumnezeu?

– Cred că Dumnezeu ne ajută când ne ajutăm singuri.

Mihaela mi-a luat mâna și s-a rugat împreună cu mine ca băiatul meu să sosească viu și nevătămat. Câteva clipe m-a cuprins o stare de liniște și am știut, în sufletul meu, că totul va fi bine. Șoferul a venit în cursul dimineții ca să mă ia. Avea ochelari mari de soare, încât nu-i vedeam ochii. Pe drum mă tot tachina ca să nu mai stau încordată.

– Ia uitați-vă ce v-am cumpărat: șervețele de hârtie. Dacă băiatul n-o să fie pe peron, vă dau toată cutia!

Am ajuns. Pe peron, am încercat să-mi văd băiețelul prin valul de pasageri care coborau din tren. Nu-l vedeam. Constatându-mi nervozitatea, șoferul era și el indispus. Brusc, l-am văzut, cu boneta albastră pe cap. L-am privit pe șofer și plângeam. Ochelarii i se încețoșaseră.

– Vedeți băiețelul cu bonețica albastră? E fiul meu!

Spre marea mea surpriză, s-a enervat.

– Păi, fir-ar să fie, atunci de ce plângeți? Am crezut că nu a venit! Am tras o spaimă!

Plângeam și glumeam în același timp. Am înaintat câțiva pași și mi-am strâns, în fine, fiul în brațe. Trecuseră trei luni și șaptesprezece zile de când nu-l mai ținusem în brațe.

– Mama! Ai venit!

– Nu, puişor, tu eşti cel care ai venit!

I-am plătit omului din Timişoara, care mi-a povestit că era cât pe ce s-o păţească.

– Ştefan s-a trezit chiar înainte de a ajunge la graniţă. Fiindcă nu vă vedea, a început să plângă. A trebuit să coborâm din tren pentru controlul paşapoartelor. Ajungând în faţa poliţistului, am spus că băiatul era bolnav şi m-a lăsat să merg la toaletă. I-am explicat lui Ştefan că urma să-şi vadă mama peste cinci minute, că poliţiştii erau nişte oameni răi şi că, dacă avem probleme, n-are s-o mai vadă pe mamă niciodată. Şi dintr-odată s-a liniştit. Când m-am întors în rând, am avut noroc: i-am întins paşaportul, ţinându-l pe Ştefan în braţe. Poliţistul a pus ştampila fără să-l mai privească...

Sărmanul om încă mai tremura! I-am plătit ceea ce-i datoram, iar şoferul ne-a readus la Belgrad unde ne-a lăsat la Mişka. Aceasta şi-a adus nepoţii, pentru ca Ştefan să se simtă în largul său. Totuşi, fiul meu nu a scos nici o vorbă. Când am plecat, l-am întrebat:

– Ce nu e în regulă?

– Oamenii ăştia sunt bolnavi?

– Bolnavi? Ce vrei să spui? Sunt foarte de treabă!

– Da, dar sunt bolnavi. Nu vezi că nu pot să vorbească?

A, păi normal! Mişka vorbea sârbeşte, iar Ştefan nu înţelegea decât româneşte! Ce-am mai râs...

A doua zi, l-am dus pe Ştefan la UNHCR, unde l-am prezentat tuturor colegilor. Judy, cu capul pe umeri, m-a şi întrebat:

– Ai hârtiile lui?

– Ce hârtii?

– Iana, e nevoie de un certificat de naştere pentru a-i întocmi acte în regulă! Cum pot şti că e într-adevăr fiul tău? Ştii că poţi fi acuzată de răpirea unui copil?

– ...

– Bine, o să spunem că nu l-am văzut niciodată. Faci rost de actele lui şi vii la mine.

Mama mi-a trimis prin poştă certificatul lui de naştere şi documentul oficial prin care se stipula că îmi fusese încredinţat mie. În felul acesta fiul meu a obţinut, şi el, statutul de refugiat. „Cum e mama, şi fiul!" a comentat cu un aer amuzat Judy întinzându-mi noile documente. Făcea aluzie la trecerea ilegală a frontierei...

Primele zile au fost foarte grele pentru Ştefan. Bariera lingvistică punea o adevărată problemă. Apoi a învăţat să vorbească sârbeşte. La început, Rodica era aceea care se ocupa de el când mergeam la serviciu. Apoi l-am înscris la grădiniţă, unde s-a adaptat foarte bine. După şapte luni vorbea perfect sârba. În scurt timp urma să înveţe engleza.

Sub soarele Australiei

Nu Australia voiam, ci Canada. Ca refugiat, puteai cere trei țări: Statele Unite, Australia și Canada. Spiritul hegemonic al celei dintâi mă deranja, iar a doua era prea departe. Rămânea Canada. În timpul evenimentelor din Piața Universității, fusesem intervievată de o ziaristă canadiană, care avusese amabilitatea să-mi scrie mai târziu. Voia să afle vești despre mine, dacă o duceam bine și dacă putea face ceva ca să mă ajute. Delicatețea aceasta mă emoționase foarte tare și am văzut în asta semnul unei țări prietene. Așa că am completat un dosar pentru Canada și am depus cererea. La puțin timp m-am întâlnit cu Judy, care se întorcea de la o conferință din străinătate. Era foarte binedispusă.

– Am o veste excelentă: am negociat cu australienii și acceptă să-și redeschidă frontierele pentru refugiați. Primesc trei sute anul acesta! Da, de altfel, ți-am modificat cererea, și am înlocuit Canada cu Australia.

– Poftim? Dar nu vreau să merg acolo. E la capătul lumii!

– Ai încredere în mine. Pentru o mamă singură ca tine, în Australia este cu mult mai bine: au cel mai bun sistem de protecție socială din câte sunt.

Judy era șefa mea, iar ordinele șefului nu se discută. În sinea mea, eram convinsă că Australia îmi va refuza dosarul și atunci

voi putea depune cererea pentru Canada... Trebuia să primesc răspunsul în cincisprezece zile. Între timp, Judy mi-a dat întâlnire cu cineva de la ambasada australiană, un om foarte îndatoritor.

– Știți, în mod normal nu ar trebui să vă spun, dar asta e, acum pot să vă aduc la cunoștință că vi se va aproba candidatura.

Iată cum m-am trezit gata de plecare în țara cangurilor. Plecarea nu trebuia să aibă loc mai devreme de câteva luni. Am chemat-o pe mama la Belgrad ca să-mi iau la revedere. Cine știe când aveam să o mai revăd... Și cu toate astea, plecam fără vreun regret. Știam că viitorul meu apropiat nu era în România, nici în Iugoslavia. Va veni și timpul când mă voi întoarce. Ștefan, care acum vorbea curent sârbește, a acceptat, într-un final, ideea. Argumentul meu forte era că acolo vom avea un câine. Canișul mamei îi lipsea tare mult și, la Belgrad, apartamentul era prea mic ca să ținem un animal. Din fericire, era un băiețel nu prea năzuros...

Tot ce știam despre țara noastră de adopție era că se afla foarte departe, că era frumoasă și foarte călduroasă. Înainte de a pleca, ne-au fost arătate fotografii din Perth, orașul de destinație, pe coasta de vest a Australiei.

– O să vedeți, este un orășel. Dacă nu vă convine, puteți să plecați în altă parte.

Imaginile cu marea și casele colorate m-au sedus, știam că o să-mi placă. Am plecat în toamna lui 1991, împreună cu un grup de refugiați. Coborând din avion, am fost frapată de blândețea aerului. Trebuie să fi fost ora două sau trei dimineața. În jurul meu, toată lumea avea sacou, în timp ce eu eram în tricou. Oamenii ăștia cred că erau nebuni. La aeroport ne aștepta o doamnă de la Serviciul pentru imigrări, ca să ne conducă în apartamentul provizoriu.

– Iată că ați ajuns. Bine ați venit la noi! Puteți sta în apartament șase săptămâni. Veți găsi toate cele necesare pentru

cincisprezece zile. Apoi, veți primi un ajutor care vă va permite să trăiți.

Nu lipsea nimic: veselă, hrană, periuțe și pastă de dinți... Era clar, oamenii aceștia se ocupau temeinic de tot! Timp de cincisprezece zile, Rachel s-a ținut de noi: înscrierea la Asigurările Sociale, deschiderea unui cont bancar, consiliere juridică... noi ne întâlneam cu alți refugiați. Eram însoțiți peste tot de un traducător. Un polițist a venit și ne-a explicat două sau trei puncte din legislația australiană. În grup, întrebările se îmbulzeau:

– Ce documente trebuie să avem mereu la noi?

Polițistul a ridicat din sprâncene.

– Adică?

– Pentru controale.

– Ce controale?

– În România trebuie să avem în permanență actul de identitate la noi. Poliția ne controlează adesea pe stradă.

– Pentru ce? Aici nu vă controlează nimeni!

Ce fel de țară era asta în care nimănui nu-i păsa unde mergem și de unde venim? Discuția a continuat în aceeași manieră suprarealistă.

– Aveți grijă, a precizat polițistul, legea este foarte permisivă aici, inclusiv cu hoții. Dacă cineva este mușcat de câinele dumneavoastră, va trebui să plătiți o amendă, chiar dacă victima este un hoț care încerca să vă intre în casă. Îndemnat de privirile noastre uimite, a continuat: Am să vă spun o poveste: într-o zi, un hoț a pătruns prin efracție într-o casă. A intrat pe fereastra de la camera copiilor. Clătinându-se pe jucăriile copiilor aflate pe jos, și-a rupt un picior. A depus plângere împotriva părinților și a câștigat.

N-am să știu niciodată dacă povestea era adevărată sau dacă polițistul glumea. Chestiunea este că toți eram extrem de șocați.

– E scandalos, Australia este o țară pentru răufăcători!

Acest șoc al culturilor era de o ciudățenie... Adevărul este că nici unul dintre noi nu ar fi putut visa o primire mai bună: eram complet în grija statului și exista mereu cineva care să ne răspundă la întrebări. De altfel, la început, am fost derutată de amabilitatea australienilor. Pe stradă, oamenii pe care îl întâlneam îmi zâmbeau, unii mă salutau. Lucru foarte neobișnuit pentru mine! Aveam reflexul de a controla dacă fusta îmi stătea cum trebuie sau dacă aveam vreo scamă prin păr... Mi-a trebuit ceva timp până să înțeleg că nu își băteau joc de mine.

Evident, latura paradiziacă nu a durat decât o vreme. După o lună, mi s-a făcut dor de țară. Totul era atât de nou, atât de diferit. Mă străduiam să mă adaptez mediului în care nu-mi găseam nici un reper. Încercam să mă agăț de lucruri concrete: râul, copacii... Zadarnic! În Australia, iarba nu creștea la fel: ai fi zis că este sintetică! Nici o buruiană nu se ivea din gazonul des, impecabil, nici o crenguță nu răsărea din tufișurile tăiate la linie. Chiar când priveam cerul, nu-mi mai vedeam micuța mea stea. Așadar, unde oare se duseseră constelațiile pe care le contemplasem de atâtea ori în copilărie? Aici, nimic nu era al meu, nici o poveste nu mă lega de acest loc, oamenii erau așezați, se cunoșteau între ei, iar fiul meu și cu mine nu aveam nimic. Eram niște necunoscuți. Îi telefonam mamei destul de des. Facturile de la telefon erau imense!

Din fericire aveam ajutor social: 420 de dolari, dați în două tranșe pe lună. Am putut să închiriez un duplex: nu mai puțin de patru camere. Nu găsisem ceva mai mic! Niciodată nu locuisem într-un cadru atât de spațios. Noaptea, Ștefan dormea cu mine. Aveam noroc: vecinii noștri erau bosniaci și vorbeau sârba. Băiatul se putea juca împreună cu fetele lor. L-am înscris la grădinița pe care o frecventau micuțele. În primele săptămâni i-au servit de interpret. Grație lor, Ștefan a început să o rupă pe

englezește. Acasă, am renunțat să mai vorbesc românește, pentru a ușura integrarea lui Ștefan.

A mea a fost mai puțin evidentă. Încă de la sosire, pentru mine prioritatea a fost să-mi găsesc de lucru. Având o diplomă în domeniul picturii murale, am depus solicitări la două galerii de artă. Prima întrevedere mi-a spulberat orice speranță. Doamna care m-a primit era totuși foarte amabilă și m-a ascultat cu multă răbdare. La sfârșitul *speech*-ului meu, mi-a spus zâmbind:

– Tot ce-mi spuneți este foarte pasionant, păreți a fi foarte pricepută, însă... știți, noi nu avem decât două sute de ani de istorie.

– A!...

– Ceea ce încerc să vă spun este că în Australia nu veți găsi multe picturi de restaurat.

Evident! De ce nu m-am gândit mai din timp la asta? Iată un fapt care făcea ca problema să fie spinoasă. În cea de a doua săptămână, a venit o doamnă să ne supună unor teste de aptitudine lingvistică, întrucât refugiații, în majoritate, nu vorbeau engleza. La sfârșit, m-a luat deoparte.

– Engleza dumneavoastră este bună, nu trebuie să mai faceți școală. V-ați gândit la ce anume ați vrea să faceți?

– Să muncesc, însă nu am nici o idee despre ce pot face.

– De ce nu ați merge la universitate?

– La treizeci de ani?

– De ce nu? Cu o diplomă australiană, veți avea mai multe șanse.

– Atunci, sunt de acord!

La Serviciul de informații al facultății, am fost întrebată:

– Ce curs doriți să urmați?

– Oricare, numai să-mi dea posibilitatea să găsesc un post.

– Foarte bine. Vă vom da un test pentru a vă determina nivelul și punctele forte.

Am răspuns mai multor zeci de întrebări, din care a reieșit, aparent, că aveam predispoziții naturale pentru contactele umane. Am fost sfătuită să urmez psihologia și m-am înscris fără să-mi mai pun întrebări. În fapt, cursurile erau foarte interesante. Foarte repede, Ștefan și cu mine ne-am creat, fiecare, o nouă rutină. Engleza lui se îmbunătățea de la o zi la alta. În anul următor, a intrat la școală. Aveam nevoie de bani ca să plătesc atât cărțile lui, cât și pe ale mele. Or, ajutorul social ne ajungea exact până la sfârșitul lunii, așa că am depus o cerere pentru un post de secretară la o întreprindere de transport. Persoana care m-a primit pentru interviu nu prea era convinsă la început.

– Îmi pare rău, dar nu aveți nici una dintre calificările care se cer.

– Totuși, urmez niște cursuri.

– Peste doi ani, veți avea o diplomă și veți pleca în altă parte.

– Și dacă vă promit că rămân?

– Nu știu...

– Vă rog tare mult, chiar am nevoie de slujba aceasta.

– Bine, fie... de acord.

Era un job cu jumătate de normă, ceea ce îmi permitea să merg la curs. După șase luni, mi-am luat câteva zile de concediu pentru Crăciun. La întoarcere, am aflat că șeful meu fusese trimis în șomaj. Aparent, el refuza să se folosească de un calculator. Am întrebat cine urma să-l înlocuiască. Mi s-a răspuns:

– Dumneavoastră. Felicitări, ați fost promovată șefă de birou.

Eram salariată cu normă întreagă, studentă la zi și mamă tot timpul! Nu-i ușor să jonglezi cu toate cele trei. Dimineața îl însoțeam pe Ștefan la școală, apoi fugeam la birou. Uneori, îi ceream unui prieten să ia notițe la curs și pentru mine. Seara mă ocupam de Ștefan și îmi făceam temele până târziu în noapte, bând litri de cafea. Din fericire, cursurile de la facultate deveniseră tot mai rare, iar viața mai plăcută. Dublându-mi-se salariul,

mi-am putut cumpăra casa pentru care plăteam chirie de câteva luni. Aflată pe marginea unui râu, era puțin mai mică decât duplexul, însă două camere îmi erau îndeajuns. Și apoi, aveam o grădină, în care am construit un jacuzzi, singură, ca un om mare! Bineînțeles că aveam un câine, așa cum îi promisesem băiatului. Am avut chiar mai mulți. Primul a fugit, strecurându-se pe sub poartă, al doilea, o femelă Golden Retriever pe nume Iana, a murit de cancer. Apoi a fost Borana, o Shar-Pei plăcută și liniștită, pe care o duceam la plajă, la un sfert de oră cu mașina, sau mergea la camping cu noi în weekend. Pentru asta, Australia este o țară extraordinară: sunt atâtea peisaje diverse de descoperit! Am dat examen pentru obținerea permisului de conducere, ceea ce ne-a îngăduit să parcurgem distanțe lungi în timpul vacanțelor, de la Shark Bay, din nord, la Albany, în sudul țării. Adeseori locuiam în rezervații unde Ștefan putea să se apropie de canguri, de kola sau de diavolii de Tasmania.

Mama, care acum era la pensie, a venit în vizită cu o viză turistică de trei luni. Nu o mai văzusem de aproape trei ani. La aeroport a trebuit să mă așez în fața ei ca să mă recunoască. A încremenit pentru câteva clipe, și-a lăsat jos geanta și a bâiguit:

– Dar ai înnebunit? Ce ți-ai făcut la păr?

– Bună ziua, mamă. Ai călătorit bine?

– Să-mi faci plăcerea să te vopsești blondă, așa cum erai înainte, imediat ce ajungem acasă! Doamne, e îngrozitor!

Nu am zis nimic. Mă așteptam la reacția ei. Cu câteva zile mai înainte mă tunsesem scurt și mă vopsisem brunetă. Tocmai mă despărțisem de Philippe, un englez cu care ieșisem timp de doi ani. Avusesem chef să-mi schimb înfățișarea, ca multe femei după o despărțire... Lui Ștefan i se păruse ceva foarte drăguț. Mama asta a mea... Eram mulțumită că o văd. Am colindat mult, am vorbit ore în șir, iar Ștefan a făcut din nou cunoștință cu bunica sa: în fond, recuperăm timpul pierdut. După trei luni,

a cerut o prelungire a vizei, având grijă să-l mituiască pe agentul prefectoral cu o plăcintă tradițională românească! Probabil că agentului îi plăceau dulciurile, fiindcă a obținut permisiunea să mai stea trei luni. Când a plecat, eram un pic tristă, însă viața mea era de acum în Australia. Aveam un serviciu plăcut, o mașină, iar Ștefan își făcuse prieteni. Găsisem chiar și o biserică ortodoxă. Și apoi, îmi făcusem prieteni de toate naționalitățile, mai cu seamă australieni de origine engleză, care înțelegeau bine anumite aspecte ale culturii mele. La Crăciun, spre exemplu, eram disperată. În decembrie acolo e vară! Să pregătești curcan la cuptor timp de patru ore când afară sunt patruzeci de grade... Am hotărât așadar împreună cu prietenii englezi să sărbătorim Crăciunul de două ori: o dată pe 25 decembrie, în familie, și a doua oară cu toții în iulie, ceea ce corespundea iernii australiene. Desigur, nu ningea, dar cel puțin temperatura de afară justifica aprinderea unui foc în șemineu! Agățam ornamente tradiționale, puneam la cuptor un curcan, deschideam cadourile ca la un adevărat revelion. Pentru copii, care în felul acesta primeau de două ori cadouri pe an, era o mare fericire!

În sfârșit, îmi găsisem echilibrul. Dacă cineva mi-ar fi spus atunci că mă voi întoarce să trăiesc în România, i-aș fi râs în nas.

Copii ai străzii

Pentru a mi se valida diploma în psihologie, trebuia să fac cercetare pe o temă la alegere. Tot frunzărind diverse articole pentru a-mi găsi un subiect, m-am aplecat asupra problemei copiilor străzii. În România, sub regimul Ceauşescu, nu existase niciodată această problemă. Cum mi-aş fi putut imagina că într-o ţară bogată şi modernă ca Australia, puteau muri oameni de foame şi dormi pe trotuar? Întrebându-mi prietenii, am aflat că existau destui care rătăceau prin jurul gărilor din Perth. Până atunci nu le dădusem nici o atenţie. Într-o după-amiază m-am dus să dau o raită. Atunci i-am observat pentru prima dată. Erau câţiva adulţi, dar majoritatea erau tineri, mulţi fiind copii. Am reperat pe unul care nu cred că avea mai mult de trei ani. Cei mai amărâţi erau aborigenii. Îşi duceau viaţa slabi şi fără nici un ţel. Mi s-a strâns inima. M-am apropiat de un grup de adolescenţi care m-au privit cu un aer curios.

– Bună ziua.

– Salut, a răspuns una dintre fete.

– Mă numesc Iana. Spuneţi-mi, mă întrebam... V-ar plăcea nişte sandviciuri?

– ...

– Vreau să spun... Vă este foame? Dacă v-aş aduce ceva de mâncat, v-ar deranja sau v-ar face plăcere? Aţi accepta ce vă dau?

– Am accepta, asta-i sigur!

– Foarte bine, atunci am să revin sâmbătă după-amiază cu nişte sandviciuri.

– Cool!

Eram încântată de reacţia lor. Am plecat entuziasmată. Nu reflectasem la ceea ce făceam, dar, pentru mine, un lucru era evident: acestor tineri le era foame şi trebuiau hrăniţi. A doua zi mi-am zis că, în fond, un sandvici nu ţinea cu adevărat de foame. Dacă le-aş pregăti o masă caldă? Paste cu sos de roşii! Era simplu de făcut şi nu prea costisitor... Nu aveam nici cea mai mică idee de numărul persoanelor cărora le voi da o porţie, dar am preferat să cred că sunt multe: am aruncat pachetele de spaghete în căruciorul pentru cumpărături fără să le mai număr. Sâmbătă am pregătit pastele şi am umplut toate cutiile de plastic pe care le-am putut găsi. O prietenă m-a ajutat să le încarc în portbagajul maşinii. Îi împărtăşisem ideea mea şi ea ţinuse să mă însoţească.

– Nu sunt prea liniştită că te duci singură, spusese ea. Nu ştii niciodată ce se poate întâmpla cu oameni ca ăştia.

Cât despre mine, eu nu eram deloc neliniştită. Nu credeam că mi se poate întâmpla ceva rău. De altfel, Ştefan era cu mine. Pe drum am intrat la bănuieli: dacă tinerii aceştia îşi bătuseră joc de mine? Dacă nu era nimeni la gară? Oare am pregătit kilogramele acestea de paste degeaba? În parcarea de la gară, oamenii stăteau la o coadă nu ştiu pentru ce. M-am dus să parchez maşina un pic mai departe. Coborând din maşină, am zărit-o pe fata cu care vorbisem cu câteva zile mai înainte. Văzându-mă, m-a arătat cu degetul.

– Ei, uitaţi-vă. Ea-i!

Într-o clipă coada s-a desfăcut și s-a format în fața mașinii. Mi-am dat seama că toți oamenii aceștia mă așteptau pe mine. Erau vreo cincisprezece. Cu siguranță fata răspândise vestea. Eram foarte emoționată și destul de impresionată. Imediat am început să distribui pastele care încă mai erau calde. Spaghetele mele au avut un succes enorm. Toată lumea mi-a mulțumit, iar eu le-am promis că voi reveni în următoarea săptămână.

Mi-am ținut cuvântul. Sâmbăta care a urmat, și apoi în celelalte. De fiecare dată erau tot mai mulți copii. Împreună cu ei erau și adulți, persoane izolate care veniseră acolo împreună cu progenitura lor. Pentru majoritatea dintre ei, era singura masă caldă din cursul săptămânii. Oamenii aceștia nu aveau nimic. Banii pe care îi primeau ca ajutor social îi cheltuiau pe adezivi al căror miros îl inhalau ca să înșele foamea și să-și uite viața mizerabilă. Cu timpul, Ștefan s-a împrietenit cu un bărbat de vreo cincizeci de ani. În fiecare sâmbătă, fiul meu îi aducea personal mâncarea. Ștefan înțelegea perfect situația. Știa că el are norocul să mănânce pe săturate, că are un acoperiș deasupra capului și că merge la școală. Dar acești copii ai străzii nu mai mergeau de mult la școală. Părinții lor, dacă îi aveau, nu își permiteau să le cumpere stilou și haine cum trebuie. Au venit prietenii să mă ajute. Eram foarte bine organizați: nu ne mai mulțumeam să pregătim spaghete, ci făceam tot soiul de mâncăruri. Vânzătorii din piață și de la magazinașele din jur ne dădeau clătite și legume. Într-o zi, biserica ne-a pus la dispoziție pături și haine. Grație veștii care se răspândise în jur, un antreprenor ne-a contactat să ne dea un microbuz în fiecare sâmbătă ca să asigurăm distribuția. În total, echipa noastră număra o duzină de persoane care lucrau în mod regulat. Era un fel de miniîntreprindere...

În câteva luni, ceea ce începuse ca o experiență benevolă în cadrul studiilor mele a devenit mai mult decât un proiect de

studiu. Mi-am obținut diploma în psihologie. Or, îi promisesem patronului că nu voi demisiona după ce îmi voi obține diploma. M-am ținut de cuvânt, însă nu mai puteam să mă mulțumesc cu această slujbă. Ajutorarea celorlalți în timpul meu liber era o excelentă compensație, un mod de a aplica altfel cunoștințele pe care le primisem.

Pe atunci asiguram distribuirea hranei la gară, dar și în două parcuri pe care ni le indicaseră micii noștri protejați. Obiectivul era totuși deschiderea unui centru de primire în care tinerii fără adăpost și-ar putea petrece câteva zile din când în când. Or, numai o asociație putea pretinde subvenții guvernamentale. Așa că, în 1994, am fondat Reaching Out[1], o asociație pentru ajutorarea copiilor străzii. Când am părăsit Australia, prietenii mei căutau un loc unde să-și deschidă centrul. Din câte știu până acum, continuă să fie în activitate...

Mă întorsesem deja o dată în România în 1994, ca să fiu lângă mama care se îmbolnăvise. Mi-am găsit țara schimbată, departe de cum mi-o aminteam. În Australia, visam atât de mult să revăd lumina, florile și copacii din țara mea... La aeroport, într-un acces de nostalgie, le cerusem prietenilor care veniseră să mă întâmpine să facă un ocol prin centrul Bucureștiului, unde trăisem atâtea lucruri trepidante. Nerecunoscând acele străzi fără viață, cu blocuri cenușii, mi-am schimbat brusc dorința, rugându-i să se îndrepte cât mai repede spre autostradă! Nu voiam să văd partea urâtă a României, dorind mai mult decât orice să mă întorc în Australia cu mintea plină de imagini frumoase: zăpada din Carpați, florile de liliac pe care le iubeam atât de tare... Când m-am reîntors în România peste patru ani, l-am luat și pe Ștefan. Avea aproape zece ani, iar eu voiam să-i arăt țara natală, pe care o părăsise la nici doi ani. Am profitat ca

[1] „A da o mână de ajutor"

să facem turul Europei cu maşina: Germania, Franţa, Spania, Monaco, Italia... Acest periplu era fantastic. În final, Ştefan se cam săturase.

– Când o vedem pe bunica?

Am părăsit Italia, plecând spre România. La Piteşti, s-a întâlnit cu copiii prietenelor care îmi veniseră în vizită. Unul dintre ei, Radu, l-a întrebat:

– Vii afară să ne jucăm?

– Ăăă...

Ştefan n-a dat nici un răspuns şi m-a privit, aşteptând să-i dau aprobarea.

– Păi, ce aştepţi?

– Pe tine!

– De ce? Eu rămân aici, dar tu du-te să te joci.

– Nu vii cu noi să ne supraveghezi?

– De ce? Nu-i nici o problemă aici. Hai, şterge-o!

Lui Ştefan nu-i venea a crede. În Australia, nici un copil nu ieşea la joacă fără să fie supravegheat de un adult. Aici, copiii erau liberi să zburde peste tot: cu siguranţă că a fost lucrul care l-a marcat cel mai mult în România... Ne-am mai dus să facem un mic tur pe la Braşov şi Sinaia, două oraşe magnifice din Carpaţi unde aveam prieteni. Era în luna aprilie, sfârşitul iernii, dar mai rămăsese zăpadă prin munţii de deasupra oraşului Sinaia. Ştefan nu văzuse zăpadă până atunci. Era încântat! Am profitat de ocazie ca să iau, împreună cu prietenii, pulsul situaţiei din România. Mă interesa în special problema copiilor străzii. Din cunoştinţele mele, România nu avea astfel de probleme. Greşeam.

– Copii ai străzii? Sunt peste tot, Iana! E o plagă, nişte derbedei care şterpelesc tot ce găsesc! E imposibil să scapi de ei.

Răspunsul m-a şocat. Toţi cei cu care abordam subiectul îmi vorbeau cu aceeaşi virulenţă. Problema nu data de mult. Fără îndoială că aveau nevoie de ceva timp pentru a reflecta la nişte soluţii. Fiindcă, desigur, existau nişte soluţii: lucrând mână în mână, instituţiile publice vor ajunge să facă ceva.

După şase săptămâni petrecute în Europa, am luat avionul. Eram mulţumită că mă întorceam în Australia: casa, serviciul, prietenii îmi lipseau. Acolo era casa mea. Totuşi, problema copiilor străzii din România continua să nu-mi dea pace. De fiecare dată când dădeam o pătură, când ofeream ceva de mâncare copiilor din Perth, nu mă puteam împiedica să nu mă gândesc că locul meu nu era acolo. Acolo, copiii primeau totuşi un ajutor social. În România, erau lăsaţi de izbelişte. Nimeni nu se ocupa de ei. Mai eram de vreun folos la Perth? Nu chiar. Asociaţia noastră avea mulţi voluntari, totul mergea ca pe roate, iar prezenţa mea, trebuia să o admit, nu mai era indispensabilă. Cu cât treceau zilele, cu atât faptul devenea mai evident: trebuia să mă întorc în România ca să fac acelaşi lucru ca la Perth. Am început să prospectez pe ici pe colo, ca să văd ce fel de structură era la Bucureşti. Am întâlnit un profesor australian, care fusese de mai multe ori ca voluntar pentru City of Hope[1], un ONG dedicat persoanelor fără adăpost din România. Când i-am spus ce mă interesează, proful a zâmbit larg.

– Toţi voluntarii sunt bineveniţi! Plecaţi când doriţi!

Mi-am planificat plecarea pentru luna octombrie 1998. În mintea mea, nu era ceva definitiv. În această privinţă, Ştefan se exprimase foarte clar:

– De acord, mergem, dar nu mai mult de un an.

Am părăsit Australia, lăsând totul în ordine sau aproape. Considerând că mă voi întoarce, am închiriat cuiva casa, ceea

[1] „Oraşul Speranţei"

ce îmi permitea, dat fiind diferența de nivel de viață dintre cele două țări, să trăiesc aproape decent în România, unde nu urma să primesc nici un salariu. La sosirea în București, am închiriat un apartament în centru. Întrucât Ștefan nu vorbea românește, nu l-am putut înscrie la școală. Va rămâne acasă cu mine timp de un an: un prieten din Australia îi va trimite cursurile și temele pe care trebuia să le facă. Lua lecții și de română pentru a recupera. La urma urmei, ratarea unui an de școală nu era ceva foarte grav.

City of Hope deschisese un centru de primire la București, unde persoanele fără adăpost, adesea tineri sub douăzeci de ani, puteau mânca zilnic o masă caldă. Munca mea consta în stabilirea de contacte cu ei, pentru a-i stimula să-și revină. De asemenea, mă duceam prin cartierele din jur ca să dau de cei care nu ajungeau la noi. Unii erau bolnavi, trebuiau însoțiți la medic. Alții, mai în vârstă, erau invalizi sau atât de bolnavi încât nu puteau munci deloc. Li se dădea de mâncare, încercam să purtăm un dialog. Mi-am dat seama că acești copii care trăiau pe stradă nu aveau nimic de-a face cu cei pe care îi ajutam la Perth. În Australia, copiii fără adăpost pierdeau vremea pe străzi împreună cu părinții lor. Aborigenii, spre exemplu, rămâneau în familie. La București, majoritatea erau copii abandonați, fără a avea pe cineva care să se ocupe de ei. Unii își pierduseră părinții, alții fugiseră de la orfelinat: toți erau lăsați de capul lor.

În timp ce îmi petreceam câteva zile la mama cu ocazia Crăciunului, ea s-a supărat.

– Se ocupă numai de capitală! Toate ONG-urile își au sediile la București. Dacă vrei să muncești cu oamenii fără adăpost și cei infirmi, de ce nu vii să o faci aici, la Pitești? Ai ce să faci: sunt pline străzile de copii abandonați!

Mama avea dreptate. Dacă tot vrei să te ocupi de cei lăsați în voia sorții, de ce nu o faci în locuri lipsite de orice infrastructură?

M-am înscris în audiență la primarul orașului Pitești pentru a mă prezenta și a vedea împreună cum aș putea interveni. Mi-a plăcut mult francheța lui amuzată.

– Aveți nevoie de bani?

– Nu, o fac benevol.

– Cu atât mai bine, fiindcă nu sunt bani! Sunt atâtea ONG-uri câți copii ai străzii și nici unul nu a reușit să rezolve problema. Așa că, dacă aveți vreo idee, dați-i drumul! Vă putem oferi chiar un birou în cadrul primăriei.

M-am mutat din nou, după nici trei luni de la sosirea în București. La Pitești, m-am instalat la mama, până să-mi găsesc un apartament de închiriat în același imobil cu ea. Instalată în clădirea primăriei, am luat legătura cu orfelinatele din jur pentru a le propune serviciile mele, care au fost acceptate cu entuziasm. Ideea mea era să intervenim cu titlu preventiv pe lângă orfani, pentru a-i convinge să nu fugă. Voiam să-i fac să înțeleagă că afară era foarte rău, că nu aveau nici o șansă de reușită în viață. La orfelinat, era greu, dar cel puțin aveau o șansă să meargă la școală, să învețe o meserie. Pentru a-mi constitui rețeaua, am recrutat voluntari de la Departamentul psihologie și ajutor social, care au acceptat să-și petreacă un pic din timpul lor liber în orfelinate, să se joace cu copiii și să-i scoată la plimbare. Unii îi luau acasă în weekend. La orfelinat, mijloacele erau limitate, copiilor le lipseau de toate. Un ONG, Nagala, aduna haine pentru ei, șampoane și alte produse de primă necesitate. S-au alipit proiectului și alte voluntare, în special femei mai în vârstă din cartier. Când veneau de la piață, se opreau la orfelinat și le dădeau copiilor gogoși sau pachete cu biscuiți.

Personal, interveneam și în exteriorul orfelinatului: erau mulți copii care trăiau pe stradă. Mulți fugiseră de la orfelinat, alții se obișnuiseră prea mult cu strada ca să stea într-un loc închis. Cu aceștia era greu să te înțelegi. De aceea, trebuia să-i găsești,

fiindcă ştiau să se ascundă foarte bine, prin clădirile industriale dezafectate, dar şi prin reţelele de termoficare din oraş, unde temperatura era suportabilă. Poliţiştii urmăreau gurile de canalizare, reuşind astfel să prindă pe câţiva când ieşeau la suprafaţă, dar nu coborau niciodată în canale. Aventurându-mă de două sau trei ori prin aceste reţele întortocheate, umede şi greţoase, trebuie să spun că îi înţelegeam. Puştii aceştia erau duri şi învăţaseră să supravieţuiască cu orice preţ. Violenţe, tratamente dure, abandon... poveştile lor se asemănau, totdeauna teribile. Nu-mi imaginam pe atunci că putea fi şi mai rău.

VÂNDUTE

– Iana Matei? Aici comisariatul de poliţie.

– Bună ziua. Cu se vă pot ajuta?

– Avem trei prostituate care au depus plângere împotriva peştelui lor. Trebuie să li se facă un control medical la spital, dar nu le putem duce în ţinuta pe care o au. Sunt aproape goale! Nu aţi putea să le aduceţi nişte haine şi ceva de mâncare?

Era în martie 1999. Se împlineau trei luni de când demarasem programul, iar serviciile de la poliţie, deseori solicitate în cazuri ce priveau copiii străzii, mă cunoşteau bine. Din când în când, aduceau copii la post şi mă chemau ca să verifice dacă nu fugiseră de la orfelinat. De data aceasta însă, era ceva diferit. Mi se vorbise de prostituate şi presupuneam că erau un pic mai în vârstă decât tinerii cu care aveam de-a face. Ajungând la comisariat, am fost condusă într-o încăpere unde trei puştoaice speriate stăteau înlemnite pe scaune. Feţele machiate prea puternic erau brăzdate de lacrimi şi de farduri. Ce şoc! Mi se spusese despre nişte tinere şi descoperem că era vorba de nişte copile! Poliţistul a ieşit, lăsându-ne singure.

– Bună. Pe mine mă cheamă Iana. Mi s-a spus că vă e foame. Vreţi să mâncaţi ceva? V-am adus şi nişte tricouri. Ia să vedem ce mărime aveţi. Nu sunteţi prea mari!

Constatând că nu am nimic din aerul unui polițist, fetele s-au destins. Am profitat ca să le întreb de vârstă. Cea mai mică, o brunetă cu părul lung, mi-a răspuns prima:

– Am cincisprezece ani.

– Și tu?

– Paisprezece.

– Dar tu?

– Șaisprezece.

– Ce faceți la comisariat?

– Am depus plângere împotriva celor care ne-au obligat să ne prostituăm.

– Obligate?

– Păi... Am fost vândute.

– Cum asta, vândute?

– Uite-așa, vândute.

– Vândute cui?

– Unei femei.

– Dar, mă rog, vândute de către cine?

– De o altă femeie.

Eram complet uluită. Copilele acestea îmi povesteau pe un ton cât se poate de limpede că fuseseră vândute. Vândute! Ca niște animale! Nu pricepeam nimic.

– Vreți să spuneți că cineva a fixat un preț și că o persoană a dat bani ca să vă cumpere?

– Așa-i.

– Ca niște sclave?

– Da.

Cele trei fete se uitau la mine de parcă veneam de pe Marte. Eram răvășită. De ce nu-mi spuseseră nimic polițiștii? Nu-mi venea a crede. Știam că unele prostituate erau tinere, dar nu

minore! În Australia, prostituția era legală și foarte bine stabilită. Guvernul controla regulat casele de toleranță, iar, din câte știam, în ele nu au lucrat niciodată persoane minore[1]. Ca să nu mai spun puține fiind forțate! În plus, era de neimaginat să fi putut fi vândute. Nu auzisem niciodată așa ceva. Cum se puteau întâmpla astfel de lucruri? Nu m-am putut opri să nu întreb:

– Și la cât vi s-a estimat prețul?

– Două milioane de lei.

Nici măcar o sută de euro! Tot micuța brunetă a vorbit. După cum se uita la mine, am înțeles că nimeni nu-i pusese o asemenea întrebare. Se numea Mariana. Între două suspine, mi-a spus toată povestea ei.

– Căutam de lucru. O prietenă m-a dus la o femeie care avea nevoie de cineva care să-i facă menajul și să aibă grijă de copii. Era foarte de treabă. Mi-a propus să locuiesc la ea, fiindcă era mai practic, și am petrecut noaptea acolo. A doua zi dimineață m-a luat un bărbat. Mi-a spus că sunt niște amănunte care trebuie puse la punct. Am mers cu el la un restaurant de la marginea orașului Câmpulung. Cred că femeia care ne-a primit era șefa restaurantului. Cu ea era un alt bărbat, care s-a uitat la mine din toate părțile, înainte de a spune că valoram două milioane de lei. Șefa i-a dat banii celui care mă însoțea și apoi mi-a spus să o urmez la etaj. Acolo, mi-a spus că trebuia să stau în cameră, că vor veni bărbați cu care trebuia să mă culc. Dacă n-am s-o fac, or să mă bată.

– Unde se află restaurantul?

– Într-o parcare mare plină de camioane, lângă monumentul lui Mateiaș.

Înțelegeam clar despre ce fel de parcare vorbea. Se afla în apropierea unui loc foarte vizitat de turiști: românii câștigaseră

[1] Astăzi, nici o țară nu scapă de traficul sexual. Astfel, Australia a devenit una dintre țările de destinație pentru femeile din Thailanda și Filipine (n. a.).

o celebră victorie asupra germanilor în timpul Primului Război Mondial, iar guvernul ridicase un monument în amintirea lor, unde fuseseră adunate oasele găsite pe fostul câmp de luptă. Parcarea alăturată servea drept haltă pentru camionagii, desigur o clientelă serioasă pentru traficantă.

– Nu ieşeai niciodată din cameră?

– Camera era doar pentru sex. Dormeam împreună cu celelalte fete în spatele restaurantului, în încăperea unde se depozitau sticlele.

– Eraţi împreună, toate trei?

– Da, Ilinca şi Ecaterina lucrau şi ele la restaurant.

Cea mare, blondă, cu ochi albaştri, şi cealaltă, o copilă slăbuţă, au confirmat dând din cap.

– Şi cum v-a găsit poliţia?

Mariana a început să povestească din nou pe un ton neutru.

– Eu am fugit. M-am dus la poliţie. Nu m-au crezut şi m-au dus la restaurant. Doamna le-a mulţumit că m-au adus înapoi dându-le o sticlă cu vin.

– Şi pe urmă?

– Nu ştiu ce s-a întâmplat, dar după câteva zile au venit o droaie de poliţişti. I-au pus cătuşe bărbatului care ne supraveghea şi ne-au dus la post.

Mai târziu am aflat că cineva din poliţie îi prevenise. Afacerea a mers mai sus, la nivelul poliţiei judeţene, care luase în serios mărturia Marianei şi organizase o vastă operaţiune de prindere. Momentan, nu asta era important. În realitate, eram foarte supărată că nimeni nu mă prevenise. Am deschis uşa şi l-am chemat pe poliţistul care mă însoţise în cameră. L-am apostrofat cu vehemenţă:

– Ştiaţi, nu?

– Ce?

– Ştiaţi că fetele astea fuseseră vândute!

– Păi... da, scrie în raport.

– Sunt minore şi au fost obligate să se prostitueze!

– Mmmm...

– Eşti prost sau ce?

– OK, Iana, calmaţi-vă. Trebuie să verificăm această poveste.

– Să verificaţi? Pare cât se poate de reală! Au fost exploatate şi pentru dumneavoastră înseamnă doar atât?

– Dar, bine, ce vreţi să fac?

– Să vă faceţi treaba!

Imediat am înţeles fondul problemei: nu era indiferenţă, nu, ci doar că era ceva de necrezut. Poliţistul nu crezuse nici o clipă că se putea ca aceste fete să fi fost vândute! După cum le privea, era clar că nu le considera nişte minore. Mariana, cu minijupa ei, bluza foarte mulată pe trup şi fardul ţipător, aducea a femeie. Era destul de mare ca să ştie ce face şi, dacă se prostitua, o făcea pentru că voia: pentru el era limpede... Acest poliţist refuza pur şi simplu să vadă lucrurile mai în profunzime. Lucru absurd. În plus, ceea ce era şi mai rău, fuseseră fotografiate. Ele protestaseră, dar nu avuseseră de ales. Câţiva poliţişti le-au cerut atunci să pozeze picior peste picior şi cu o ţigară în mână. „Pentru presă", li se spusese. Ruşinate, ele se executaseră. Eram revoltată...

– Ce veţi face acum cu ele?

– Urmăm procedura. După examenul medical, le lăsăm să plece.

Fetele s-au schimbat la faţă.

– Iana, te rugăm tare mult, nu-i lăsa să ne ducă din nou acolo.

– Nici nu se pune problema.

– Asta o să se întâmple dacă ne dau drumul. Jurka o să ne găsească şi o să ne omoare.

– Jurka?

– Da, peştele nostru!

Era imposibil să stai și să nu faci nimic... Aflându-mă în impas, am sunat la Serviciul pentru Protecția Copilului.

– Bună seara, sunt Iana Matei. Mă aflu la comisariatul de poliție cu trei prostituate minore. Puteți să le luați dumneavoastră?

– Care este problema?

– Sunt amenințate de peștele lor. Dacă se întorc în stradă, le va găsi.

– Mmmm... Bine, rămâneți acolo, vă trimitem pe cineva.

A venit un domn, care s-a prezentat ca fiind sociolog. Văzându-le pe fete, a părut stânjenit.

– Îmi pare rău, dar nu le pot duce la orfelinat. Ați văzut cum sunt îmbrăcate. Vor fi un exemplu rău pentru ceilalți.

Remarca aceasta grosolană, spusă cu dezinvoltură în prezența acestor sărmane copile, m-a făcut să sar în sus.

– Atunci, ascultă-mă bine, mă, prostule! Din acest moment, refuz să discut despre asta cu tine. Dacă ne vom mai întâlni vreodată, vom vorbi de fotbal sau despre vreme dacă vrei, dar să nu-mi mai spui vreodată că ești un sociolog care muncește pentru protecția copilului!

Cum de poate cineva să fie atât de prost? Aș fi vrut să-l strâng de gât! Polițiștii, amuzați, asistau la scenă fără a îndrăzni să intervină. Așa-zisul sociolog nu mai știa ce să facă. M-am proțăpit în fața lui, furioasă, și l-am privit drept în ochi.

– Dacă voi nu le vreți, le iau eu!

Recăpătându-și stăpânirea de sine într-o clipă, sociologul mi-a răspuns pe un ton foarte profesional:

– Fetele sunt minore, dacă doriți să vă asumați răspunderea pentru ele, trebuie să fiți abilitată.

Tocmai mă angajasem în fața acestor adolescente. Pe scurt, lupta lor devenise a mea. Știam că pornesc într-o lungă aventură.

Mai rămânea să-i dau un cadru legal. În seara aceea, Mariana, Ilinca și Ecaterina s-au dus cu polițiștii la spital. Până li se făceau toate controalele, aveam câteva zile la dispoziție pentru a obține aprobarea ministerului de care depindea Serviciul de protecție socială, să găsesc o locuință provizorie gata să le primească și să înregistrez la tribunal crearea noului meu ONG: Reaching Out. Denumirea, aceeași cu cea a asociației mele din Australia, s-a impus. În fond, era vorba de același lucru: să întinzi o mână copiilor de pe stradă, ca și prostituatelor vândute fără voia lor, pentru a-i salva și pe unii, și pe alții.

La ieșirea din spital, le-am dus la un centru de primire pentru tinerii delincvenți, unde consilierul legal al Serviciului pentru Protecția Copilului mi-a găsit trei paturi până reușeam să mă organizez. Mariana, Ilinca și Ecaterina fiind în responsabilitatea mea, trebuia să fiu prezentă acolo noaptea. Dimineața, echipa centrului le lua în seama ei. Soseam la ora cincisprezece, cu periuța de dinți și pijamaua pentru a sta până a doua zi. Aduceam de mâncare pentru cină și le lăsam câteva provizii pentru micul dejun. Noaptea dormeam pe canapeaua din biroul echipei personalului, unde mi se permitea accesul la baie. Din fericire era și un duș. În zilele următoare, am sunat cam peste tot, ca să găsesc o asociație care s-ar putea ocupa de fetele acestea. Trebuie să fi existat o astfel de structură! Sfătuită de Pam, o prietenă americancă, am contactat USAID[1], Agenția Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională, care trata nenumărate cereri de finanțare a unor proiecte din întreaga lume și, prin urmare, trebuie să fi avut o vedere de ansamblu asupra tuturor organizațiilor din România. La capătul firului, doamna părea mai curând înțelegătoare.

[1] United States Agency for International Development

– Minore obligate să se prostitueze? Mă voi interesa. Voi vedea cine se ocupă cu așa ceva în România și vă sun.

O săptămână mai târziu, a venit răspunsul ca o ghilotină:

– Îmi pare rău, nimeni nu se ocupă cu acest gen de probleme. Am dat câteva telefoane, iar oamenii nu știau nici măcar despre ce vorbeam! Toată lumea a avut aceeași reacție. Cu toții m-au întrebat: „Ce înțelegeți exact prin «obligate să se prostitueze?»". După părerea lor, o femeie care se culcă cu un bărbat contra unei sume de bani o face pentru că așa vrea...

– Iată că nu! Am cu mine trei fete care ar fi dorit să li se ceară părerea!

Eram extrem de mânioasă. Pe vremea aceea, lumea era preocupată de copiii obligați să muncească, atunci de ce nu s-ar aplica asta și la sex? Doamna de la USAID nu știa ce să spună.

– Aș dori atât de mult să te ajut, Iana...

Era adorabilă, dar neputincioasă. În disperare de cauză, am sunat-o pe prietena mea, Pam. Ea lucra cu cei de la orfelinat în cadrul unei asociații creștine și eram sigură că va ști ce este de făcut.

– Pam? Iana la telefon. Vreau să te rog ceva. Este foarte important și aș prefera să ne vedem. Poți să treci pe la centrul de primire, te rog?

A venit într-o după-amiază. Eram singură cu fetele.

– Pam, ți le prezint pe Mariana, Ilinca și Ecaterina. Fetelor, puteți să-i povestiți prietenei mele ce vi s-a întâmplat? Îi voi traduce eu.

Pe măsură ce repetam în engleză ceea ce spuneau ele, prietena mea parcă se făcea tot mai mică în scaunul ei, speriată. Când am terminat, plângea.

– Înțelegi acum de ce am nevoie de ajutor? Trebuie să le găsesc o locuință decentă. Numai tu poți să faci ceva.

Bulversată, prietena mea mi-a dat 300 de dolari, cât să închiriez un apartament de patru camere timp de trei luni. Ne-am mutat în septembrie 1999. De data aceasta eram singură. Nu aveam cu ce să încadrez un asistent social. Abia dacă mai rămânea ceva pentru mâncare. Așadar le-am vorbit despre proiect tuturor cunoștințelor mele, cerându-le să le spună și altora, să vadă cine putea da o mână de ajutor. S-au mobilizat cu toții în jurul meu. Unii pregăteau o prăjitură din când în când, alții aduceau legume, ceva conserve și un pachet de orez pentru a ne scoate din nevoi. Evident, nu era ceva viabil pe termen lung: aveam neapărată nevoie de un sponsor. Asta însemna multă hârțogăraie... Am pus proiectul pe hârtie și am căutat în lista mondială a acelor mecena sociali: un adevărat studiu de piață! Trebuiau găsite asociații care finanțau proiecte asemănătoare cu al meu, era de văzut în ce țări interveneau, trebuia găsită persoana căreia să-i trimit cererea, să-mi depun candidatura, în funcție de fiecare program propus și... să aștept, răbdătoare, răspunsul.

În apartament, viața se organiza încetul cu încetul. Fetele se adaptau, căpătau siguranță mărturisindu-mi fărâme din calvarul pe care îl înduraseră. Veneau din medii diferite. Tatăl Ilincăi, spre exemplu, era în închisoare pentru că îi omorâse mama. Bunica o primise la ea și o considera răspunzătoare pentru drama respectivă. Ecaterina cea slăbuță era un copil bătut. Tatăl o bătea cu o potcoavă băgată într-o mănușă. Când l-am întâlnit pe acest om, pe care îl contactasem ca să-i dau vești despre fată, am vrut să verific adevărul acestor îngrozitoare acuzații.

– E adevărat că o băteați cu o potcoavă?

– Da. Știți, era foarte rea.

– Dar de ce cu o potcoavă?

– Nu voiam să pățesc ceva la mână.

Cine o apărase pe fată? Vecinii? Da' de unde! În asemenea medii, nimeni nu se bagă în treburile altuia. A fost destul

o întâlnire nepotrivită pentru ca Ecaterina să treacă de la un călău la altul. Obișnuită, cu tatăl ca și cu peștele, să se supună pentru a supraviețui, avea o uimitoare capacitate de adaptare: un adevărat cameleon! Avea darul să-ți spună exact ceea ce voiai să auzi, potrivindu-și comportamentul pe ceea ce considera că se aștepta de la ea. În fond, era greu de știut ce anume gândea cu adevărat.

Aceste fete private de copilărie fuseseră atât de devreme confruntate cu probleme de adulți... Mariana, timida Mariana, era pe cale să nască. Era însărcinată în luna a doua când am luat-o sub aripa mea: cadoul unui șofer, fără îndoială. După nașterea copilului, am învățat-o îngrijirile elementare pe care să i le dea micuțului, acele mișcări de bază pe care nimeni nu avusese timp să i le explice. Adolescentele acestea călite de viață, atât de adulte în unele privințe, erau încă atât de imature. Trebuiau învățate de toate: nu știau nici să gătească, nici să se ocupe de casă, nu respectau nici un orar și suportau greu autoritatea. Nu eram mama lor, dar încercam să le tratez ca pe propriii copii, cu toată dragostea de care fuseseră lipsite, dar și cu multă fermitate, pentru a le învăța să trăiască în societate. Nimeni nu le dăduse niciodată vreo șansă: erau doar niște puștoaice disperate, care aveau nevoie de mai multă atenție decât ceilalți. Vorbeam mult, încercam să le conving de necesitatea de a urma anumite reguli, le explicam că aceste învățăminte le vor ajuta să crească, să fie independente, și le vor prinde bine mai târziu.

Cea de-a patra fată, Adela, de paisprezece ani, ni s-a alăturat la câteva săptămâni după ce ne-am instalat în apartament. O a cincea, Georgeta, o fată care abia avea treisprezece ani, a sosit un pic mai târziu. În mod inevitabil, apropierea forțată, apărută din coabitarea sub același acoperiș a cinci adolescente și un bebeluș, a dat naștere unor fricțiuni. Între coada la sala de baie și îngrămădeala din bucătărie, trebuia găsit un mijloc de a nu ne

călca pe bătături. Când anunțam: „În seara aceasta facem sote de morcovi!", toate săreau, ca unul, să mă urmeze în bucătărie. Nu se mai putea! Fără a mai pune la socoteală că Mariana, Ilinca și Ecaterina se arătau agresive față de nou-venite: apartamentul era teritoriul lor, ele fuseseră primele și voiau să se știe asta. Le găseam mereu făcând bisericuțe, excluzându-le pe celelalte. Convinse de dreptul lor, cele trei mă luau deoparte.

– Nu sunt fete de treabă, Iana. Nu au ce căuta aici!

– Cu ce sunteți voi mai bune decât ele?

– Fetele astea sunt răutăcioase, se cred la ele acasă!

– Sunt la fel de acasă ca și voi. Va trebui să învățați să vă înțelegeți.

În mod clar se impunea un pic de ordine și de organizare... Ca atare, am elaborat împreună un plan scris, pentru a asigura o justă repartizare a sarcinilor. Punerea lucrurilor în ordine, pregătirea mâncării, curățenia: fiecare le îndeplinea prin rotație. Era nevoie să se țină cont de niște constrângeri: bebelușul Marianei, orarul școlii...

Cu toate acestea, nu toate erau școlarizate. Degeaba le explicasem importanța primirii unei educații, ele refuzau să iasă din apartament. În realitate, se sustrăgeau de îndată ce se punea problema să se aventureze afară, inclusiv să meargă la plimbare, la piață sau chiar să cumpere îmbrăcăminte. Nu era lene, ci frică.

– Ce se va întâmpla dacă îl întâlnim pe Jurka pe stradă?

– Vă reamintesc că Jurka este închis.

– Da, dar are frați, cumnați, verișori... Dacă ne găsesc, ce-or să ne facă?

– Sunteți sub protecția mea, nu vi se poate întâmpla nimic.

– Dar dacă ne recunoaște vreun vechi client?

– Nu umblă prin cartierul acesta.

– Și dacă la școală elevii râd de noi?

– Nimeni nu va râde de voi mai mult decât de altcineva.

– Şi dacă oamenii ne arată cu degetul pe stradă?

– De ce ar face un asemenea lucru? Sunteţi nişte fete ca şi altele. Nu scrie „prostituată" pe fruntea voastră.

Zadarnic. De fiecare dată, era o întreagă bătălie. Mai ales ideea că i-ar putea întâlni pe foştii temniceri făcea să se nască în ele o teamă nemăsurată, fără sens, dar incontrolabilă. În felul acesta, coabitarea devenea şi mai complicată. În pofida trecutului îngrozitor, rămâneau nişte adolescente, cu probleme de adolescente. Se certau pentru un fleac: o periuţă care dispărea, un tricou care ajunsese pe nu se ştie unde, o treabă nefăcută... Din cauza momentelor de melancolie, a invidiei unora şi a caracterului urât al altora, certurile erau numeroase.

Nu mai aveam nici o clipă pentru mine. Abia de mai aveam timp să-mi văd fiul, de care avea grijă mama după terminarea cursurilor, unde îl înscrisesem la gimnaziu. Era absolută nevoie să fiu ajutată. În acel moment am primit un telefon de la LIFT, o organizaţie americană căreia îi trimisesem o cerere de finanţare. Două doamne drăguţe au venit să viziteze apartamentul. Voiau să ştie totul. După ce au ascultat cu atenţie expunerea mea, mi-au explicat în termeni foarte profesionişti:

– OK, acum vrem să vorbim cu poliţiştii şi cu cei de la Serviciul pentru Protecţia Copilului. Dacă trebuie să le ajutăm pe aceste fete, toată lumea trebuie să fie implicată!

Era ciudat să le vezi dinamismul! La cererea lor, le-am amintit de aşa-zisul „sociolog" care mă făcuse să-mi ies din fire la comisariat. Timp de o oră, cele două emisare de la LIFT i-au ţinut un discurs zdravăn:

– Vorbim de trafic de persoane, nici mai mult, nici mai puţin! Este o problemă gravă pe care trebuie să încercăm să o rezolvăm prin toate mijloacele. Fetele acestea sunt nişte victime, au drepturi, ca orice fiinţă umană. Este de datoria dumneavoastră

ca aceste drepturi să fie respectate, în special în cazul minorilor. Dacă dumneavoastră nu le credeţi, atunci cine o să le creadă? În calitate de reprezentant al Protecţiei Copilului, aveţi datoria să o ajutaţi pe Iana în lupta ei. Acest lucru priveşte pe toată lumea.

Pe măsură ce vorbeau, sociologul, teribil de jenat, se făcea tot mai mic pe canapea. La finalul *speech*-ului, a început să-şi ceară mii de scuze.

– Îmi pare rău, Iana, cred că am făcut o mare greşeală. Nu-mi dădusem seama de gravitatea problemei.

Şi azi îi sunt recunoscătoare că a avut curajul să-şi recunoască vina. Pe urmă, l-am apreciat întotdeauna pe acest om cu care lucrez şi acum. Chestiunea este că intervenţia LIFT a dat un nou suflu organizaţiei Reaching Out. În martie, asociaţia americană mi-a alocat suma de 14 000 de dolari pentru a acoperi toate cheltuielile pe un an. Primul lucru pe care l-am făcut a fost să angajez un asistent social pentru a mă ajuta la apartament. Era şi timpul, fiindcă în lunile următoare urma să primesc zeci de victime ale traficului de persoane.

Filiera iugoslavă

– Doamna Matei? Bună ziua. Reprezint Organizaţia Internaţională pentru Migraţie. Ni s-a spus că aţi deschis un centru pentru victimele traficului de persoane. Aşa este?

– Aşa-i.

– Atunci sunteţi persoana pe care o căutăm! Vă putem trimite nişte fete? Au fost repatriate şi nu vor să se întoarcă acasă.

– Evident!

Serviciul pentru Protecţia Copilului mă cunoştea bine acum. Şi poliţia. Totuşi, era pentru prima dată când OIM mă contacta direct. Mai târziu, telefoanele au început să curgă. Uneori, fetele veneau câte două, câte trei. În martie 2000, adăposteam cinci fete. În iunie, erau deja treisprezece, aşa încât a trebuit să mai închiriem un apartament în imobil. Fetele erau române, dar fuseseră cumpărate şi revândute în ţările din fosta Iugoslavie: se întorceau din Serbia, Moldova sau din Macedonia. Atunci a apărut problema comerţului cu femei în Balcani, născut în timpul războiului. Până atunci, erau doar zvonuri: fete răpite, torturate, ţinute în grajduri pentru animale, violate de civili, soldaţi şi alţi miliţieni, lichidate cu un glonţ în cap, chiar tranşate... Au fost puse pe seama atrocităţilor inerente oricărui conflict sângeros: simple daune colaterale, în fond. Unele prostituate care fugiseră au povestit că proxenetul lor le ameninţa cu moartea, unele

chiar fuseseră martore la astfel de omoruri, însă aceste mărturii nu erau luate în serios. În cel mai bun caz, autorităţile pretindeau că era vorba de fapte izolate.

Câţiva ani mai târziu, s-au deschis anchete împotriva criminalilor de război de orice fel, iar poliţia a început să ancheteze în zonele dificile care apăruseră ca urmare a conflictului. Descinderile poliţiei s-au intensificat în cluburi de noapte, unde au fost găsite sute şi sute de fete terorizate, venind din toate ţările din Est, care nu cereau decât un singur lucru: să se întoarcă acasă. Au fost repatriate în ţările de origine, în autobuze. În acel moment OIM a început să mă sune regulat, pentru a plasa toate româncele care se întorceau. Se înţelegea, în fine, cât de mult se dezvoltase traficul în cei cinci ani cât durase descompunerea Iugoslaviei. Încă de la început, traficanţii de arme şi de mărfuri furate, profitând de destabilizarea politică şi de nesiguranţa crescândă, proliferaseră. Foarte repede, femeile deveniseră nişte bunuri ca oricare altele: traficanţii de arme doar că îşi diversificaseră activităţile! Cine risca să-şi bage nasul în afacerile lor în acea perioadă sumbră când nimeni nu mai controla nimic? În zece ani, Balcanii se transformaseră, graţie războiului, în placă turnantă a traficului de persoane care se sprijinea acum pe reţelele extrem de organizate, dotate cu ramificaţii internaţionale. De fapt, sistemul era foarte bine pus la punct, lucru confirmat de fetele pe care le primeam.

– Mi s-a vorbit despre un loc de muncă în Serbia. Am avut încredere într-un om care m-a trecut frontiera cu alte trei fete. Acolo, ni s-au luat actele şi am fost închise împreună cu vreo douăzeci de alte fete în subsolul unei case. Ne-au lăsat acolo două zile fără mâncare, apoi au venit nişte oameni înarmaţi şi ne-au urcat în maşini. Am călătorit toată noaptea. Când am ajuns, ne-au dus într-un depozit imens unde se aflau zeci şi zeci de fete. Nu aveam dreptul să vorbim. Când întrebam unde ne aflăm, ne loveau. Uneori ne urcau pe unele dintre noi în grupuri de cinci sau şase, pe o estradă în faţa unor cumpărători care

făceau preţul şi propuneau o sumă. Tipii vorbeau tot felul de limbi diferite. Cumpărătorul nostru ne-a pus la drum şi am ajuns într-un club de noapte în Bulgaria...

Fetele acestea se întorceau de departe. Luni de zile, chiar ani, acceptaseră totul, clienţi, lovituri, ameninţări, pentru a supravieţui. Una mi-a povestit, plângând:

– Traficantul ne ameninţa tot timpul că ne omoară. După ce se îmbăta, se lăuda întruna: „Aveţi grijă de fundul vostru. Fete ca voi am îngropat vreo şapte în spatele casei şi n-ar fi nici o problemă să mai îngrop o a opta!" Într-o zi a omorât o fată în faţa noastră: un glonţ în cap, fiindcă îl ameninţase că se sinucide, iar asta îl făcea pe client să plece. Mai târziu a mai omorât-o pe una fiindcă era bolnavă.

Cum să te mai refaci după acest gen de experienţe? Cum să mai poţi avea încredere în tine după ce ai fost tratată mai rău ca un câine atâta timp? Ţările occidentale abia începeau să se aplece asupra subiectului. Câteva luni mai târziu, nişte cercetători de la Departamentul de Stat american m-au invitat la Washington pentru a împărtăşi din experienţa mea. Trebuia să le prezint situaţia traficului de persoane din România. Pe atunci, regiunea Balcanilor genera unul dintre principalele fluxuri ale traficului şi numeroşi traficanţi moldoveni tranzitau pe la noi: aceştia cumpărau alte fete de la traficanţii locali, apoi îşi duceau „turma" în Iugoslavia, formată atunci din Slovenia, Croaţia, Bosnia-Herţegovina, Muntenegru, Serbia, Macedonia şi Kosovo, unde fetele erau sechestrate în cluburi sau apartamente. Unele erau trimise chiar şi în Grecia. Povestesc toate acestea pentru că arată că Statele Unite luau foarte în serios această nouă formă de sclavie. Pe 25 februarie 2002, s-a semnat un acord de cooperare şi de schimburi de informaţii între Interpol, Guvernul României şi centrul de luptă împotriva crimei transfrontaliere din cadrul SECI[1]. Acest acord avea drept scop facilitarea

[1] Southeast European Cooperative Initiative: Iniţiativa de Cooperare în Europa de Sud-Est

cooperării şi schimbul de informaţii între serviciile poliţiei din treisprezece ţări din Europa de Sud-Est, prin intermediul ofiţerilor de legătură respectivi. Iată de ce FBI era atât de implicat când trei dintre fetele mele, puţin mai târziu, au fost chemate să depună mărturie împotriva traficantului lor macedonean.

Era pentru prima dată în regiune când nişte victime ale traficului de carne vie depuneau mărturie într-o altă ţară decât a lor. Ele erau aşteptate în Macedonia, unde avea loc procesul. Nu voi uita niciodată acea lungă călătorie cu maşina prin România, Bulgaria şi Macedonia: nu mi-aş fi închipuit niciodată că se poate desfăşura un asemenea dispozitiv de securitate pentru a se asigura protecţia unor prostituate... pe deasupra şi majore! Pe tot traseul maşina a fost încadrată de maşini cu girofar şi sirene. Erau prezenţi şi membri ai FBI. Un vehicul era trimis în recunoaştere la vreo şaizeci de kilometri în faţă pentru a vedea dacă drumul era liber. Ne preceda la frontieră, unde poliţia bulgară ne aştepta. Microbuzele forţelor speciale, pline de nişte zdrahoni cu cagulă neagră, închideau convoiul. După cum se vede nu era nici o discreţie! Oficial, lumea se temea de represalii faţă de martori. În realitate, cred eu, se voia să se ştie. Rezultatul: nici un traficant nu trebuia să ignore în acea zi că nişte martori-cheie traversau ţara! Pe drum, nişte motociclişti le cereau vehiculelor să tragă pe dreapta. Brusc, maşina de poliţie aflată înaintea noastră s-a oprit: roata din faţă a unui automobilist intra pe şosea. Un om cu cagulă a coborât dintr-un microbuz şi s-a apropiat de nefericitul contravenient băgându-i lanterna în ochi. Apoi a dat cu bastonul în parbrizul conducătorului! Pe bune, era prea mult! Dacă nu mi-ar fi sunat în cap sirenele care nu se mai opriseră de opt ore, aş fi râs... În schimb, recunosc că fetele, foarte înfricoşate de ideea de a se afla faţă în faţă cu călăul lor la tribunal, se simţeau în siguranţă.

La Skopje, avocatul le-a pregătit pentru întrebările pe care urma să le pună. A mai ridicat şi un punct la care ele nu se gândiseră niciodată.

– Știți că aveți dreptul să cereți daune financiare?

– Poftim?

– Ei bine, judecătorul nu are să vi le acorde neapărat, dar puteți cere o anumită sumă compensatorie ținând cont de prejudiciul adus.

Fetele erau uimite. Faptul că puteau depune plângere era deja un mare pas pentru ele, însă acest principiu al indemnizării voia să spună ceva și mai mult: se recunoștea traumatizarea lor și se estima că așa ceva merita o răsplată! După întrevederea cu avocatul, una dintre ele a spus, pe un ton ironic:

– Știu eu pe câțiva care or să petreacă un sfert de oră nasol în închisoare! Or să vadă atunci ce înseamnă când nu vrei!

Era prima dată că le auzeam glumind apropo de traficant. Polițiștii macedoneni au intrat imediat în joc.

– Și ținând cont de cât or să stea la închisoare, or s-o simtă, e sigur!

Aluzia lor grosolană le-a provocat fetelor un hohot de râs, alimentat de plusările tot mai licențioase ale unora și altora, încât a durat vreo zece minute. Le-am lăsat să se destindă. Esențialul era să scape de stres. Se apropia ora audierii. Fetele redeveniseră serioase. La tribunal au stat cu privirea în pământ: le era foarte teamă să-și privească traficantul aflat pe banca acuzaților. Când procurorul le-a cerut să îl desemneze pe cel care le vânduse și molestase, și-au luat inima în dinți, au ridicat capul și l-au desemnat pe acuzat cu un deget tremurător, dar hotărât. Acesta le-a măsurat cu un aer disprețuitor. Era deja mult...

A doua zi, ne-am întors la Pitești escortate de același convoi zgomotos ca la dus. Câteva săptămâni mai târziu, avocatul ne-a sunat. Nu-mi aduc aminte câți ani i-au dat traficantului, însă fetele au reținut că nu li s-a acordat nici o compensație bănească!

Procesul respectiv a fost urmat de un altul, tot în Macedonia. De data aceasta, toată media urmărea afacerea: acuzatul nu era altcineva decât unul poreclit Leku, pe numele adevărat Bojku Dilaver, un mafiot internațional notoriu în vârstă de patruzeci de

ani, de origine albaneză, care opera în Germania și Macedonia. Avea cabarete la Velesta și Struga, unde se prostituau fete cumpărate din țările de Est. Două de la mine lucraseră acolo. Ca urmare a corupției, acest Leku scăpase din plasă. Complicitatea poliției era un secret al lui Polichinelle. În momentul conferinței de presă retransmisă la televizor, niște polițiști macedoneni pretinseseră că bărbatul părăsise țara. Atunci a ridicat mâna un ziarist.

– Scuzați-mă, dar eu i-am luat chiar ieri un interviu și vă pot asigura că era dincoace de graniță!

Imaginile au fost urmate de redifuzarea interviului în cauză. După anchetă, s-a văzut că mulți ofițeri superiori din poliția și justiția macedoneană locală frecventau clubul lui Leku. Acesta avusese ideea să le filmeze partidele de sex și șantaja pe toată lumea în schimbul nepedepsirii sale. Odată izbucnit scandalul, Leku a fost în fine arestat, în cadrul unei vaste operațiuni duse de serviciile de poliție din mai multe țări. Procesul, foarte așteptat, avea loc la Struga, în sud-vestul Republicii Macedonia. Acolo trebuiau să depună mărturie fetele mele. Escorta noastră era, încă o dată, impresionantă. De data aceasta totuși nu era glumă: amenințarea era foarte reală atât pentru fete cât și pentru cei care le protejau. Toată lumea era obosită, iar tensiunea era palpabilă. Leku nu numai că era reputat pentru violența sa extremă, dar avea și mijloacele să pună la cale o operațiune de anvergură, inclusiv din celulă. În afara de asta, Struga, un oraș situat pe malurile lacului Ohrid, adăpostea o importantă comunitate albaneză a cărei prezență constituia o sursă de tensiune în această regiune. Temându-se să mai pună paie pe foc, poliția nu îndrăznea să se aventureze în această enclavă albaneză, unde impunitatea îi atrăgea pe toți criminalii căutați în țară. Pe măsură ce ne apropiam, îi simțeam tot mai nervoși pe ofițerii de poliție din mașină. Totuși, drumul s-a derulat fără incidente. La Struga ne-am dus direct la tribunal. Înăuntru, meșterii tocmai văruiau zidurile. Ca să destind atmosfera, am comentat pe un ton lejer:

– Văd că se face o ușoară împrospătare de primăvară!

Polițiștii care ne escortau au răspuns rânjind:

– O, da' de unde! Asta-i o treabă de-a amicilor prietenului dumneavoastră Leku, care s-au jucat cu o bombă în tribunal...

– Poftim? Dar de ce nu ni s-a spus nimic?

– Nu voiam să vă speriem...

Bomba explodase cu două zile mai înainte. Data sosirii noastre fiind ținută secretă, traficantul lovise la întâmplare, vizând etajul întâi. Acolo le aștepta pe fete procurorul care scăpase din atentat. Sărmanele, ele nu se prea simțeau în largul lor. Le-am lăsat în fața ușii biroului. Imediat ce au terminat, polițiștii ne-au grăbit spre ieșirea tribunalului: era limpede că nu voiau să mai stea pe acolo. De altfel, nici fetele... Nu făcuserăm nici o pauză de la Skopje, unde petrecuserăm noaptea. În mașină l-am întrebat pe polițist dacă ne puteam opri la vreun bar ca să dăm un telefon. Răspunsul a fost categoric:

– Imposibil.

– Dar aș vrea să beau o cafea, nu durează mult!

– Nu acum. Ne vom opri într-un loc sigur. Aici e prea riscant.

În loc să o ia pe calea cea mai scurtă, șoferul a făcut un ocol de vreo sută de kilometri în scopul de a dejuca o eventuală capcană pusă la cale de banda lui Leku la ieșirea din oraș. Câteva ore mai târziu, toți pasagerii din mașină au început să se destindă: eram în afara pericolului, iar mărturia fetelor urma să-l bage la răcoare pentru ani mulți pe Leku.

Când ofițerul de legătură din poliția macedoneană m-a sunat la terminarea procesului, nu mi-am putut ascunde agitația.

– A fost găsit vinovat?

– Da. E o veste bună, nu?

Glasul ofițerului era triumfător. Nerăbdătoare, așteptam urmarea.

– Dar, spuneți-mi, cât a luat nenorocitul ăsta?

– Trei ani!

Probabil nu am înțeles bine.

– E o glumă?

– O... nu, a fost condamnat la trei ani de închisoare.

– Păi tipul acesta a exploatat și torturat trei sute de fete, fără a le mai socoti pe cele care au murit din cauza asta, cărora nu li se știe nici măcar numărul, nici pe cele pe care pur și simplu le-a lichidat! Iar dumneavoastră mă anunțați vesel că a luat trei ani de închisoare? Știți cât au riscat fetele mele? Cu pedeapsa redusă, Leku va ieși în cel mult doi ani. Cine le va proteja când va veni să se răzbune?

Eram dărâmată. Ce simulacru de justiție! Dacă gunoaiele de teapa lui Leku nu sunt închise pe viață, cum să sperăm că traficul sexual se va reduce? Trei luni mai târziu, m-a sunt din nou același ofițer.

– Iana, am o veste proastă...

– Nu se poate!

– Îmi pare rău, dar Leku a scăpat.

– Cum a fost posibil?

– Leku trebuia să mai apară o dată în fața curții. Când gardianul a venit să-l ia din celulă, l-a făcut să-i promită că va fi băiat de treabă. Cum Leku l-a asigurat că nu avea de gând să evadeze, gardianul nu a considerat necesar să-i pună cătușele. Evident, Leku a fugit pe drumul spre tribunal. Îmi pare sincer rău, Iana...

Slabă consolare. Această evadare, răstălmăcită în ridicol de presa străină, a făcut scandal pe scena internațională: forțele de poliție din mai multe țări lucraseră zi și noapte ca să-l aducă pe Leku în fața tribunalului. Participase chiar și FBI! Era prea de tot... Speram totuși că acest sfârșit grotesc va servi de lecție pentru arestările ulterioare. Cele două procese macedonene mă umpluseră de speranță. Pedepsele date erau mici, dar constituiau un început. În fine, lucrurile se mișcau. Desigur, eram dezamăgită de evadarea lui Leku, dar nu mă îndoiam că unind voințele din diferite țări ale Europei, vom reuși să-i venim de hac acestei sclavii barbare. Eram departe de a-mi imagina că traficul de carne vie mai avea încă multe zile fericite.

Casa de pe deal

Cele două apartamente pe care le ocupam stârniseră bârfa în cartier. De când îl închiriasem și pe al doilea, limbile se dezlegau, mai ales cele ale babelor care stăteau pe bancă în fața imobilului petrecându-și ziua bârfind. Să le fi văzut, înarmate cu croșeta și andrelele de tricotat, când treceam prin fața lor cu vreuna dintre fete. Schimbau priviri pline de înțeles, zicând cu glas tare:

– Ei, ai văzut ce bluză? Ai zice că nu poartă nimic!

– Ia uită-te la aia: e cu burta la gură! Dar i-ați văzut vreodată bărbatul? Ei?

Încercam să nu dau atenție prostiilor lor până într-o zi când una m-a întrebat:

– Scuzați-mă, doamnă, pot să vă întreb ceva?

– Vă ascult.

– Spuneți-mi, ce anume faceți cu toate fetele astea?

– Le formez.

– Mda... Mi s-a spus că turnați filme porno acolo, sus.

– Zău? Și ați văzut mulți bărbați intrând la noi?

– Nu știu, repet doar ce mi s-a povestit...

Băbuțele astea erau pur și simplu odioase.

– Răutatea vă sufocă! Pun pariu că dacă un copil v-ar agoniza la picioare, l-ați privi murind fără să ridicați un deget. Mai

rău este că nu suportați nici ca măcar altcineva să ajute persoanele aflate în dificultate.

După care, i-am întors spatele. În mod clar, atmosfera devenea irespirabilă în cartier. Fără a mai pune la socoteală că gestionarea celor două apartamente, care se mai și aflau pe paliere diferite, se dovedea complicată, atât în ceea ce privește comunicarea cât și supravegherea. A trebuit să încadrez încă un asistent social pentru a asigura o permanență în cele două locuri. În plus, aveam nevoie de un birou unde să-mi pun la punct hârtiile din ce în ce mai importante. Pe scurt, mai mult ca niciodată, voiam un loc care să fie al nostru. Or, cei 40 000 de euro alocați pentru al doilea an consecutiv de LIFT nu erau suficienți pentru a cumpăra o casă.

Soluția urma să vină din San Diego, Statele Unite. Aveam acolo niște prieteni, Paul și Caroline, care veneau adesea în România în cadrul unui proiect umanitar medical. De fiecare dată îmi aduceau niște fleacuri pentru fete: truse de machiaj, haine, ojă... Caroline organiza în apartament mici ateliere de manichiură: fetele se pretau la joc, ca niște prințese. Erau încântate ca niște copii într-un magazin cu bomboane! Odată, Paul m-a certat:

– Iana, de când n-ai mai fost în vacanță? Gândește-te bine...

– ...

– Știam eu! Ascultă, Iana. Nu poți continua așa, ai să ajungi să clachezi, iar protejatele tale vor fi ajuns departe. Te rog să vii să petreci câteva zile la San Diego.

– Da, da, am să vin cândva...

Ziua a venit fără s-o aleg eu. La telefon, Paul m-a prevenit:

– Ți-am luat bilet și am organizat totul cu asistenții sociali. Lumea nu se va opri fără tine. Fă-ți valiza!

La San Diego, prietenii mei au organizat o masă în aer liber împreună cu toți cunoscuții lor. În toiul întâlnirii, Paul și Caroline m-au împins în mijlocul asistenței.

– Iana, de ce nu le povestești ce faci tu în România?

Am vorbit douăzeci de minute. La sfârșit, bărbații erau revoltați, femeile bulversate. Revenită la Pitești, am primit nu după mult timp un telefon de la Paul.

– Iana, am o veste bună. Prietenii mei au vorbit cu apropiații și organizează o micuță colectă pentru tine.

Într-o lună, „micuța" colectă s-a ridicat la 20 000 de dolari. Nu-mi venea a crede! Cu suma aceasta am cumpărat o bucată de pământ la ieșirea din Pitești, la cinci minute de mers cu mașina de la mine de acasă, și am turnat fundația unei case. Lucrările au început în aprilie 2003. În august, m-am mutat cu fetele în noul lor cămin. Doar interiorul era gata. Exteriorul l-am terminat grație ajutorului dat, printre alții, de ambasadele Finlandei, Marii Britanii și Danemarcei, care ne-au pus la dispoziție niște fonduri ce rămăseseră de la alte proiecte. Pe atunci, aveam șapte fete. Cele noi, între care una repatriată din Kosovo care se pregătea să nască, le înlocuiseră pe cele vechi. Mariana și Ecaterina, care terminaseră școala și își găsiseră un serviciu, părăsiseră centrul de primire la vârsta de șaptesprezece ani. Ilinca avea probleme la liceu, în momentul judecării la tribunal. Un ziar publicase fotografia pe care i-o făcuseră polițiștii, cea cu țigara în mână. Explicația de sub poză spunea că avea douăzeci și nouă de ani! A doua zi, dirigintele i-a făcut avansuri. Am depus plângere împotriva lui, dar era prea târziu: toți elevii cunoșteau trecutul Ilincăi și a trebuit să o retrag de la liceu. Bunica ei acceptase să o ia înapoi, „doar pentru că este o elevă foarte bună", spusese ea...

Foarte repede, fetele s-au acomodat cu noul cămin: o casă cochetă, așezată pe coasta dealului la capătul unui drum discret. Culorile sale vesele ies în evidență în comparație cu fațadele

înnegrite ale caselor deasupra cărora se află. Culorile zidurilor sale nu vi le voi spune, pentru simpla și buna rațiune că nimeni nu trebuie să știe unde se află. Numeroși traficanți ar plăti scump pentru a-și localiza fostele prăzi. Oamenii locului îi spun „casa de pe deal". Nimeni nu știe exact cui aparține. Cine știe ce ar putea face cu această informație persoanele rău intenționate? Spionii traficanților sunt pretutindeni, iar fetele trebuie, înainte de toate, protejate. Unii au înțeles că era ocupată de niște fete, dar cred că se gândesc, cel mult, că este vorba de un centru de primire clasic. Dacă ar ști că sunt foste prostituate, existența lor ar deveni un infern: imediat le-ar fi arătat cu degetul ori s-ar fi plâns de influența pe care ar putea-o avea prezența acestora asupra celor din preajmă. De altfel, fetele aspiră mai mult decât orice la o viață normală. Puține sunt cele care le vorbesc colegelor de clasă despre centrul nostru. Tuturor le este rușine de trecutul lor. Pentru nimic în lume nu ar vrea să vorbească despre umilințele la care au fost supuse.

În interior, fetele se simt în siguranță. Aici, nimeni nu le judecă pentru ceea ce au făcut. La etaj, fiecare își are camera sa în perioada de „melancolie"; în total sunt opt. Când sunt mai multe, împart camera cu cineva, exceptând cele care au copil. Sala de baie se află tot la etaj. La parter, toată lumea se adună în living, unde se află o mică bibliotecă și canapele mari, unde stau ore în șir privind la televizor, ca toate fetele de vârsta lor. A nu face nimic... e și asta un lucru important. În casă este interzis fumatul, în afară de bucătăria care se află lângă salon, unde asistentele sociale mănâncă împreună cu fetele seara. În ce mă privește, am, în sfârșit, un birou, cu un calculator, un fișet pentru dosare, o măsuță pentru cafea, niște scaune pentru a primi pe câte cineva și o cămăruță cu o canapea unde asistentele sociale dorm noaptea. Nimeni nu are dreptul să intre fără a fi invitat:

este încăperea adulților, singurul loc cu un pic de liniște în acest stup de adolescente.

O asistentă socială asigură permanența, atât ziua cât și noaptea. În total sunt patru care, împreună cu mine, facem gărzi de la douăzeci și patru până la șaptezeci și două de ore. Este important să nu fie lăsate niciodată singure: mai întâi pentru a le proteja, dar și pentru a le asculta atunci când simt nevoia să vorbească, pentru a le supraveghea, a le despărți pe cele care se ceartă, a calma instinctele rebele și a ne asigura că se achită de îndatoririle pe care le au. Fiindcă a învăța să trăiești în societate nu se face fără dificultăți. Încă îmi mai aduc aminte de crizele Iulianei... Ea petrecuse un timp într-un orfelinat înainte de a ajunge la noi. Micuță, foarte slabă, aproape scheletică, această fată pirpirie de nouăsprezece ani nu părea mai mare de doisprezece, dar când deschidea gura, le acoperea pe toate! În ziua sosirii, am început să-i explic regulile, ca oricărei noi rezidente.

– Aici, toată lumea participă la menaj și la bucătărie. Se face prin rotație.

– Zău?

– Da, toată lumea trebuie să-și întrețină camera, fiecare mătură când îi vine rândul, spală pe jos și pregătește mâncarea. Exact ca în toate casele din lume!

– Nu-mi pasă! Eu nu spăl și nu gătesc. La orfelinat, ni se pregătea mâncarea și existau persoane care făceau menajul.

– Problema e că tu nu mai trăiești la orfelinat. Trebuie să înveți să te descurci singură și...

– Nici vorbă! Nu-s sluga ta!

S-a încăpățânat câteva zile, încât am crezut că nu o vom scoate niciodată la capăt. Apoi s-a dezlănțuit. Foarte pornită, le-a dat afară pe toate fetele din bucătărie.

– Știu ce fac, n-am nevoie de ajutorul vostru!

De la bucătărie venea un miros de ars. Când a adus salatiera pe masă, ne-am holbat toate la amestecul pe care îl pregătise. O fată a întrebat timid:

– Ce-i asta?

– Cartofi cu murături și ceapă.

– A, da, desigur...

Toată lumea a strâmbat din nas. O fată a îndrăznit:

– Scuză-mă, Iuliana, dar murăturile se pun doar un pic, ca să dea gust, nu se face mâncare din ele...

– Ba da! La orfelinat, mâncam așa ceva și era foarte bună. Și apoi, așa gătesc eu, clar?

Nimeni nu s-a atins de ciudata amestecătură care a ajuns la pubelă. Puțin mai târziu, după ce s-a aruncat sacul de gunoi la containerul din curte, una din fetele de la etaj a chemat pe toată lumea. De la fereastra ei se putea vedea cum un câine încerca să rupă sacul. Animalul a mirosit mâncarea cu murături, apoi a plecat ostentativ. Fetele își mușcau buzele ca să nu râdă. Iuliana, învinsă, a izbucnit în râs.

– Nu se poate! Nici câinele nu mănâncă din ce-am gătit eu!

După acest episod, ne-a acceptat, cuminte, sfaturile. Ce-i mai curios este că a urmat cursuri de bucătăreasă și a terminat prima pe clasă. Un an și jumătate mai târziu ne-a pregătit o mâncare pe bază de pește: un deliciu!

În centru, totul este făcut pentru a le permite să ducă o viață normală. Când se întorc de la școală, se închid în camera lor sau coboară să stea de vorbă în salon. Au voie să iasă să fumeze o țigară, iar cele care muncesc au dreptul să meargă să-și cumpere haine. Totuși, se folosesc puțin de această prerogativă. În general, preferă să stea acasă. Vara, se mulțumesc să se bronzeze la soare pe tăpșanul de la capătul terenului. Evident, seara, este o altă poveste, dar ele știu ce riscă dacă merg la discotecă. Sunt adolescente, trebuie ținute cu picioarele pe pământ! În primii ani, s-a

făcut un atelier de croitorie într-o încăpere mare de lângă salon. Una dintre asistentele sociale știa să coasă și le învăța să-și repare hainele sau să facă cearșafuri din pânză de bumbac. Făceau cu adevărat o treabă bună! Vindeam lenjeria la hoteluri, ceea ce ne permitea să le dăm niște bani și să cumpărăm furnituri: atelierul nu ne costa nimic, iar fetelor le plăcea mult! Când maistra a părăsit Piteștiul în urma divorțului, atelierul s-a transformat în depozit de alimente. Am hotărât că de îndată ce am bani o să cumpăr o mașină de cusut și o găsesc persoana potrivită ca să repun totul pe picioare!

Din fericire, momentele de convivialitate nu lipsesc. Adesea, organizăm dejunuri de sărbătoare cu toată echipa. Pentru aniversări, suflăm în lumânări. Pentru unele fete, este o premieră! Le ofer mici cadouri, trusă de machiaj, un breloc din argint... încercând să nu am aceeași idee doi ani la rând! E greu să nu uiți cu atâtea fete... Uneori, primesc colete: mi se aduc haine încă în stare bună ori mici fleacuri de la prietenii din străinătate. Fetele nu au uitat niciodată produsele cosmetice oferite de o asociație americană care voia să ne dea o mână de ajutor. În lotul respectiv se găseau o sumedenie de creme, pe care le-am repartizat în mod echitabil. A doua zi dimineață, îmi beam cafeaua în bucătărie când am văzut primele fete coborând. A fost cât pe ce să scap ceașca din mână.

– Doamne, ce-i cu fața voastră! Ce s-a întâmplat?

– Nu știu, dar ustură!

– Aveți puncte roșii peste tot, pe frunte, pe obraji! Cu ce v-ați dat?

– Nimic, doar crema de la americani.

– Poate e expirată. Aduceți-o.

Când mi-au arătat crema, abia m-am abținut să nu râd.

– V-ați uns cu săpun lichid! Nu v-ați dat seama că ceva nu e în regulă?

– Păi... Era un pic vâscos la început, iar apoi ne trăgea pielea. Ne-am zis că e semn bun și crema trebuie să fie foarte eficientă și atunci ne-am mai dat...

Ce-am mai râs! După două zile, două fete s-au întors de la școală cu obrajii de un roșu aprins.

– Fetelor nu cumva ați dat prea mult fard?

– Ba da, dar nu se mai ia.

– Ce vreți să spuneți cu „nu se mai ia"?

– Când dăm cu apă, rămâne tot roșu.

– Ce fel de fard ați folosit de data asta?

Nu era fard, era cerneală. În colet erau niște tampoane în formă de animale pentru a decora literele. Ele dăduseră deoparte tampoanele și au considerat recipientele care conțineau cerneala drept cutiuțe pentru machiaj...

La Crăciun, fetele trebuie să accepte să se joace de-a trimiterea de scrisori către Moș Crăciun. Era cam pueril, dar e singurul mod pentru mine de a nu face greșeli. În mod curios, găseau în asta o oarecare plăcere: majoritatea nu au sărbătorit niciodată Crăciunul și, scriind această scrisoare, se reîntorc în copilăria pe care nu au avut-o niciodată. Este la fel de amuzant pe cât de emoționant să citești micile lor misive: „Moșule, mulțumesc că ai grijă de mine și să-mi aduci un ceas", „Moșule, aș vrea o familie, mulțumesc"", „Moșule, vreau blugi noi, fiindcă ai mei sunt prea mici". Când cadoul este prea modest, mai completez cu câte ceva. Încerc să-mi amintesc ce anume am oferit în anul anterior pentru a nu mă repeta. Odată, am ratat oferind o cruciuliță de pus la gât aceleiași fetițe. Reacția ei a fost indulgentă:

– Nu-i nimic, asta-i verde, cealaltă-i roșie!

După ce se deschid cadourile lângă brad, se pregătește mâncarea tradițională: e întotdeauna un moment frumos. Un Crăciun va rămâne totuși în analele centrului. S-a întâmplat cu doi ani mai înainte. În acea lună de decembrie, fetele au făcut

tot felul de prostii. Mai întâi a fost Livia, o fată de șaisprezece ani pe care asistenta socială a găsit-o într-o dimineață întinsă pe mocheta din cameră, beată criță. Împreună cu prietena ei Ania, o puștoaică de paisprezece ani, au dat gata în timpul nopții o sticlă de votcă pe care au cumpărat-o coborând pe fereastră pe niște cearșafuri înnodate... Apoi, altele au fost prinse fumând în camera lor. Dar capacul a fost pus atunci când una dintre ele s-a distrat declanșând alarma la ora două dimineața. În centru, totul este securizat; e destul să bați la fereastră ca alarma să se declanșeze imediat. Firma care asigură paza este în mod automat alertată și ne sună pentru a afla ce se petrece. Trei nopți la rând am fost trezită de un telefon din partea asistentei sociale ca urmare a declanșării alarmei. Problema este că nu știam cine își bătea joc de noi. Nici una nu voia să recunoască, iar mie mi-a venit ideea să le dau o lecție. A doua zi, am avertizat firma de securitate:

– În noaptea aceasta probabil că alarma va suna din nou. Nu mă sunați și nici nu trimiteți pe cineva.

Așa cum prevăzusem, sirena a început să sune. Am întrerupt alarma și am așteptat o oră. Când am fost sigură că toată lumea dormea, am urcat la etaj strigând și bătând în uși:

– Sus! Toată lumea în salon! Imediat!

La parter, le-am numărat. Erau toate, cu ochii somnoroși. Eram hotărâtă să reîncep operațiunea în noaptea următoare: eram convinsă că activau alarma pentru a ne face să o oprim de tot, ca să poată fugi să-și cumpere de băut când doreau. A treia noapte, s-au revoltat:

– Dar nu-i deloc distractiv, Iana. Mâine, trebuie să mergem la muncă.

– Dar eu ce fac? Imaginați-vă că și eu muncesc! Toată chestia aceasta nu mă distrează mai mult ca pe voi.

La ora șapte dimineața, am hotărât că toată lumea trebuia să meargă să curețe curtea de hârtiile murdare pe care le aruncau pe fereastră. Temătoare, s-au executat. Când au terminat, am scos cutiile unde țineam ghirlandele anunțând:

– OK, repaus. Mergeți și vă relaxați o oră în camerele voastre. După aceea, trecem la treabă!

Erau convinse că în sfârșit vom împodobi bradul... Când au coborât, s-au repezit la cutii. Golind conținutul, nu au găsit podoabe, ci... hârtii boțite.

– Ați declanșat alarma ca să puteți fugi și credeți că meritați o recompensă? Ei bine, am să v-o dau. Stați aici, Moș Crăciun vine peste o oră!

M-am întors cu cutii de var și bidinele. Când au văzut, au rămas înmărmurite.

– Da, la treabă, fetelor! Ați fumat în camere? Păcat, acum pereții sunt murdari și trebuie văruiți!

Au luat materialul bodogănind. Le-am auzit mârâind o oră. Apoi s-au prins în joc și au ajuns chiar să se amuze! S-au văruit toate camerele. În ziua de Crăciun, casa era cochetă, iar fetele încântate. Alarma nu a mai sunat niciodată.

Evident, fetele au nevoie să mai iasă din când în când. Ca atare, încă de la crearea centrului, am pus la punct tabere de vară. În luna iulie, plecăm în munți cu corturi și saci de dormit. Bora, Rottweilerul meu, ne însoțește. Este ocazia de a învăța în echipă într-un mediu străin. Fetele adoră asta. La centru, când vorbesc de „munca în echipă", aud numai înjurături și nemulțumiri. În pădure, când întreb: „Cine merge să adune vreascuri pentru foc?", se ridică toate odată! Ziua, se plimbă, merg să-și ude picioarele la râu, iar seara cântăm în jurul focului. Aceste vacanțe sunt, în fiecare an, cel mai bun mod de a ne destinde și de a șterge toate vechile ranchiune.

PANICĂ

În toată Europa, mulți traficanți ar da bani grei ca să știe unde se ascund fetele care au reușit să le scape din mâini. Mai întâi pentru că o fugară face proastă impresie pentru turmă. De aceea, când o oiță o șterge, traficantul are numai un singur gând: să o prindă și să o trimită din nou pe trotuar sau să o pedepsească pentru a da un exemplu și a le face pe celelalte fete să nu își ia gândul de la așa ceva. Mai ales că o fostă victimă în viață înseamnă riscul de a o vedea depunând mărturie într-o zi la vreun tribunal. Dacă procesul este deja în curs, traficantul inculpat nu va ezita să folosească toate mijloacele posibile pentru a le reduce pe acuzatoare la tăcere. Făcând presiuni asupra familiei sau eliminându-le pur și simplu. La centru, siguranța fetelor este, așadar, o prioritate permanentă. Terenul nefiind împrejmuit, oricine poate pătrunde în proprietate. Ușa de la intrare stă tot timpul încuiată, atât pentru a le împiedica pe fete să fugă cât și spre a evita pătrunderea cuiva. Numai asistenta socială are cheie, iar fetele trebuie să ceară voie ca să iasă, chiar pentru a fuma o țigară. Ferestrele nu au grilaj, în schimb sunt dotate cu faimoasa alarmă care se declanșează la cel mai mic șoc. În caz de amenințare, dacă fetele spre exemplu văd pe cineva suspect pe drumul din vale, dacă o mașină se apropie cam mult sau un

vizitator necunoscut vine la intrare, asistenta socială dă alarma apăsând pe butonul aflat în birou: îi spunem butonul de panică.

În clipa următoare, centrala de supraveghere sună pentru confirmarea parolei și întreabă dacă totul este în ordine. Dacă se dovedește că amenințarea este reală, trimite imediat doi agenți la fața locului. Rareori se ajunge aici: în general, camera instalată deasupra intrării este suficientă pentru a-i face pe musafirii nepoftiți să renunțe. Imaginea este retransmisă pe un ecran aflat în birou, ceea ce ne permite să vedem ce se petrece în exterior. Noaptea însă este altceva.

Cu vreo trei sau patru ani în urmă, când ajunsesem acasă noaptea târziu și căzusem frântă de oboseală pe pernă, după o zi lungă de muncă, a sunat telefonul. Cu greutate, am apucat receptorul de lângă pat. Chiar înainte de a-l duce la ureche, am auzit-o pe Mariana, asistenta socială.

– E o mașină afară! Un tip încearcă să deschidă ușa! Tăceți! Ușa, încearcă să o deschidă.

Prin cuvintele șuierate spuse ca o mitralieră, am înțeles esențialul: cineva încerca să pătrundă în centru. Auzind țipetele fetelor care îi acopereau vorbele, părea să fie o armată de traficanți sub fereastra lor!

– Mariana, calmează-te. Apasă butonul.

– Am făcut-o deja! Am apăsat butonul și te-am sunat imediat!

– OK, o echipă de pază va veni imediat. Uită-te pe ecran și încearcă să notezi numărul de înmatriculare al mașinii.

– Bine, bine.

– Stai liniștită, sosesc imediat.

Fără să-mi dau jos pijamaua, mi-am tras cizmele și am înhățat haina. Ștefan, care avea vreo șaptesprezece ani pe atunci, a alergat după mine pe scara care cobora în salon.

– Mamă, unde te duci?

– Trebuie să merg la centru. Cineva încearcă să intre.

– Stai, vin cu tine!

– Nici vorbă. Te duci la culcare. Te sun imediat.

Trei minute mai târziu, eram la volanul mașinii mele. Pe drum, am accelerat cât am putut, cu o mână pe volan, iar cu cealaltă pe telefon. Mai întâi am sunat la dispeceratul de la firma de pază ca să mă asigur că trimit pe cineva, apoi la centru.

– Mariana? Sunt pe drum. Ai notat numărul mașinii?

– Da.

– Spune-mi-l.

La un kilometru de casa mea, am zărit în depărtare farurile unei mașini care venea. Era ora unu noaptea, iar drumul era pustiu: nu puteau fi decât ei, fugind. Fără măcar să mă gândesc o clipă, am tăiat linia continuă și am oprit mașina în mijlocul șoselei, cu farurile aprinse, ca să le blochez trecerea. Vehiculul s-a oprit exact în fața mașinii mele. Numărul de înmatriculare corespundea celui dat de Mariana: bună treabă! Eram extrem de pornită. Tipii ăia mă scoseseră din pat în miezul nopții, trebuiau să plătească... Am coborât din mașină mânioasă și am mers până la portiera șoferului pe care am deschis-o înjurând cum mi-a venit la gură:

– De unde veniți? Știu că ați pătruns pe proprietate. Știți ceva: nu vă puneți cu mine! Ce mama dracului făceați acolo?

Înăuntru se aflau trei bărbați: doi în spate, cărora nu le-am putut vedea fața, și șoferul, un bărbat mai degrabă tânăr. În momentul acela mi-am dat seama că torsul șoferului se afla la o distanță destul de mare de volan, ceea ce însemna doar un singur lucru: tipul trebuie să fi avut niște picioare foarte lungi și era de două ori cât mine! Nu am avut timp să mă gândesc la grotescul situației: eu, o micuță blondă mânioasă, gata să provoc un malac într-un loc pustiu! Șoferul a încercat greoi să se dea jos de pe scaun. Imediat am tras un șut în portieră ca să-l împiedic.

– Și să nu-ncerci să ieși de acolo, animalule!

Asta ar fi putut fi ultima mea frază înaintea de bătaia de care nu aș fi putut scăpa în următoarele secunde... Am avut noroc: echipa de la firma de pază, care mergea spre centru, a sosit tocmai atunci și a înțeles imediat situația: o blondă isterică gesticulând pe șosea nu puteam fi decât eu! I-am mulțumit în gând lui Dumnezeu că nu m-a părăsit.

I-am lăsat pe zdrahonii de la firmă să se ocupe de cei trei oameni din mașină, pe care i-au dus la poliție ca să depună plângere. La centru, atmosfera continua să fie în clocot. Fetele, cărora le fusese foarte frică, vorbeau toate în același timp. Mariana nu reușea să le calmeze. Nici una dintre ele nu-l cunoștea pe bărbatul care bătuse tare în ușă, așa că am eliminat ideea unui fost pește care încerca să o recupereze pe una dintre oițele rătăcite din turmă. Trebuie să fi fost vorba de mici traficanți care fuseseră avertizați de prezența în zonă a unei mâini de lucru accesibile și destul de ieftine... care veneau pur și simplu să se servească.

A doua zi dimineață, poliția mi-a confirmat bănuielile, iar Ștefan mi-a făcut morală, foarte îngrijorat:

– Dar tu ești inconștientă de tot, mamă? Îți dai seama că te-ar fi putut bate?

– Mă enervaseră, eram furioasă!

– OK, dar data viitoare să iei bâta mea de baseball. Ar trebui chiar să o porți tot timpul cu tine în mașină.

– O bâtă? Ce să fac cu ea? Să-i gâdil la picioare?

În realitate, știam că genul acesta de incidente trebuia să se mai repete, iar furia m-ar împinge să fac la fel. Cine se credeau animalele astea? Nepedepsirea lor mă îngrețoșa. Sunt convinsă că simplul fapt de a vedea o femeie ridicându-se împotriva lor, chiar un „model redus" de vârsta mea, este suficient pentru a-i pune în încurcătură: nu prea sunt obișnuiți cu așa ceva! În fond, când sunt singuri, izolați, nu prea au bărbăție în ei... Dovadă:

nici una din leprele astea nu a ridicat mâna la mine! Inclusiv în seara când m-am interpus fizic între traficanți și fete...

Altă dată, a fost tot noaptea. Vin doar pe întuneric, când lumea doarme. Asistenta socială a auzit niște pneuri scrâșnind pe pietrișul din curte. A apăsat butonul de panică, m-a trezit în grabă, iar eu am plecat fulger la centru. Când m-au văzut apărând în capătul drumului, s-au urcat în mașină. Prea târziu: le-am blocat trecerea cu Dacia mea și am sărit din mașină insultându-i. Țipam așa de tare încât intrușii nici nu cred că au remarcat cât eram de mare. Au rămas în mașină, neștiind ce să facă. Înăuntru, fetele se strânseseră pe scara interioară a cărei fereastră dădea direct spre intrare. Uitând riscul și postura delicată în care mă aflam, am continuat să vociferez, spre marea plăcere a fetelor care nu pierdeau nici o fărâmă din spectacol și comentau cu glas tare scena. Încă o dată, cavaleria a sosit la timp. La fereastră, fetele exultau: nu văzuseră niciodată o femeie ținându-le piept acestor brute. Cei doi agenți de pază i-au scos din mașină fără menajamente și i-au urcat în mașina lor, ca să-i ducă la poliție. A doua zi am aflat că acești traficanți veneau de la Călărași, oraș situat în sud-estul țării. Pe atunci, Iula, o adolescentă de șaisprezece ani, se pregătea să depună mărturie într-un proces care tocmai avea loc la Călărași. Cei care veniseră trebuie să fi fost trimiși de acuzați, pentru a le împiedica pe martore. Luni de zile, uneori ani întregi, victimele traficului de carne vie trăiesc cu frica în sân. Pentru cele care scapă, frica aceasta nu va dispărea niciodată. Traficanții știu foarte bine că este un fleac să impresionezi o fostă prostituată. Nimic nu-mi făcea mai mare plăcere ca faptul de a fi ridiculizat-o pe una dintre aceste jigodii în fața adolescentelor!

Povestea cu adevărat incredibilă a avut loc cu câteva luni în urmă. La centru, de vreo două săptămâni observam mișcările unui necunoscut: în fiecare seară venea și își parca mașina pe

drum, mai jos. Se așeza pe capota mașinii, cu fața spre casă, spre care ținea o luminiță ciudată, roșie cu o lanternă laser. Era ceva foarte neliniștitor pentru fete, dar nu puteam interveni: legal, acest bărbat, aflat pe domeniul public, nu făcea nimic rău. Însă una dintre fete, Sanda, îl recunoscuse: făcuse parte din banda fostului ei pește. Într-o seară, prin fereastra de la primul etaj, fetele au văzut luminița apropiindu-se. Nu eram de serviciu, iar asistenta socială m-a anunțat prin telefon. Am chemat, la rândul meu, dispeceratul de supraveghere, cerându-le să vină la centrul de primire. Când am sosit, mașina nu mai era acolo. Cei doi agenți, sosiți între timp, s-au urcat în mașina mea și am plecat să inspectăm împrejurimile. La nici o sută de metri, am văzut mașina parcată pe marginea drumului. Tipii de la firmă m-au avertizat:

– Iana, nu poți face nimic, are dreptul să stea acolo!

Refuzând să-i ascult, am tras lângă mașina lui.

– Lăsați geamul în jos, vă rog, vreau să-i vorbesc.

– Iana, omul poate depune plângere pentru hărțuire!

– Coborâți geamul.

Cel de pe scaunul din dreapta a lăsat geamul în jos. Șoferul misteriosului vehicul a făcut la fel.

– Bună seara, domnule. Așteptați pe cineva?

– Da, și?

Văzându-i aerul de jigodie, mi-a sărit mușchii. Fața asta de șobolan avea o bască trasă până la sprâncene, încât nu-l puteai recunoaște. M-am dat jos din mașină și i-am deschis portiera.

– În fond, ce vreți? Eu vin în fiecare zi și de fiecare dată sunteți în fața casei mele. Care-i problema? Vreți să vorbiți cu Sanda?

Tipul a ezitat. Prezența celor doi oameni în uniformă aflați lângă mine îl descumpănea. Am insistat:

– Poftiți în mașina mea, vă duc să o vedeți, dacă doriți.

– Bine... de acord.

Bărbatul s-a urcat în Dacia mea, sub privirile uimite ale agenților de pază care nu înțelegeau unde voiam să ajung. Când l-au văzut pe tip intrând, fetele au fugit să se ascundă la etaj și în bucătărie. L-am invitat pe traficant să ia loc în biroul meu.

– Doriți o cafea?

– Nu refuz.

L-am lăsat în încăpere cu ceilalți doi, privindu-i cu subînțeles: liber să-și arate mușchii în acel scurt moment de intimitate... În bucătărie, Mariana a pregătit cafeaua.

– Iana, tu știi ce faci?

– O, da! Tâmpitul acesta s-a băgat în gura lupului!

– Vrei într-adevăr să-i duc cafeaua?

– Bineînțeles, dacă a cerut-o!

– O pun pe masă ori i-o torn în cap?

– Dă-i-o, și atât.

Mariana, stânjenită, i-a dus ceașca. În timpul acesta, am sunat la poliție, povestindu-le întreaga istorie. Poliția a debarcat, a luat declarația mea cât și pe cea a fetelor, care au povestit cum pândea de pe drum în fiecare seară, lumina roșie și aerul amenințător, apoi l-a luat pe traficant. A scăpat cu o amendă de 5 000 de lei. Cam scumpă cafeaua! Mult timp după ce l-au dus, Sanda continua să râdă în hohote. Eu și Mariana mai glumim și azi pe seama lui: tipul acesta chiar credea că am să i-o aduc pe Sanda!

De fapt, riscul nu este atât în cadrul centrului, destul de bine protejat, cât în afara lui. Fetele aduse să depună mărturie împotriva unui traficant la un proces sunt mereu amenințate cu represalii sau tentative de intimidare. Este unul dintre motivele pentru care țin ca acest refugiu să rămână o structură independentă, nedepinzând în nici un fel de subvențiile de la stat. În materie de trafic de carne vie, nu poți avea încredere în nimeni. Mai ales la noi, unde corupția cangrenează majoritatea instituțiilor. Încă

de prea multe ori poliția este mână în mână cu răufăcătorii. Iată de ce suntem mereu cu ochii în patru. Îmi aduc aminte de un proces în care trebuiau să depună mărturie Mihaela și Lucia, două surori pe care le-am primit împreună. De fiecare dată le duc eu însămi pe fete la tribunal, iar audierea avea loc la Turnu Severin. De data aceasta, eram deosebit de neîncrezătoare: unul dintre traficanții inculpați era un fost polițist și cu siguranță avea relații în poliție. Mă temeam că le-a păstrat: o scurgere de informație era oricând posibilă. Dacă traficanții aflau ceva de venirea noastră, cine știe ce erau în stare să facă. Ca măsură de precauție, am apelat la două gărzi de corp ca să ne escorteze până acolo. Pe drum, mi-am dat imediat seama că eram urmărită. Îi vedeam în retrovizor pe urmăritori stând la o oarecare distanță. Din fericire, cunoșteam Piteștiul cum îmi cunosc buzunarul. În plus, cursele de urmărire erau domeniul meu! Chiar înainte de a ajunge pe autostradă îi trimisesem la plimbare. Asta nu prevestea nimic bun. Fetele nu remarcaseră nimic. Pe drum, cu puțin timp înainte de a ajunge, i-am telefonat polițistului care se ocupa de problemă.

– E-n ordine, suntem pe drum, dar am fost urmărită câțiva kilometri.

– Zău? Și de ce v-ar fi urmărit?

– Dumneavoastră trebuie să știți! Ajungem în curând. Spuneți-mi, ați inspectat împrejurimile? Nu-i vreun comitet de primire nepoftit?

– Nu, nu, totul e calm aici.

– Bine...

Ajunsă la Turnu Severin, am tras mașina în parcarea comisariatului de poliție. Aceasta este procedura: în cazul unei mărturii, poliția escortează martorul la tribunal. Cele două gărzi de corp, cărora le dădusem întâlnire acolo, mă așteptau. Lăsându-i cu cele două surori, am intrat în clădire pentru a-l anunța pe

polițist de sosirea noastră. Acesta, ieșind cu mine, nu și-a reținut nemulțumirea văzându-i pe oamenii în negru.

– Cine sunt tipii ăștia?

– Gărzile noastre de corp. I-am angajat ca să ne asigure protecția.

– În fine, Iana, de cine vreți să vă protejați?

– Nu se știe niciodată.

Polițaiul era mult prea nervos ca să fie cinstit. Deodată, Mihaela, fata de șaptesprezece ani, a îngălbenit.

– E-acolo!

– Cine?

– Un traficant din bandă. Uite-l, pe trotuarul celălalt.

Polițistul a râs de noi.

– Hai, hai... Voi vedeți traficanți peste tot!

Eu luam incidentul foarte în serios. De data aceasta, nu mai era vorba de bătăile în ușa de la centru, oamenii aceștia aveau legături. Simpla lor prezență dovedea că fuseseră preveniți. Gărzile de corp îl reperaseră pe bărbatul desemnat de fete. În grup strâns, am mers până la tribunal, unde am intrat fără incidente. Ieșind, după declarația dată de fete, Mihaela mi-a șoptit cu o voce în care se simțea teama:

– Sunt tot acolo. Uite, acum sunt doi.

Lucia, fata de cincisprezece ani, s-a tras instinctiv lângă ea. Acum eram într-adevăr îngrijorată. Cineva îi anunțase pe tipi. Era clar. Și era limpede că nu se vor mulțumi să ne intimideze de la distanță. Fetele trebuiau să se întoarcă să depună mărturie la bară: dacă își schimbau părerea, procesul cădea. Îi bănuiam pe tipii aceia cu mutră de pușcăriași că vor încerca să ne urmărească după ce vom fi părăsit orașul. Lucruri de genul acesta se întâmplă frecvent: martorii sunt agresați pe drum de oameni care le forțează vehiculul să se oprească. Uneori sunt bătuți până la moarte, după care bătăușii se volatilizează, iar problema rămâne

nerezolvată. Dată fiind turnura evenimentelor, era limpede că nu voi putea conta pe sprijinul poliției locale. În timp ce ne apropiam de mașina mea, gărzile de corp m-au întrebat din privire.

– Hai să mergem. La urma urmei nu sunt decât doi. Încercăm să ne descotorosim de ei pe drum.

– Sunteți sigură? Vreți să conducem noi?

– Nu, e mașina mea și o cunosc mai bine ca voi.

– OK.

Bodyguarzii nu i-au slăbit nici o clipă din ochi pe cei doi bărbați. Aceștia au părut că ezită. Probabil că înțeleseseră că cei doi zdrahoni echipați cu pistoale cu electroșocuri, îmbrăcați complet în negru, nu erau niște polițiști așa cum crezuseră la început. După atitudinea lor, am ghicit că își calculau șansele într-o confruntare directă. În momentul în care am demarat s-au urcat în mașină și au dispărut. Eram furioasă, dar ușurată: îmi fusese foarte frică pentru fete.

Cum aș putea, după o asemenea întâmplare, să lucrez sub tutela guvernului? În 2007, în urma integrării României în Comunitatea Europeană, Agenția Națională de Luptă împotriva Traficului de Persoane, (NAATIP), a deblocat fonduri pentru victimele exploatării sexuale și a deschis nouă centre de primire în toată țara. În același timp, agenția a creat o bază de date ce grupa totalitatea informațiilor privind victimele: numele, vârsta, adresa, dar și coordonatele părinților, numele traficantului lor, procesele în care sunt implicate etc. Scopul era de a pune acest dosar la dispoziția tuturor instituțiilor care participau la lupta împotriva traficului, pentru facilitarea cooperării între servicii și restul Europei. Conținutul acestei baze de date era, desigur, totalmente confidențial și numai persoanele abilitate au acces la el. Problema este că sunt prea multe astfel de persoane! Cu corupția care înflorește la toate nivelurile cum mai poți garanta confidențialitatea acestor date?

L-am întâlnit personal pe directorul acestei agenții. Mi-a jurat pe tot ce era mai sfânt, cu mâna pe inimă, că identitatea fetelor era extrem de bine protejată, că riscul unei scurgeri de informație era nul. I-am răspuns că aș da acest tip de informație cu condiția ca victima să-și dea acordul. Aceasta este politica noastră, a casei: nu oblig pe nimeni să vorbească, și cu atât mai puțin să coopereze. Nu-i nimic dacă în felul acesta mă privez de banul statului. Prefer încă să merg și să mă rog de toți sponsorii particulari de pe pământ decât să risc să-mi compromit protejatele.

Și vă pot asigura că nici una dintre fete nu a acceptat să fie băgată într-o bază oarecare de date guvernamentală. Or, așa cum guvernul nu subvenționează decât ONG-urile care acceptă să intre în program, poliția, la rândul ei, nu asigură protecția martorilor decât în schimbul totalei lor cooperări, care presupune fișarea sistematică a tuturor informațiilor care le privesc pe fete. Neîncrezătoare, victimele preferă să-și retragă plângerea. Rezultatul: din 2007, numărul de procese intentate traficanților de ființe umane este în cădere liberă. În final, această nouă politică a avut efectul invers celui scontat. Nu numai că sclavia sexuală nu s-a diminuat, ci, dimpotrivă, niciodată nu a fost atât de înfloritoare.

Cele zece porunci

Fiecare nou-venită la centru semnează un contract. Acesta precizează drepturile pe care le are, dar și îndatoririle. Semnându-l, ea acceptă să urmeze regulile, care sunt aceleași pentru toate: cele zece porunci.

1. Noile fete sunt primite așa cum am fost primită și eu: cu amabilitate și respect.
2. Se lucrează în echipă: fiecare își spune punctul de vedere, dar este ascultat și al celorlalte.
3. Casa este întreținută împărțindu-se sarcinile, care sunt îndeplinite fără a face nazuri!
4. Se evită cearta: când persoanele nu sunt de acord, se discută.
5. Nu se minte și nu se ascunde nimic, chiar dacă este greu să mărturisești adevărul. Important este să se poată vorbi despre asta.
6. Nu se fură.
7. Nu se bea alcool și nu se consumă droguri în centrul de primire.
8. Nu îți insulți tovarășele și nici membrele echipei. Centrul este ca o familie: ne respectăm unii pe alții.

9. Nu se apelează niciodată la violența fizică sub pedeapsa excluderii în mod automat din program.
10. Nimeni nu iese cu un băiat, nu se merge în discoteci. Despre prieteni, doar se vorbește, pentru a încerca să știm ce s-a putut întâmpla de-a lungul relațiilor trecute și cum să fie abordată următoarea.

Evident, aceste zece principii nu au apărut dintr-odată. Nu m-am trezit într-o dimineață zicând: ei, ce-ar fi dacă le-aș interzice să se tragă de păr? Ele sunt rodul experienței mele cu aceste adolescente care adesea au doar o singură dorință: să facă exact pe dos. Pentru treburile casnice, ele se învață repede minte: dacă sala de baie nu este spălată, ele sunt primele care au de pătimit. Sunt libere să-și schimbe munca pe care o au de făcut. Cele care muncesc, spre exemplu, le pot plăti celorlalte ca să facă unele treburi casnice. Evident, acest gen de tranzacții poate da naștere unor certuri atunci când una dintre ele uită, spre exemplu, să plătească, dar cu ajutorul asistentei sociale, pe post de arbitru, totul ajunge să intre în normal. A nu minți, a nu încerca să le domini pe celelalte fete sunt lucruri care se învață treptat, discutând mult. Nici drogul nu este o problemă reală; sunt rare fetele care au consumat când erau prostituate. Nu numai că victimele traficului de carne vie nu au bani ca să-și cumpere, dar nici traficanții nu au interes să le drogheze ca să le ducă pe trotuar: drogul este ceva scump, iar trei palme sunt gratuite și mult mai eficiente. Ca atare, atunci când ajung în centru, fetele nu-i simt lipsa. Mai greu este cu alcoolul. Totuși, nici una dintre fetele pe care le-am primit nu au avut realmente probleme de dependență. Asta nu le împiedică pe unele dintre ele să încerce o negociere, la ocazii speciale cum sunt aniversările sau picnicul la iarbă verde.

– Numai o dată, e sărbătoare azi...

– Putem avea măcar bere fără alcool?

Și pentru ieșirile în baruri sau discoteci își fac gânduri: nu dorința este care le lipsește, dar știu că, în fond, aici ar putea face cunoștințe nepotrivite. Ceea ce le obsedează cel mai mult este groaza de a da peste fostul lor pește sau unul dintre acoliții acestuia. În schimb, le vine și mai greu să înțeleagă de ce nu pot avea un prieten. Ce este mai firesc, la cincisprezece ani, decât să flirtezi cu băieții? Da, numai că fetele acestea au o viziune total greșită, prin prisma a ceea ce au trăit, despre relațiile bărbat–femeie. Toate visează să aibă un prieten, să se căsătorească și să aibă copii; singurul mod de a-și schimba viața, de a face altceva. Problema este că sar de gâtul primului venit și i se dăruiesc trup și suflet. Astfel, nu concep să iasă cu un băiat fără a avea raporturi sexuale. Habar nu au de codurile tradiționale ale seducției. Se mulțumesc să pună în practică singurul mod pe care îl cunosc de a avea o relație și în mod obligatoriu dau peste bărbați care vor profita din nou de ele și, fără să vrea, reproduc schema supunerii care le-a condiționat viața până atunci. Discutăm mult despre toate acestea. Este treaba asistentelor sociale de a le inculca anumite valori și de a face să se respecte regulile trasate. Și, cu toate acestea, există derapaje.

De doi ani de când se află la centrul de primire, Nicoleta a încălcat aproape toate regulile. O brunetă frumoasă, cu privire îndârjită, care mă face să mă gândesc la o pisicuță sălbatică. Când mi-a trimis-o Protecția Copilului, avea cincisprezece ani și se plimba între casa mamei sale și cea a bunicii. Părinții divorțaseră. Tatăl obținuse custodia fraților și a surorilor mai mici, iar mama o obținuse pe a sa. Din păcate, relațiile lor erau complicate, iar Nicoleta își petrecea tot timpul fugind de acasă. Maică-sa fusese, ea însăși, victima unui proxenet român și se prostituase sub constrângere mai multe luni în Italia. Relațiile s-au deteriorat tot mai mult. Nicoleta a întâlnit un băiat. Acesta a plasat-o pe trotuar. E formula clasică: un traficant profită de fragilitatea unei fete pentru ca aceasta să facă tot ce vrea el. Băiatul devenise singurul ei reper, se îndrăgostise de el și se temea să nu-l piardă... Mă gândesc

că, inconştient, ea a vrut să facă la fel ca mama, ca să-i semene şi să-i atragă atenţia. Prima dată când am primit-o în centru, pentru a lua un prim contact, Nicoleta a negat vehement:

– E prietenul meu, nu proxenet! Nu mă obligă să fac nimic!

A revenit, tot însoţită de cineva de la Protecţia Copilului. În sfârşit, a mărturisit, cu jumătate de gură, că „prietenul" o punea să se culce cu alţi bărbaţi: o făcea, spunea el, pentru a se putea ocupa de ea, să-i cumpere cadouri. În final, a semnat contractul. Maică-sa, depăşită de situaţie, nu o mai dorea acasă. Nicoleta nu avea de ales.

Începutul a fost un pic haotic, Nicoleta străduindu-se să se adapteze. Ca toate nou-venitele, a început prin a testa echipa. Fetele acestea vin dintr-un mediu fără credinţă şi fără lege şi sunt obişnuite să răspundă la violenţă prin violenţă. În acelaşi timp, această brutalitate le terorizează. De aceea, au nevoie să ştie dacă va lovi din nou şi când. Nicoleta a jucat cartea fetei dure, încercând să ia puterea cu orice preţ. Într-o seară a refuzat să meargă la culcare. Celelalte erau deja în pat. Suportând multe insulte, asistenta socială a reuşit până la urmă să o facă să urce în cameră. După câteva minute, Nicoleta a declanşat alarma lovind în fereastră. Celelalte nu mai puteau dormi de acum. Împotrivirea a degenerat într-o încleştare cu asistenta socială care era de serviciu atunci. Celelalte fete, care se sculaseră, nu pierdeau nici o fărâmă, aşteptând cu nerăbdare să vadă cine va câştiga. Incapabilă să o facă să înţeleagă, asistenta socială m-a chemat în ajutor. Eram acasă, era târziu, iar apelul mă contraria în cel mai înalt grad. Trebuia terminat o dată pentru totdeauna.

Înainte de a intra în centru, mi-am luat o mină furioasă şi necruţătoare. Imediat ce am păşit pragul, m-am dus direct spre ea, împingând-o în bucătărie. Celelalte fete rămăseseră în salon. Feţele noastre se aflau doar la câţiva centimetri; voiam să o fac să cedeze. Ea s-a îndârjit de frică, aşteptând, fără îndoială, să o plesnesc. Cum lovitura nu venea, a luat o uşoară mină de mulţumire. În loc să dea înapoi, ceea ce ar fi însemnat să piardă întâietatea

în faţa celorlalte care auzeau prin perete tot ce se petrecea, Nicoleta s-a lăsat, nonşalant, pe un scaun, aprinzându-şi o ţigară. Autoritatea îi era în joc, şi trebuia să găsească o portiţă de scăpare. Nu i-am lăsat răgazul. Măsurând-o de la înălţimea mea, am atacat cu un glas puternic:

– Sunt foarte, foarte nervoasă, Nicoleta. Crezi că mă distrează să mă deplasez în toiul nopţii ca să vin să-ţi satisfac micile tale capricii de prinţesă? Care-i problema ta?

– Nu mi-e somn.

Răspunsese aproape timid, uitându-se chiorâş la mine ca să vadă cum reacţionez. În faţa tăcerii mele, a căpătat îndrăzneală şi a ridicat glasul:

– Nu mi-e somn şi nimeni nu mă poate obliga să mă culc, dacă n-am chef. Nu sunt obligată să primesc ordine de la tine! Mie nu mi se vorbeşte aşa!

De data asta, ţipa: voia să le arate celorlalte că nu îi era frică de mine. În clipa în care a deschis din nou gura, am apucat-o de nas. Nu mă gândisem să o fac, îmi venise spontan. Într-o fracţiune de secundă, diatriba înfierbântată a Nicoletei s-a stins într-o bâiguială fonfăită care a făcut auditoriul să izbucnească într-un hohot de râs. Fetele stăteau cu urechea lipită de perete şi nu pierdeau nici o iotă din cele ce se petreceau în bucătărie.

– Ia să vedem acum dacă poţi vorbi pe nas! am batjocorit-o eu.

Cu ochii holbaţi de surpriză, cu nasul tot între degetele mele, Nicoleta a încercat să continue. Degeaba: glasul ei, deformat, era atât de ridicol încât fetele hohoteau şi mai tare. Cu ochii plini de lacrimi, Nicoleta nu a mai îndrăznit să facă nici un gest. S-a auzit soneria de la uşa de la intrare. Erau agenţii de pază, alertaţi de declanşarea alarmei.

– Bună seara, domnilor! Imaginaţi-vă că Nicoleta murea de dorinţa de a vă vedea. Cred că vă consideră nişte băieţi foarte frumoşi!

Toate fetele au chicotit. Nicoleta însă, în patru labe, căuta pe sub masă cercelul din nas blestemând ca o drăcoaică. Ciupind-o

de nas, fără să vreau, i-am desprins piercingul. Tija îi rămăsese înăuntru, dar pietricica îi căzuse. Pe un ton zeflemitor, băieții s-au aplecat spre ea.

– Ei, miss, care-i problema?

– Tu să nu-mi zici mie miss! a sărit ea.

– Să nu-ți zic miss? Păi, ia zi, drept cine te crezi? Te crezi chiar atât de isteață?

Ochii Nicoletei fulgerau. Imediat am întrerupt discuția: încă nu terminasem.

– În orice caz, ați nimerit la fix. Domnișoara aceasta are o criză de nervi, trebuie dusă la spital. Vor găsi acolo un mijloc să o calmeze. Hai, Nicoleta, mergi și te îmbracă, te așteptăm jos.

Cu bărbia tremurând, cu nasul roșu, dar cu privirea mândră, micuța tigroaică s-a dus să se îmbrace. La Serviciul psihiatric, a luat-o în primire o doctoriță șarmantă. Singură cu Nicoleta în birou, i-a vorbit aproape două ore, verificându-i vârsta, întrebând-o despre părinți, despre prieten și părăsirea repetată a casei părintești.

– Cred că puteți să o luați înapoi. Acum s-a calmat. Nu-i așa, Nicoleta?

– Da.

– Ai să fii cuminte de-acum?

– Da.

– Ce vrei să faci cu viața ta, Nicoleta? Îți dai seama de ce noroc ai parte? Profită de centrul acesta, de această doamnă drăguță care se ocupă de tine...

– Poftim?

Cu un aer mirat ce însemna că punea serios la îndoială ultima remarcă, Nicoleta încerca să răbufnească. Doctorița nu s-a lăsat dusă.

– Te-ascult.

Nicoleta a oftat și nu a mai zis nimic. Câștigasem bătălia. Fiecare educator cu metoda sa. A mea a funcționat de data aceasta, cel puțin pentru o vreme. Menținerea disciplinei este grija

zilnică a asistentelor sociale la centru. Nu toate adoptă aceeași atitudine și fiecare problemă se reglează separat. Important este să se discute chestiunea respectivă și să se găsească o soluție civilizată care să convină ambelor părți. La fiecare două săptămâni, cele patru asistente sociale și fetele se adună pentru a recapitula piedicile din ultimele zile. Dacă, spre exemplu, o fată a refuzat să se supună sau s-a purtat urât cu o asistentă socială, este somată să se explice.

– Ei, de ce un astfel de comportament?

– Eram supărată.

– I-ai spus că erai supărată?

– Nu.

– Dacă nu-i spui, cum vrei să știe?

În majoritatea cazurilor, este vorba de o simplă lipsă de comunicare. Fetele acestea vin dintr-un mediu unde oamenii urlau la ele fără a-și justifica vreodată vreun cuvânt ori vreo faptă. La centru, dacă una dintre ele nu-și revizuiește comportamentul, i se dă un avertisment. Dacă recidivează, i se mai dă unul. A treia oară este... pedeapsa-surpriză, în funcție de cum mă simt în ziua respectivă! Uneori, trebuie să recurg la aceeași brutalitate de care dau ele dovadă pentru a le deschide ochii. Îmi amintesc de o întâlnire deosebit de dură, în cursul căreia insultele curgeau. Timp de două săptămâni, atmosfera a rămas vulcanică. Asistentele sociale erau terminate. La întâlnirea ulterioară, am încercat să le atrag atenția fetelor să intre în normal:

– Ascultați-mă, când ați venit aici, fiecare v-ați plâns de tratamentul rău de care ați avut parte din partea traficanților care vă insultau tot timpul, vă băteau și vă tratau ca pe niște animale. Aici vi se vorbește cu amabilitate, vi se cere politicos să faceți unele lucruri, sunteți tratate cu respect. Se face totul pentru ca să vă simțiți bine și tot nu sunteți mulțumite! Ce vreți? Să fiți înjurate? Să fiți umilite?

– Nu, nu, bineînțeles...

Am crezut că au înțeles, și, într-adevăr, câteva zile au fost cuminți. Dar într-o dimineață, Any, asistenta socială, mi-a spus la telefon că iar și-au dat drumul la gură. După-amiază, când am venit să preiau schimbul, am deschis ușa și am început să turui:

– Ei, târfe ordinare, cum merge treaba azi?

O clipă, cele care se aflau în salon au crezut că glumeam, însă figura mea încruntată și dură le-a făcut să înțeleagă adevărul. Am continuat să le apostrofez grosolan, folosindu-mi tot registrul de insulte umilitoare. Și vă pot spune că românii au din belșug și sunt, în materie, chiar cei mai tari împreună cu ungurii! Se uitau la mine foarte șocate și prea speriate ca să încerce să facă vreun comentariu. Any, care rămăsese cu gura căscată în primele minute, și-a reprimat râsul care o cuprindea mergând să se ascundă în birou. Am continuat să le insult vreo jumătate de oră.

– Păi cum așa, nu vă aud azi!

– ...

– Acum cine îmi face cafeaua aia nenorocită? Nimeni? OK...

Liniștită, m-am dus să-mi pregătesc o cafea, lăsându-le să fiarbă în suc propriu. Revenită în salon cu ceașca, am reluat cu o voce calmă.

– Credeți că ar trebui să-mi aduc biciul ca să putem comunica în casa aceasta? Știți ceva? Las deoparte bunele maniere. Nu folosesc la nimic. De acum mă adaptez la limbajul vostru jegos. Se pare că vă place foarte tare!

– ...

– Păi cum, nu sunteți mulțumite?

– Iana, nu te prind cuvintele astea.

– Mă doare-n cot! Important este să vă simțiți voi bine!

– Nu ne simțim bine deloc.

– Zău? Și cum credeți că se simt asistentele sociale când le vorbiți așa?

De data aceasta, înțeleseseră, dar a trebuit să fiu violentă. Din fericire, genul acesta de crize nu apare mereu: în general,

fetele evită să ajungă la stadiul de „pedeapsa-surpriză"... Astfel, după incidentul cu piercingul, Nicoleta s-a îmblânzit. Pentru a-i permite să reînnoade firul cu mama ei, am organizat la centru mai multe întrevederi între cele două. De-a lungul acestor întâlniri, în timpul cărora eu eram madiatoarea, am înțeles că în acest duo fiică–mamă, cea care era în realitate copil era mama. Înțelegi multe lucruri întâlnindu-i pe părinți. Aud adesea în jurul meu oameni care le blamează pe fetele care se prostituează: ar avea un fond urât, chiar ar fi căutat-o cu lumânarea. Ca și cum Dumnezeu ar trimite pe pământ o cotă de copii de treabă și de copii răi, pe care îi repartizează la întâmplare în familii: ai tras lozul necâștigător? Nu ai nici o șansă, ești victima voinței divine și nu mai poți face nimic! E rușinos acest mod de a te lepăda sistematic la primul obstacol întâlnit în cale. În ce mă privește, sunt convinsă că părinții sunt foarte răspunzători de alegerile pe care le fac copiii lor. În cazul Nicoletei, e chiar evident. Totuși, aceste întâlniri le-au făcut bine amândurora. Fără îndoială că era prima dată când își vorbeau cu adevărat, așa încât, după câteva luni, mama și-a imaginat că toate problemele erau rezolvate.

– Iana, vă mulțumesc pentru cele ce ați făcut, dar acum vreau să o iau pe Nicoleta la mine.

– Nu-i chiar atât de simplu.

– De ce? Văd că fiica mea s-a schimbat mult în ultimele luni. Este gata să se întoarcă acasă.

– Mai întâi, Nicoleta nu s-a schimbat pe cât credeți; încă mai are de pus la punct multe probleme de comportament. Apoi, trebuie să înțelegeți că fiica dumneavoastră este doar o parte a problemei. Cealaltă parte sunteți dumneavoastră. Și mă gândesc că este mai dificil pentru un adult să se schimbe decât pentru un adolescent.

Mama Nicoletei a ieșit din biroul meu, foarte nemulțumită. Era limpede că nu înțelegea motivele refuzului meu. Ea? Răspunzătoare? Și încă mai ce? Credeam că treaba va rămâne

așa. După două zile, din păcate, Nicoleta nu s-a mai întors de la școală. Am bănuit imediat ce s-a întâmplat: mama venise să o caute la ieșirea de la cursuri și o convinsese să meargă cu ea. Mai avea două săptămâni până la examenul de trecere în clasa a zecea. Era absurd! A apărut după trei săptămâni. S-a ascuns mai întâi la o mătușă, apoi la mama ei, unde se întorsese cu așa-zisul prieten. Poliția a găsit-o la bunica ei. Când polițiștii au adus-o la centru, era prea târziu pentru examen. În anul următor, repetenția a deprimat-o complet. Adeseori, dimineața pleca la cursuri, iar mai târziu primeam un telefon de la dirigintele ei care mă informa că lipsește. Am luat un șofer care să o ducă până la școală și să se asigure că intra în clădire. Seara, o lua la ora cinci și o aducea direct la centru... Până în ziua când șoferul m-a sunat, cu un glas întristat:

– Îmi pare rău, dar Nicoleta nu a mai apărut la ieșire.

Iarăși o ștersese. Poliția a adus-o din nou. Nicoleta a fugit iar după câteva săptămâni, ca să se întoarcă mai târziu, cu capul plecat, încadrată de doi polițiști în uniformă... În final, a abandonat școala. Ioana, o fată de vârsta ei, a venit la centru. Ioana mergea la școală, iar Nicoleta s-a simțit tot mai mult rămasă în urmă. Cu siguranță că de aceea a început să o facă pe șefa. Era acum cea mai veche dintre fete, un statut care îi dădea, evident, anumite prerogative. Problema e că le antrena pe celelalte fete să facă prostii. Într-o dimineață, Nicoleta și Ioana au cerut voie asistentei sociale să iasă să fumeze o țigară. Au ieșit în șlapi și șorturi. Nu au mai intrat în casă. Până a dat asistenta socială să dea alarma, fetele erau deja departe. Nu aveam decât să așteptăm. În aceeași seară, un telefon de la asistenta socială m-a scos din pat. Era miezul nopții, iar prezența celor două minore fusese semnalată de poliție într-un hotel din afara orașului. Am trecut pe la comisariat unde doi polițiști s-au urcat în mașina mea: poliția nu are destui bani ca să plătească benzina, așa că ne aranjăm cum putem... Ne-am întâlnit și cu alți polițiști din cartierul unde se afla hotelul în care Ioana și Nicoleta fuseseră văzute.

Eu am așteptat în mașină. Fetele, în fine, au ieșit sub escortă. Erau ele, vizibil furioase că fuseseră deranjate. Mai ales Nicoleta părea pusă pe ceartă. M-am dat jos din mașină, zâmbind.

– Bună seara, fetelor. E timpul să ne întoarcem acasă.

– Du-te naibii! Abia începusem să ne distrăm, nici măcar nu am avut timp să ne regulăm.

Am râs: nu se punea problema să intru în jocul lor. Când s-au urcat în mașină, înjurând cum le venea la gură, unul dintre polițiști le-a apostrofat:

– Controlați-vă vocabularul, domnișoarelor!

– Du-te și tu dracului!

– Poftim? Nu cumva ați vrea să-mi stâlciți mutra? Hai, poftim, loviți, vreau s-o văd și pe asta!

Fetele au dat din umeri. Pe bancheta din spate, se făceau că se simt bine, cu un aer provocator.

– Mă doare-n... Cel puțin am avut timp să-i radem o sticlă de vin.

A doua zi dimineață. Nicoleta și-a arătat ventuza de pe gât.

– Ați văzut asta? Tipul ăsta săruta dumnezeiește! Îi mai simt și acum mirosul.

Să ne înțelegem bine: toate acestea nu erau din vina ei. Nicoleta, ca toate victimele traficului de carne vie, este un copil frânt pe dinăuntru. Acestor adolescente murdărite nu le pasă de ceea ce li se poate întâmpla, nu mai au respectul de sine, se distrug tot mai mult pe zi ce trece, fiind convinse că nu merită să trăiască. De câte ori nu m-a întrebat Nicoleta:

– De ce mă readuci în centru?

– Fiindcă îmi fac griji pentru tine.

– Mai du-te... Nu-ți cer să-ți faci griji pentru mine!

– Nu-mi poți spune tu ce trebuie să fac sau să gândesc. Pentru mine, contezi mult, asta e.

Este important să fii permanent în viața lor. Această constanță părinții nu le-au dat-o niciodată. Fetele trebuie să știe că nu vor fi abandonate niciodată, că vor fi sprijinite până la capăt.

Acest capăt, din păcate, a venit pentru Nicoleta. În noaptea de Revelion, a fugit din nou, sărind de la etajul întâi pe fereastra de la camera ei. Ca de obicei, s-a dus să se ascundă tocmai în gura lupului. Cea care i-a dat de urmă a fost tocmai poliția din Călărași, oraș aproape de frontiera bulgară, câteva săptămâni mai târziu, făcând o descindere în apartamentul unui interlop mărunt bănuit de tăinuire de obiecte furate. Răufăcătorul în chestiune nu era altul decât faimosul prieten al Nicoletei. Aceasta, cu obrazul încă învinețit de la căderea de la primul etaj, era închisă în una dintre camerele apartamentului. Făt-Frumosul ei o bătuse zdravăn și o violase de mai multe ori. Când s-a întors la centru era însărcinată și foarte hotărâtă să-și ducă sarcina până la termen. Cu mai puțin de o lună în urmă însă, refuza să-i vorbească mamei.

– Ziua în care va muri va fi cea mai frumoasă zi din viața mea și așa am să-i scriu pe mormânt! zicea ea.

Din clipa în care a știut că este însărcinată, Nicoleta a început totuși să viseze că mama ei, aflând că va fi bunică, o va lua acasă. Am încercat să o pun în gardă.

– Știi, nu cred că asta schimbă ceva pentru mama ta.

– Nu știi ce spui. Sunt sigură că atunci când îmi va vedea bebelușul îl va iubi imediat.

Până atunci, ea rămânea sub răspunderea mea: n-ar fi prima fată care își crește copilul în centru. Însă nu luasem în calcul atitudinea ei. Imediat, Nicoleta a decretat că starea nu-i mai permitea să facă treburi prin casă. Stătea toată ziua în fața televizorului. După trei luni, Nicoleta a încercat să fugă din nou, luând-o și pe Ioana, care era întotdeauna gata să o urmeze oriunde. De data aceasta, am reușit să le dejoc planul. Soneria suspectă a unui telefon în casă mă alertase: spre a nu avea contact cu exteriorul, nici o fată nu avea dreptul să aibă un telefon mobil. Totuși, ele reușesc uneori să-și procure unul. Imediat am suspectat-o pe Nicoleta care se mai afla încă sub influența prietenului ei. Într-o seară, le-am cerut agenților de la firma de pază să vină

să percheziționeze camerele în timp ce fetele erau în salon. În camera Ioanei au găsit un telefon, un rucsac cu câteva lucruri, între care pijamaua și un cuțit. Ioana nu a întârziat să mărturisească. Ideea era a Nicoletei: prietenii ei îi dăduseră Ioanei telefonul când ieșea de la școală și urmau că le contacteze pe fete mai târziu pentru a fixa o întâlnire. Cuțitul era pentru a deschide fereastra.

De data aceasta, Nicoleta pusese în pericol viața unei alte fete, iar lucrul nu mai putea merge mai departe: nu se poate să accepți totul sub pretextul că aceste fete sunt niște victime. Era chiar la începutul verii. În timp ce eu mă gândeam să-i cer transferul într-un centru de stat pentru tinerele mame, Nicoleta a recidivat într-un mod și mai îngrozitor. În poșeta ei, s-au găsit trei bilete de avion spre Spania, pe numele ei, dar și al Ioanei și al Andreei, alte două fete din centru. Acolo, urma să le ia în primire banda prietenului ei...

Nicoleta trecuse de partea cealaltă. O victimă care devine recrutoare pentru un traficant e ceva clasic, dar eu nu văzusem așa ceva în centrul de primire. Am expulzat-o imediat din program și am depus plângere împotriva ei și a prietenilor ei. Datoria mea este să protejez victimele, chiar împotriva altor victime dacă trebuie. Bunica ei a acceptat să o primească. O săptămână mai târziu, Nicoleta și-a făcut valiza furându-i economiile. Din câte se știe, este în continuare fugară.

PĂPUȘI STRICATE

Sub aerul de ființe dure, victimele traficului de carne vie sunt niște copile distruse, păpuși fragile, sfărâmate pe dinăuntru. Cu ele, trebuie reconstruit totul, uneori în mod brutal. Este ceea ce s-a întâmplat cu Miruna, o blondă pirpirie cu un caracter călit, dar foarte imatură pentru cei douăzeci de ani ai ei. Aș zice că are chiar un retard mintal, cauzat fără îndoială de mediul familial violent. Copil fiind, tatăl ei alcoolic o bătea de o zvânta. Mama, victimă și ea a loviturilor soțului, nu era în stare să o protejeze. Originară din Moldova, o regiune agricolă unde șomajul este deosebit de ridicat, Miruna a acceptat oferta unei slujbe pe care i-o propunea o vagă cunoștință din sat. S-a trezit într-un bordel aflat la patruzeci de kilometri de casă. După câteva luni, Miruna a reușit să fugă. La comisariat, poliția a spus că nu poate face nimic pentru ea și a trimis-o la mine. Miruna era însărcinată în luna a cincea. Necazurile au început de la nașterea micuței, Crina. De la început a refuzat să urmeze sfaturile ce i se dădeau. Medicul de la maternitate a încercat să-i explice că trebuia să alăpteze copilul la intervale regulate, însă Miruna făcea cum o tăia capul. Își alăpta copilul câteva secunde și o abandona la primul semn de adormire. Întrucât Crina nu a luat în greutate după prima lună, i s-a sugerat tinerei mame să treacă la biberon,

ceea ce a refuzat să facă. Tocmai în această perioadă i-a trecut prin minte să pună copilul în fața ferestrei deschise de la salon, în plină iarnă, ca să-i aerisească plămânii. Toată lumea i-a spus că este o prostie, că temperatura era prea scăzută pentru un nounăscut. Miruna a ridicat din umeri. Așa cum era de așteptat, fiica ei a răcit și a făcut diaree puternică. Medicul i-a prescris o mixtură pe bază de orez. Când asistenta socială din centru i l-a pregătit în bucătărie, Miruna a reacționat foarte agresiv:

– Nu-i dau așa ceva fiicei mele! Știu ce este bun pentru ea, sunt mama ei!

– Miruna, nu ai de ales. Trebuie să faci ce a zis medicul. Știe mai bine ca tine.

Miruna s-a dus în camera ei ca să o hrănească pe Crina bodogănind. Câteva minute mai târziu, asistenta a auzit copilul urlând și s-a repezit la etaj, unde a găsit-o pe Miruna extrem de furioasă înjurând și scuturând-o pe Crina ca pe un pom.

– Miruna, ai înnebunit?

– Nu vrea să mănânce!

– Nu-i nevoie să urli la ea, e doar un copil!

Imediat, l-am dus pe copil la spital, unde am consultat o asistentă socială de la Serviciul de pediatrie ca să știm ce trebuie făcut. Aceasta a stat de vorbă cu Miruna, s-a uitat îndelung la copil și în final a hotărât să plaseze temporar copilul într-o familie: Miruna va putea să o viziteze oricând și să învețe să se ocupe de copil. Nu a fost ușor să o anunțăm. Nu înțelegea ce rău făcuse și refuza să admită că ține de responsabilitatea ei.

– Aerul curat nu a omorât niciodată pe nimeni!

– Un bebeluș nu reacționează la schimbările de temperatură ca tine, Miruna!

– Nu-i vina mea, nu știam asta!

– Ți s-a spus, dar ai refuzat să ne asculți.

– Fiindcă râdeaţi de mine. Nu aveţi încredere în mine, de parcă aţi crede că nu sunt în stare să-mi cresc copilul.

– Nu ai nici o experienţă şi e normal să nu te pricepi. Nu ţi se dau sfaturi ca să fii luată în râs, ci ca să fii ajutată.

– Aici, la centru, e imposibil să te ocupi de un copil.

– De ce? Ţi se dă tot ce trebuie.

– E şi vina Sorinei. Dacă s-ar spăla, n-aş avea toate problemele astea.

Sorina este o altă fată din centrul nostru. Are douăzeci şi şase de ani, dar nu se ocupă deloc de ea. Când îmi cere o ţigară, sunt obligată să o şantajez: o ţigară, de acord, dar cu condiţia să facă un duş. Totuşi, nu înţelegeam ce legătură este între Sorina şi copilul Mirunei.

– Ce treabă are Sorina în toată povestea asta?

– Rana de la picior i s-a infectat fiindcă nu se spală. Am făcut tot ce-am putut să o conving să facă duş şi nu m-am putut ocupa de fetiţă.

– Tu eşti răspunzătoare de copilul tău, nu de Sorina. Nimeni nu-ţi cere să te ocupi de ea. Eşti singura care vei fi blamată dacă nu îţi hrăneşti copilul cum trebuie.

– Ce trebuie să fac pentru ca să nu mi-o ia?

– E prea târziu. Protecţia Copilului a hotărât să o plaseze pe Crina şi nu pot face nimic ca să împiedic acest lucru. Tu trebuie să ne dovedeşti că eşti o mamă responsabilă, dacă vrei să-ţi fie dată înapoi. Îţi vom găsi şi o slujbă: trebuie să înveţi să-ţi asumi răspunderea înainte de a putea creşte un copil.

Mi s-a strâns sufletul în faţa aerului disperat al Mirunei. Şi eu am fost despărţită de băiatul meu timp de trei luni şi şaptesprezece zile şi aş fi murit dacă nu l-aş fi putut recupera... Din păcate, nu-mi puteam permite să iau în consideraţie un astfel de lucru. Când medicul i-a interzis să doarmă la spital cu fetiţa, Miruna a izbucnit în bocete.

– Vreau să stau cu copilul meu! N-aveţi dreptul!

Era ceva sfâşietor. Miruna refuza să accepte această despărţire. În zilele care au urmat, s-a purtat foarte agresiv cu celelalte fete. A şi mers de mai multe ori la spital ca să-şi vadă copilul. Într-o după-amiază, am primit un telefon de la asistenta de la Serviciul de pediatrie. Tocmai avusese o discuţie cu Miruna, care clacase.

– Iana, Miruna mi-a mărturisit că şi-a lovit copilul. I-a dat o palmă peste faţă şi a bătut-o la fund.

– Nu mă miră prea tare. O întrebasem deja. Negase vehement, însă copilul plângea mult prea mult şi lucrul acesta mi se părea suspect. Copilul are ceva?

– Nu, medicul l-a examinat. Are doar o vânătaie pe coapsă.

Era limpede că trebuia să găsim urgent o familie care să aibă grijă de Crina: nu puteam să o lăsăm pe Miruna să-i facă vreun rău. Separarea era atât pentru binele fetiţei cât şi pentru ea. Este îngrozitor să ajungi aici, dar nu aveam altceva de ales decât să rupem acest cerc vicios. Miruna nu este rea şi nu a intenţionat niciodată să-i facă rău copilului. Numai că nimeni nu i-a arătat drumul pe care să-l urmeze. Ea se mulţumeşte să reproducă acel comportament pe care toţi, de la tată la traficanţi, l-au avut cu ea. Crescută într-un mediu violent, cunoaşte doar acest limbaj. Fără a mai pune la socoteală că a fost într-atât de trădată încât este incapabilă să mai aibă încredere în cineva.

Încrederea... adeseori este exact primul lucru pe care victimele traficului de persoane trebuie să-l înveţe. Când ONG-urile le vorbesc fetelor de care se ocupă de centrul meu de primire, prima lor reacţie este neîncrederea. Simpla eventualitate că poate exista un loc unde cineva se va ocupa de ele, să le găzduiască într-o cameră adevărată, să le hrănească, să le trimită la şcoală, să le pregătească într-o anumită meserie fără să le facă nici cel mai mic rău, li se pare, cel mult, total deplasat, iar în cel

mai rău caz, ceva extrem de suspicios. Fiindcă exact așa le-au momit traficanții.

– Hai cu mine, ai casă și masă. Ai să vezi, o să avem grijă de tine.

La aceasta se adaugă și faptul că sunt convinse că nu merită să fie fericite, că sunt bune doar ca să facă trotuarul și că soarta le este pecetluită. Unele fete mi-au mărturisit chiar, la câteva săptămâni de la sosire, că au crezut că eram și eu o proxenetă și că refugiul meu era chiar un bordel un pic mai prezentabil decât altele. Nu-i lucru ușor să spargi gheața. Nu le pun nici o întrebare despre ce li s-a întâmplat. Le aștept pe ele să vină spre mine. Unele spun totul dintr-odată: bătăile, violurile, tortura... Era și un mod de a-mi testa reacția. Pentru altele, sunt necesare mai multe săptămâni, chiar luni, înainte de a putea vorbi. Închise în rușinea și umilința lor, le vine greu să se încreadă în cineva. Se întâmplă ca ele între ele să confrunte situațiile, să compare traficanții, însă nu intră niciodată în detalii. Întotdeauna doar în discuții particulare cu asistenta socială ajung să-și dea drumul, în cursul unor ședințe pline de hopuri, când își retrăiesc chinurile în crize de lacrimi necontrolate.

Adesea, cel care vorbește primul este trupul lor maltratat. Sechelele fizice ale acestor victime sunt variate. Mă gândesc la sărmana Constanța, o fată de douăzeci și șase de ani sosită acum câteva luni. Era exploatată în Germania chiar de propriul tată care o bătea în fiecare zi. Plină de echimoze din cap până în picioare, cu încheietura mâinii ruptă și brațele fracturate în mai multe locuri, a trebuit să stea mai multe zile în spital înainte de a putea veni la noi. La spital a fost diagnosticată cu schizofrenie. O consecință a calvarului ei? Nu vom ști niciodată. Nu ieși sănătos din anii petrecuți ca un animal. Cazurile de sifilis și alte boli cu transmisie sexuală nu reprezintă sechelele fizice cele mai grave: aceste maladii se vindecă prin medicamentație.

Afecțiunile stomacului cauzate de malnutriție sau infecțiile nazale sau auriculare, urmare a numeroaselor lovituri primite, sunt mai problematice pe termen lung. Fetele, obișnuite să stea pe jumătate dezbrăcate în frig zile întregi, au parte și de tot felul de complicații renale. Mai ales aparatul lor genital nu rămâne fără urmări ca urmare a abuzurilor de raporturi sexuale, care antrenează fisuri vaginale mai mult sau mai puțin profunde. Metoda contraceptivă a casei impusă de numeroși traficanți nu face decât să agraveze lucrurile: aceștia le conving pe fete să se protejeze de riscul sarcinii introducând, înaintea fiecărui raport, o bucățică de burete în fundul vaginului. Fără îndoială că această metodă nu valorează nici doi bani în materie de contracepție! Problema este că tot scoțând-o și introducând-o, mai rămân diverse reziduuri pe peretele colului uterin. Pentru cele mai norocoase, e destul un chiuretaj. Pentru altele, sunt necesare câteva ședințe cu laser pentru a distruge aceste reziduuri. Sunt deosebit de revoltată când mă confrunt cu fete care dezvoltă un cancer de col uterin, consecință, între altele, a raporturilor sexuale precoce și a prea multor parteneri. Nu voi uita niciodată suferințele Violetei, o frumoasă blondă cu piele diafană, de șaptesprezece ani, când i s-a diagnosticat cancerul uterin. Și-a aniversat cei optsprezece ani la centru, în pat, cu o transfuzie la braț. A murit câteva zile mai târziu. În biroul meu, un portret mare al Violetei îmi amintește în fiecare zi ororile de care sunt în stare aceste brute. Mulțumesc lui Dumnezeu că este singura dispariție pe care o deplâng, dar cazuri tragice am văzut cu duiumul... Cum este cel al unei micuțe macedonence de cincisprezece ani, rănită într-una din descinderile poliției efectuată în bordelul unde lucra. Traficanții au deschis focul, iar polițiștii au răspuns. Prinsă între tirurile încrucișate, a primit un glonț care i-a traversat piciorul și s-a oprit în vagin. Medicii au recurs la chirurgie plastică pentru

a-i reconstrui aparatul genital. Din fericire, operația a fost un succes: azi este căsătorită și are doi copii.

Există și daune psihologice. Acestea sunt mai insidioase, uneori ireversibile. Problemele de automutilare sunt frecvente la aceste fete, care din neputința de a-și exprima altfel nefericirea, se taie cu sticlă sau se ard cu țigara. Avem de-a face cu un proces de deconstrucție progresivă. Ca să supraviețuiască, au acceptat să facă tot ce le ordona proxenetul și se culpabilizau extrem de mult. Le amintesc că nu aveau de ales, că nu erau „făcute" pentru prostituție, cum, de altfel, nici o altă fată nu este. Pentru ele este foarte greu să se adapteze la un alt univers decât cel pe care l-au cunoscut. Această ucenicie este complicată. Deseori, sunt tentate să nu mai lupte și încep să-și regrete viața de mai înainte, când nu trebuiau să decidă în nici o privință. În final, se conving că nu erau chiar atât de nefericite. Este pur și simplu regresie, dar procesul este absolut natural. Forțate să se prostitueze, au trebuit să se adapteze. Erau prea preocupate să rămână în viață ca să se mai gândească la vreun plan de evadare sau să se întrebe dacă ceea ce făceau era moral sau nu. Fără a mai pune la socoteală amenințarea permanentă a traficantului:

– Dacă nu îți faci treaba ca lumea, am să te vând unui traficant care va fi mai puțin amabil ca mine!

La centru, când o angajare mai serioasă le cere un efort prea mare, se dau bătute.

– Vreau viața de dinainte!

– De ce? Peștele tău te bătea pentru un da sau un nu! Chiar îți lipsesc atât de mult loviturile?

– E adevărat că mă lovea, dar în fond era de treabă.

– Da?

– De fiecare dată când mă pedepsea, iar eu plângeam în colțul meu, îmi dădea o bomboană ca să mă consoleze. Îmi zicea: „De ce mă obligi să te pedepsesc? Nu vezi ce rău îmi face?"

Găsirea unui lucru bun în torționarul lor a fost pentru ele un mecanism de supraviețuire. Abia după ce ai înțeles asta poți încerca să schimbi schema gândirii.

– Crezi că lui îi păsa de tine fiindcă îți dădea o bomboană?

– Da.

– Nu crezi mai degrabă că voia să te facă să nu calci strâmb? Crezi că nu se temea de tine, de ceea ce ai putea povesti la poliție? Știa foarte bine că puteai să-l trimiți la închisoare dacă te răzvrăteai. Ești conștientă de asta, nu?

– Da...

Discuțiile de genul acesta cu fetele țineau de domeniul celor patru asistente sociale sociale de la centru. Ziua, sunt acolo ca să le sprijin, însă de la ora 17, ele rămân singure cu fetele până a doua zi dimineața. Or, eu sunt singurul psiholog din echipă. Asistentele sociale nu au nici o pregătire specială. Primele interviuri de angajare, imediat după deschiderea centrului de primire, au fost de poveste. Când le explicam situația, candidatele mă priveau cu ochi îngroziți.

– Înțelegeți ce vă spun? Copiii abuzați sunt un public deosebit de vulnerabil, foarte marginalizat, de aceea... Dar nu știți despre ce vorbesc, așa-i?

– ...

– Înțeleg... Nici dumneavoastră nu stăpâniți nici o noțiune de psihologie?

– O... nu.

Candidatele pe care le primeam studiaseră dreptul, teologia sau mai știu eu ce, dar nici una nu urmase nici cel mai mic curs de psihologie! Eu care veneam din Australia, unde toți educatorii sociali fuseseră temeinic pregătiți, cădeam din cer! Nu numai că se dovedea a fi complicat să dau peste vreun profil potrivit, dar când totuși eram fericită că găseam pe cineva, tocmai

candidata în chestiune era cea care dădea înapoi aflând în ce consta munca.

– Vreți să spuneți că aceste fete pot fi violente?

– Nu vă vor face nici un rău! În realitate, lor își fac rău. Dumneavoastră trebuie să fiți vigilentă și să aveți grijă să nu se rănească. Tot dumneavoastră trebuie să le despărțiți când se ceartă între ele.

– Îmi pare rău, dar în condițiile astea, nu.

Pentru altele, ideea de a dormi la centru le punea o problemă. Sau era vorba de prejudecăți.

– Am vorbit cu soțul. Îl deranjează că voi fi zilnic printre prostituate. Cât despre a dormi cu ele...

În final, mi-am format eu asistentele sociale în timp. Astăzi sunt patru: Mariana, bonă ca pregătire, Ana, Steluța și Rodica. În afară de aceste atribute generale, fiecare răspunde în particular de câte patru fete cât timp durează șederea acestora în centru: ea le duce la spital când sunt bolnave, le găsește câte o slujbă și le servește, la modul general, de referent social în majoritatea demersurilor lor. Desigur, centrul este un spațiu intim în care intimitățile și complicitățile se leagă în funcție de personalitatea unora sau altora. Fiecare asistentă socială are raporturi privilegiate cu unele fete. Cu Raluca este mai greu: după părerea mea e mult prea blândă pentru acest fel de muncă. Fetele profită ca să o mintă și nu prea o respectă. Când Raluca ajunge la capătul răbdării și intră în birou cu ochii în lacrimi, încerc să o liniștesc:

– Știi, înțeleg perfect că vrei să pleci. Dacă îți este prea greu, nu ezita să-mi spui.

– Nu, nu, vreau să rămân... Le datorez asta.

Raluca are o inimă atât de bună... De fiecare dată găsește o modalitate ca să le ierte! Cel mai complicat pentru asistenta socială este să păstreze distanța. Ar fi greșit să se implice prea mult emoțional: o asistentă socială nu trebuie să joace rolul

mamei. Ea se află acolo pentru a sprijini o victimă și a-i da puterea să meargă mai departe. Nu suntem părinți, ci educatori, chiar dacă limita poate fi greu de stabilit. Când fetele vor să-și vadă mama, nu este vorba neapărat de cea care le-a dat naștere, ci de o figură maternă, o persoană căreia îi pasă de ele. Le încurajăm întotdeauna pe fete să păstreze legătura cu părinții și rudele lor. Aceștia pot veni la centru să le vadă. Multe fete speră că într-o zi vor putea pleca împreună... Se înșală: atunci când nu părinții sunt cei care refuză să-și ia fata înapoi, noi suntem cei care ne împotrivim. Dacă au greșit o dată, vor greși și a doua oară. Nu este vorba de o lipsă de dragoste, ci de incapacitatea de a o arăta.

Cu vreo zece zile în urmă, Protecția Copilului m-a chemat ca să primesc o fată în centru, Camelia. O micuță brunetă cu părul scurt și cârlionțat, de șaisprezece ani. M-am dus să o văd la Spitalul de Copii, unde fusese internată în urma unei tentative de sinucidere. I-am vorbit pe scurt despre centru, dar nu am avut timpul necesar pentru o întrevedere cu ea. Știu doar că a avut parte de un viol colectiv din partea proxeneților. Judecând după prima impresie, cred că și tatăl a abuzat-o sexual. Încă nu știam că a violat-o de la vârsta de șapte ani, că atunci când Camelia avea treisprezece ani mama a vândut-o pe cinci țigări, că fata a fugit după un an și s-a întors însărcinată. Nu știam nici că binevoitoarea ei mamă a dus-o la spital ca să avorteze, înainte de a o vinde din nou unui traficant pentru o sticlă de votcă. Ceea ce știam până la acel moment este că fata era total pierdută. Mi s-a spus că fusese luată în grijă de o asistentă în cadrul unui program guvernamental și că relația a derapat: Camelia s-a agățat de ea ca de un colac de salvare, zicându-i „mamă" și cerând să o vadă în fiecare zi. Când asistenta a vrut să pună un pic de distanță, aceasta și-a tăiat venele. Tocmai din acest motiv s-a considerat că trebuie să schimbe centrul de primire. Nu vreau să se producă incidente de felul acesta. Din nefericire, Camelia

pare să-şi fi îndreptat atenţia asupra unei alte asistente sociale, Mihala, care lucrează la spitalul pediatric. Ca şi precedentei, Camelia îi zice „mamă", fără ca aceasta să găsească ceva de spus. Am încercat să-i atrag atenţia Mihaelei, pe care o cunosc bine, dar ea refuză să mă asculte. Or, Camelia se află sub tutela mea de acum şi eu hotărăsc ce anume este bun pentru ea, aşa că îi voi interzice Mihaelei să o mai viziteze pe Camelia. Lucrul poate părea plin de cruzime, dar sunt convinsă că această fetiţă nu va reuşi niciodată să se maturizeze dacă se întreţine o astfel de confuzie.

Obiectivul nostru este să le învăţăm pe aceste fete să continue să trăiască fără noi şi să le pregătim să înfrunte lumea de afară. Este destul să vezi ce probleme întâmpină la şcoală pentru a şti că mediul extern nu va fi blând cu ele. Acum o lună, am înscris-o pe Ioana, o altă protejată de-a mea, în vârstă de cincisprezece ani, la liceul din Piteşti în clasa a noua. În a doua zi de şcoală, unul dintre profesori s-a plâns de comportamentul ei: îi insultase pe băieţii din clasă. Am vorbit cu Ioana, care a pretins că băieţii râseseră de ea. Am crezut că problema s-a rezolvat. În săptămâna următoare, dirigintele m-a sunat, nemulţumit:

– Ascultaţi, doamna Matei, îmi pare rău, dar Ioana continuă să se certe cu toată lumea. În aceste condiţii nu vom putea să o ţinem.

– Foarte bine, am să văd ce pot face.

A doua zi, doi asistenţi sociali au însoţit-o la liceu. Toţi elevii au intrat în clasă, aşteptând profesorul. Educatorii au rămas afară cu urechea lipită de uşă. I-au auzit pe băieţi zicând în bătaie de joc:

– Ei, Ioana, ne faci o muie?

La aceste cuvinte, lucrătorii sociali au intrat în clasă, au scos-o pe Ioana afară şi le-au vorbit elevilor.

– Ascultaţi, nu puteţi vorbi aşa. Ioana este de vârsta voastră şi e un copil ca oricare altul. Este o victimă care a avut mai puţin noroc în viaţă decât voi. Ar trebui să fiţi de partea ei şi să încercaţi mai degrabă să o ajutaţi decât să o afundaţi şi mai mult.

Ioana s-a întors la cursuri. În ziua următoare, a revenit acasă plângând.

– Ce s-a întâmplat?

– Trei fete din clasă... M-au insultat şi au zis că nu vor să stea în aceeaşi bancă cu mine!

M-am dus să vorbesc cu dirigintele, iar el m-a asigurat că va vorbi cu elevii. Din păcate, nu pot face mai mult. I-am cerut mamei să o ia pe Ioana ca să poată pleca la alt liceu, dar a refuzat categoric.

– Nici gând ca Ioana să se întoarcă acasă! Copilul acesta îmi face numai probleme! Poarta de la grădină e şi acum dărâmată de traficanţii care au venit să o caute!

Toate astea sunt atât de regretabile... Ioana adoră şcoala. Dacă nu poate studia în linişte, cum va putea să iasă la liman? E o copilă mai degrabă nostimă, dotată cu o puternică personalitate şi destul de isteaţă, dar rămâne fragilă. Zilele trecute, a izbucnit în lacrimi în faţa mea.

– Nu mai pot merge la şcoală. Nu sunt făcută pentru o astfel de viaţă!

– Ţine-te bine, Ioana. Arată-le că poţi reuşi.

– Nu ştiu...

Sărmana Ioana... E greu să schimbi mentalităţile. A face prevenţie în şcoli, vorbind despre traficul de persoane, nu schimbă nimic. Dacă părinţii, acasă, îşi petrec timpul vorbindu-le de rău pe tinerele prostituate, copiii lor vor reproduce acelaşi comportament la şcoală. Trebuie găsit altceva pentru a schimba modul în care societatea le vede pe victimele de pe piaţa sexului. Vara trecută, am fost cu cortul cu fetele la Roşia, în Bihor: un loc

magnific! Eram însoţite de un monitor de escaladă, unul de speologie, pentru a explora peşterile din jur, şi de o prietenă artistă. Aceasta le-a explicat proiectul:

– Uite, vi se va da un aparat foto de care vă veţi servi tot weekendul aşa cum doriţi. Tema: „Natura este sublimă"! Faceţi cum vă place!

În pofida lipsei lor de experienţă, fetele au realizat nişte poze extraordinare. Văzând cele trei căi de fân surprinse de Miruna, un fotograf pe care îl cunosc cu greu a crezut că este opera unui amator! Prietena mea le-a fotografiat pe fete timp de două zile: nu portrete, ci detalii ale mâinilor, gurii, privirilor... Toate aceste fotografii vreau să le prezint în cadrul unei expoziţii, la Bucureşti. Pentru fiecare fată vreau să găsesc un artist cunoscut sau un star din show-biz, care va accepta să fie „eroul" ei şi va vorbi despre visul protejatei sale în presă. E trist, dar eu cred că fără ajutorul unor personalităţi, nimeni, în România, nu va vorbi vreodată de victimele traficului de persoane... Fetele nu s-au hotărât asupra acelui vis, însă eu mă gândesc la lucruri simple. Unele mi-au mărturisit, spre exemplu, că dorinţa lor cea mai mare ar fi să poată vorbi cu un actor îndrăznind să-l privească în ochi. Adesea, aceste fete nu au nici măcar curajul să înfrunte privirea unui adult atunci când i se adresează acestuia. Cum îşi vor putea duce viaţa dacă nu reuşesc să o privească în faţă?

I SE POATE ÎNTÂMPLA ORICUI

Contrar ideilor preconcepute, fetele prostituate împotriva voinţei lor nu sunt neapărat nişte tinere fără minte, victime ale naivităţii de care dau dovadă. La centru, m-am ocupat de o femeie de douăzeci şi trei de ani care era căsătorită. Se numea Mihaela şi trăia în apropiere de Piteşti. Soţul lucra în construcţii, însă leafa lui nu le ajungea pentru a trăi decent. Aflată în şomaj, a acceptat un post de bucătăreasă într-un restaurant din Germania. În România, unde ofertele de muncă sunt extrem de puţine, expatrierea economică a devenit monedă curentă. Aceste mici slujbe în străinătate, majoritatea la negru, se află din om în om: cunoşti întotdeauna pe cineva al cărui văr sau vag prieten a auzit vorbindu-se de un post în cutare sau cutare ţară din Europa. Când i se propune unei fete să meargă la cules de căpşuni în Spania pentru 800 de dolari pe lună, aceasta nu ezită nici o clipă! Ca şi altele, Mihaela a crezut. Soţul a lăsat-o să plece fără nici o ezitare: era vorba de o despărţire de cel mult câteva luni, timp în care soţia sa câştiga câţiva bani. Încă de la sosire, cel care conducea pretinsul restaurant i-a confiscat Mihaelei documentele. Când a vrut să protesteze, i s-a închis gura cu lovituri de picior, înainte de a o încuia într-o cameră.

– Va veni un domn să te vadă. Ai tot interesul să fii foarte amabilă cu el, altfel n-ai să-ți mai vezi soțul niciodată.

Când a sosit primul client, Mihaela a refuzat să-l lase să o atingă. De data aceasta, traficanții s-au pus pe ea cu bătaia ca să o facă să accepte. Au bătut-o atât de tare încât au lăsat-o prăbușită pe jos. Tânăra femeie a gemut ore în șir singură, fără să vină cineva să o vadă. A doua zi dimineață, un alt client. Terorizată, fără vlagă, Mihaela s-a supus. Ce altceva putea face? Calvarul ei a durat mai multe luni. Traficanții o lăsau să dea în mod regulat un telefon soțului, ca să-i mai spună despre ea și să-l asigure că totul era în ordine. Sub supravegherea paznicilor, ea îi povestea despre muncă sau îl anunța că îi trimite ceva bani.

– Am să-ți trimit un mandat de 50 de euro. Știu că-i puțin... dar bacșișul a fost mic săptămâna aceasta și nu am putut pune deoparte mai mult.

Traficanții nu sunt nebuni: nu întrerup niciodată contactul unei fete cu apropiații săi, când aceasta are rude. Trimiterea unei mici sume de bani familiei rămase în țară este o tactică foarte cunoscută, clasică; un mod de a-și asigura acoperirea evitând bănuieli. Într-o zi, Mihaela, contactată de un ONG local împreună cu alte fete din restaurant, a reușit să fugă. Acest ONG a luat-o sub protecția sa, în schimbul cooperării cu poliția, și m-a contactat pentru a-i pune la cale repatrierea în România. Fiindcă era o problemă: Mihaela trebuia să depună mărturie împotriva peștelui ei, dar era speriată la gândul că soțul ar putea afla ce i s-a întâmplat. În localitatea ei, nimeni nu ar fi înțeles că o femeie respectabilă poate să se prostitueze. În România, prostituatele sunt foarte rău văzute, oamenii nefăcând diferența dintre o târfă care consimte și o victimă a traficului de persoane. Se temea că vecinii o vor arăta cu degetul sau chiar că soțul o va părăsi. Partea proastă era că avea dreptate. Oricum, umilința pe care

o suportase o privea doar pe ea. La telefon, doamna de la ONG m-a consultat asupra a ceea ce trebuia făcut.

– Mihaela va trebui să revină pentru a depune mărturie la proces. Așadar, poliția germană a avertizat atât poliția română cât și Agenția Națională împotriva Traficului de Persoane. Ce este de făcut pentru a-i garanta Mihaelei anonimatul?

– Să nu cumva să semneze vreo hârtie! Dacă intră în baza de date a Agenției, vor fi scurgeri de informații...

Așa cum era de așteptat, Mihaela s-a întors acasă. Împreună am convenit asupra poveștii pe care i-o va spune soțului: în restaurantul unde lucra, un hoț i-a furat poșeta de la bar, cu toate documentele pe care le avea. Vagabondul era un delincvent violent, cunoscut de poliție. În calitate de martor principal, va trebui să meargă să-l identifice la tribunalul din Germania. Eu însămi am comunicat această nouă versiune poliției germane, care a acceptat să o acopere pe Mihaela. Vai! La câteva săptămâni după reîntoarcerea în România, un polițist local a sunat-o la domiciliu ca să vină să dea declarație. Soțul a intrat imediat la bănuieli.

– De ce te contactează poliția română pentru o poșetă furată în Germania?

– Nu știu...

Mihaela m-a sunat, absolut panicată.

– Mi-ați spus că nu va ști nimeni? M-ați mințit!

– Liniștește-te, Mihaela, am să rezolv problema.

L-am contactat direct pe polițistul german care se ocupa de dosar. Acesta s-a arătat foarte înțelegător. Mi-a spus că nu are nici un amestec în întorsătura pe care au luat-o lucrurile. Îi prevenise pe omologii săi români, însă aceștia, se pare, nu au ținut cont de recomandările sale. Mai rămânea o singură soluție pentru a repara ce s-a stricat, iar ofițerul atât de cooperant urma să-mi dea o mână de ajutor.

– Am să vă rog să-mi faceți un mic serviciu.

– Spuneți.

– Când o veți contacta din nou pe Mihaela pentru a veni să depună mărturie, am să vă rog să mă preveniți mai întâi pe mine. Voi fi la ea când va primi telefonul. Ea are să vi-l dea la telefon pe soțul ei, iar dumneavoastră să-i repetați povestea pe care am inventat-o. El nu vorbește engleza, dar am să-i traduc ce spuneți. Chiar puteți să mai și adăugați ceva, spunând că agresorul ei este un om extrem de periculos, că soția a fost foarte curajoasă, că mărturia ei este esențială pentru a-l trimite pe acest bărbat la închisoare...

Stratagema noastră a funcționat de minune: soțul a crezut povestea noastră de la un capăt la altul. Faptul că un polițist german i-a confirmat-o personal i-au înlăturat și ultimele dubii! Apoi, m-am dus la comisariatul de la Pitești ca să stau de vorbă cu agentul însărcinat de Agenția Națională împotriva Traficului de Persoane să ancheteze cazul Mihaelei.

– Iată care este problema. Mihaela nu va semna nici o declarație. Ea refuză să figureze în baza dumneavoastră de date ca martor. Înțelegeți ce vă spun?

– Da, dar avem nevoie de informații pe care ea le deține pentru a face anchetă asupra traficantului care a vândut-o în Germania.

– De acord, dar ea nu o va face oficial. Vă va spune tot ce doriți, dar nu va scrie nici o declarație și nu va semna nici o hârtie. Doar cu condiția aceasta va coopera. Deja ați compromis-o.

– Foarte bine.

Pentru ca soțul să o lase, am pretins că am nevoie de Mihaela ca să scrie o scrisoare în Germania. Ea a venit singură la mine, iar eu am însoțit-o la comisariat unde a răspuns la toate întrebările fără a semna nimic. În Germania, a depus mărturie împotriva

traficantului și acesta a ajuns la închisoare. Soțul ei nu a știut niciodată nimic.

Dacă amintesc acest caz, este pentru a explica faptul că a fi vândută și obligată să te prostituezi i se poate întâmpla oricui și nu numai fetelor care ar fi „căutat-o". Din păcate, traficul de persoane încă mai este un subiect tabu la noi. Majoritatea oamenilor nu concep că îți poți vinde trupul împotriva voinței tale. Ca și cum o adolescentă de cincisprezece ani ar putea alege ca niște necunoscuți să o călărească! O femeie căsătorită absolut normală poate la fel de bine să cadă în plasa unei jigodii.

Prin centrul meu, am văzut perindându-se tot felul de ființe, fete de toate vârstele, dintre care unele din medii înstărite, educate. Toate au în comun faptul că provin dintr-un mediu familial disfuncțional: un divorț conflictual, părinți alcoolici, violenți, incestuoși sau răufăcători, o trecere dificilă a adolescenței... Această fragilitate le face mai susceptibile de a da peste cineva nepotrivit, le împinge și mai mult să acorde încredere primului venit care se va preface că este interesat de ea. Am cunoscut câteva cazuri de răpire în plină stradă, însă, în majoritatea timpului, fetele sunt momite cu promisiunea că își vor găsi un serviciu. Ospătăriță, baby-sitter, menajeră... și odată ce fata este prinsă în clește, e ușor să o faci sclavă. Căci un lucru este sigur: incapacitatea sclavelor sexuale de a se împotrivi traficantului nu este niciodată o chestiune de slăbiciune de caracter, de personalitate deviantă, de nivel social și nici chiar de inteligență, ci doar una de supraviețuire. Nimeni nu poate spune „nu" unei brute care te bate și te amenință că te omoară dacă nu te supui. Cele care capitulează primele sunt cele care o fac pe durele. Astfel, traficanții le reperează întotdeauna pe cele cu temperament de lider. Cu bună știință, ei o „zdrobesc" în fața celorlalte, recurgând la cele mai josnice umiliri, la practicile cele mai degradante, cele mai brutale din câte există: se pișă pe ele, le violează de mai

multe ori, uneori cu un baston sau o sticlă din plastic, ca să le arate celorlalte ce riscă dacă îndrăznesc să se revolte. Foarte adesea, pentru cele mai tinere în special, violența fizică nici măcar nu este necesară. Cele mai tinere sunt atât de intimidabile și atât de ușor de manipulat... Îmi mai aduc aminte și acum de o fată de șaisprezece ani, prostituată de la vârsta de treisprezece ani, pe care au închis-o timp de mai multe zile în portbagajul unei mașini, doar cu câteva sticle de apă. În majoritatea cazurilor, ordinarii aceștia se mulțumesc doar să pună o armă pe masă, ca și cum ar pune un telefon mobil. Numai vederea armei este destul pentru a le domestici pe cele ce nu sunt ascultătoare. Cu câțiva ani în urmă, fetele îmi spuseseră chiar de un traficant macedonean care avea un tigru. Când voia ca o fată să i se supună, îi arăta cușca...

În străinătate, fetele sunt și mai neajutorate: despărțite de familiile lor, cu actele confiscate, ele se trezesc private de repere într-un mediu necunoscut unde nu vorbesc limba și nu știu cui să se adreseze. Unele sunt închise ziua întreagă într-o încăpere mizerabilă dintr-un imobil părăsit sau în barăci amărâte de la periferia orașului unde nimeni nu le va auzi vreodată strigând. În mod evident, le este prea frică de represalii ca să îndrăznească să li se plângă clienților. Nici cele care lucrează în stradă nu o duc mai bine. Să fugi? Unde? Fără bani, nu pot lua nici autobuzul. Poliția? Foarte adesea este mână în mână cu traficanții, care beneficiază de complezența unor anumiți ofițeri la toate nivelurile ierarhice. Nu le mai pun la socoteală pe fetele care mi-au povestit că se culcau cu polițiști în uniformă în cluburile unde lucrau. Și nu vorbesc de Macedonia, ci de Spania sau de Anglia! Fără a ști spre cine să se îndrepte, fetele acestea învață că nu trebuie să aibă încredere în nimeni. De altfel, adeseori, traficanții le plimbă prin toată Europa, evitând să le lase prea mult timp în aceeași țară, ca să nu le dea timp să se familiarizeze

cu locurile, să lege contacte sau chiar să învețe ceva mai mult despre legislația locală. La centru, multe victime mi-au mărturisit că ajunseseră să se convingă că erau făcute pentru așa ceva, că destinul le hotărâse soarta și nu puteau face nimic. În fond, era o metodă de supraviețuire, probabil singura...

Atunci, a cui este vina? Cu siguranță, nu a acestor adolescente. Primii care sunt răspunzători sunt părinții care nu își îndeplinesc datoria lor de părinți. Totuși, nu sunt singurii vinovați. Vorbind în general, prevenția ar trebui să se organizeze în cadrul tuturor instituțiilor românești, începând cu sistemul educativ, singurul capabil să dea o educație adecvată și să le permită unor copii să-și găsească o meserie adevărată. Or, lacunele sunt foarte mari. Spre exemplu, școala este gratuită doar teoretic. Cumpărarea cărților, caietelor și uniformelor rămâne în sarcina familiei. Pentru unii este deja prea mult. Fără a mai socoti cadourile către profesori, menite să le compenseze salariile mici. În România, 8 Martie, Ziua Internațională a Femeii, a devenit o adevărată instituție a școlii: atunci, toți părinții le oferă cadouri celor care le învață progenitura. La liceu, cotizează pentru a cumpăra vreun lucru important. Dat fiind numărul de profesori ai unui elev din învățământul secundar, costul se dovedește exorbitant! De asemenea, fac ravagii meditațiile. La suma de 300 de lei aproximativ pe ora săptămânală, de înmulțit cu numărul de profesori, nota de plată este usturătoare...

Apoi, sistemul nu încurajează școlarizarea care totuși se zice că este obligatorie. Astfel, dacă un copil rămâne repetent mai mult de doi ani, nu va mai primi dreptul să reintre în sistemul școlar. În fine, nu este permisă educația la domiciliu. Faptul acesta ar regla problema fetelor mele, cel puțin a celor care preferă să renunțe la școală decât să trebuiască să iasă din centru. Fără educație nu există viitor: adolescentele fără studii nu au

parte de nici o pregătire profesională și prin urmare sunt tentate să accepte prima slujbă măruntă ce li se oferă...

De aceea rolul școlii este cu atât mai important cu cât victimele traficului de persoane sunt tot mai tinere. Când mi-am deschis centrul de primire, 20% dintre fete erau minore și 80% aveau peste optsprezece ani. Azi, proporția este inversă. Pe străzi, se văd fete de doisprezece ani care ajung pe trotuar. La centru, Ruxandra, ultima sosită, are abia paisprezece ani. Cum să le consideri responsabile pe niște prostituate de vârsta aceasta? Acum câțiva ani, am primit o fată de treisprezece ani: o adevărată frumusețe... Cea care o făcea să se prostitueze era mama ei: o îmbrăca în negru pentru a-i da un aer mai matur și o oferea celui care dădea mai mult în diverse apartamente pe care le avea în imobil. Cu banii câștigați pe spinarea copilei, ea își renova parcul imobiliar!

Și în această privință, tabuurile sunt bine înrădăcinate în țara noastră. Clasa politică recunoaște cu greu faptul că este atât de ușor să trimiți un copil pe trotuar. În 2007, un ziarist britanic a realizat un documentar despre traficul de persoane din România, Ungaria și Republica Cehă. Dându-se drept un cumpărător, s-a infiltrat în mai multe rețele, cum ar fi Iași, un oraș din nordul României, situat în apropiere de frontiera cu Moldova. În final a reușit să cumpere o fată de șaisprezece ani, care se prostitua de la nouă ani. Neștiind ce să facă cu fata, m-a contactat ca să-mi ceară să o primesc. După trei săptămâni, Anca mi-a zis că nu era făcută pentru o astfel de viață și că prefera să trăiască împreună cu o prietenă, la Iași. I-am cumpărat bilet de tren și am rugat-o să păstreze legătura cu mine. Am cerut și poliției din Iași să o protejeze. În zadar. Câteva luni, Anca m-a sunat în mod regulat. Însărcinată, născuse și totul mergea bine pentru ea. Apoi, brusc, nu am mai avut nici o veste. Singura dată când am mai văzut-o reapărând a fost la televizor răspunzând la întrebările

unui ziarist român. Zicea că are douăzeci și nouă de ani și pretindea că reporterul englez o răpise împotriva voinței ei! Era clar, erau răspunsuri care i se dictaseră... În timp ce difuzarea documentarului britanic a provocat o serie de arestări în Ungaria și Republica Cehă, poliția română nu a găsit altceva mai bun de făcut decât să depună plângere împotriva acestuia pentru răpire! Ziaristul, care, în reportajul său, îi filmase pe traficanți cu camera ascunsă, era totuși dispus să facă o declarație oficială. În Anglia, a primit amenințări cu moartea și a fost plasat, împreună cu familia, sub protecția poliției. Sesizată, Uniunea Europeană a somat Agenția Națională Română împotriva Traficului de Persoane să dea explicații asupra acestei atitudini ciudate. Câțiva responsabili români au fost chiar audiați în fața unei comisii speciale. În final, urmărirea pentru răpire a fost abandonată. În realitate, România, care tocmai se integrase în Europa, nu voia pur și simplu să recunoască problema prostituției infantile în cadrul frontierelor sale. Se întâmpla acum trei ani...

JURNALIŞTI DE STORS LACRIMI

Reporterul britanic nu-i nici pe departe singurul care s-a infiltrat pe piaţa sexului. În decursul ultimilor ani, o droaie de ziarişti străini au năvălit în România ca să facă anchete sub acoperire. Aşa a fost şi cazul lui Peter Van Sant, un jurnalist de la canalul de televiziune CBS. La Bucureşti, a recrutat doi ziarişti de la Centrul Român de Jurnalism de Investigaţie, Paul Radu şi Daniel Neamu, pentru a pune la cale operaţiunea: ei ar juca rolul intermediarilor şi al interpreţilor, în timp ce el s-ar da drept un străin care vrea să cumpere o fată. Cei trei, echipaţi cu microfoane şi camere ascunse, au bătut cartierul Mătăsari, din apropierea centrului, luând legătura cu traficanţii. Acolo, comerţul cu carne vie este bine pus la punct; e destul să te adresezi faunei interlope de la colţul străzii:

– Caut o fată, minoră de preferinţă.

De la şoferii de taxi la orice individ care bate trotuarul, toată lumea ştie unde se poate găsi o fată. Negocierile se fac afară, adeseori în prezenţa poliţiştilor care patrulează în cartier, cel mai adesea complici. Paul şi Daniel, care anchetau de mai multe luni pentru organizaţia internaţională IWPR[1], cunoşteau bine

[1] Institute for Women's Policy Research

terenul acum. Toţi proxeneţii pe care îi întâlniseră aveau fete de vânzare. Evident că s-au gândit ce vor face cu fata după ce o vor cumpăra. La început, Peter se gândise să le trimită acasă pe fetele pe care le-ar putea salva în cursul mişcării lor de infiltrare. Totuşi, Paul l-a convins că această opţiune nu poate fi avută în vedere; primul reflex al traficantului ar fi să se repeadă la locuinţa ei şi să pună mâna pe ea. Ca atare m-au contactat, iar eu am acceptat să le primesc pe toate fetele pe care le vor cumpăra. La sfârşitul lui ianuarie, cu toţii au încheiat afacerea cu un mărunţel bărbos, căruia i se zicea Piticul. Acesta conducea „afacerea" împreună cu soţia. Cuplul i-a primit o dată într-un imobil vechi cu faţadă elegantă şi le-a arătat mai multe fete, lăudând meritele fiecăreia:

– Asta are o reputaţie bună şi nu-i bolnavă.

– Aia are sânii foarte tari. Spune-i prietenului tău să-i atingă sânii. Ia uită-te aici, nici o cicatrice.

Ca mulţi alţi traficanţi, Piticul le-a dezbrăcat pe adolescente, pentru ca să se vadă bine că nu au nici o urmă pe trup. Ziariştii au scurtat ceremonialul, iar Piticul le-a alungat pe fete pentru a discuta în particular. A răspuns tuturor întrebărilor jurnaliştilor care se dădeau drept novici în materie de vânzare a prostituatelor.

– Suntem începători. Ne poţi spune cum trebuie să te porţi cu o fată?

– Simplu. Îi spui prietenului tău american că trebuie doar să-i dea de mâncare şi mai ales să o ţină în apartamentul său şi să nu o lase să iasă afară niciodată singură. Personal, nu am avut niciodată vreo problemă, aşa că nu-i nici un motiv ca el să aibă.

– Şi dacă poliţia îl întreabă despre fată?

– Îi spune că are optsprezece ani şi că tocmai i s-au furat actele.

Ziariştii au plecat şi s-au întors câteva zile mai târziu cu banii. În seara aceea, Piticul nu avea nici o fată de vânzare, dar i-a dus la apartamentul unuia pe nume Buric. Acesta zăcea pe canapea,

complet drogat cu heroină. Şi el lucra împreună cu nevasta, care, cu copilul în braţe, a discutat cu vizitatorii cât se poate de natural.

– Nu-i prea uşor acum cu concurenţa. Ne-au invadat ucrainencele. Sunt mai scumpe, dar sunt foarte frumoase, au picioare lungi. Aşa că nimeni nu le mai vrea pe fetele mele. Vremuri grele pentru afacere.

Spunând acestea, proxeneta s-a dus să o aducă pe fata de la etaj. În salon, a împins-o fără menajamente în lumină.

– Asta-i, are nouăsprezece ani.

În pofida minijupei şi a tocurilor înalte, fata părea de cel mult şaisprezece.

– Cum o cheamă?

– Elisabeta. O vreţi sau nu?

– Da, da...

– Nu-i bolnavă, dar vă atrag atenţia că mănâncă mult.

– Nu are ciorapi... Nu aveţi vreo haină să-i daţi? Afară sunt cel puţin minus cinci grade.

– O haină? Dar cu ce bani să-i cumpăr o haină? Staţi fără grijă, e obişnuită.

– Bine, uite cei 1 000 de euro, aşa cum ne-am înţeles.

– A, îmi pare rău. 1 000 de euro era cu Piticul. Noi vrem 1 800 de euro.

– A... Bine... S-a făcut.

Cei trei ziarişti nu au fost surprinşi de această bruscă ridicare de preţ: Piticul trebuie să-şi fi imaginat că aceşti cumpărători urmau să o ducă pe fată în străinătate. Or, era evident că pentru o fată la export preţul era mai scump. Elisabeta i-a urmat fără să crâcnească, alunecând neîndemânatică pe trotuarul plin de zăpadă până la maşină. Înăuntru, brusc, şi-a dat drumul la gură:

– Ce vreţi să faceţi cu mine? Mă aduceţi înapoi la Buric după?

– Nu, nu, nu te vei mai întoarce niciodată la el.

– Cu atât mai bine! Nu vreau să mă întorc. De Revelion, m-au închis afară, în cuşca de la câine. Mă bat mereu. M-au lovit şi cu cuţitul. Uitaţi-vă! le-a zis arătându-le semnele încă necicatrizate de pe burtă.

– Stai liniştită, o să te ducem într-un loc unde cineva se va ocupa de tine.

Ziariştii au pornit-o spre Piteşti. Pe drum, Elisabeta, continuând să fie terorizată, a continuat să-i bombardeze cu întrebările:

– Am să mă căsătoresc cu unul dintre voi, aşa-i?

– Nu, n-ai să te căsătoreşti cu nimeni, fii liniştită.

– Dar n-o să mă aduceţi înapoi, nu? De un an de zile n-am mai ieşit din apartament...

Degeaba. Elisabeta refuza să-i creadă. Pe autostradă, Peter a oprit maşina ca să o poată intervieva înainte de a mi-o încredinţa. În timp ce el se dădea jos din maşină ca să ia camera de filmat din portbagaj, Elisabeta, care stătea în faţă, a trecut pe bancheta din spate. Paul, care servea de interpret, a întrebat-o:

– Elisabeta, ce faci?

– Pentru sex, bancheta din spate este mai practică.

– Sex? Nu, Elisabeta! Oamenii ăştia nu vor sex!

– Atunci de ce m-au cumpărat?

– Doar ca să-ţi redea libertatea!

– Nu vor să se culce cu mine? Nu le plac, aşa-i? Spune-le că voi face tot ce-mi cer. Am să fiu o fată de treabă, promit.

– Bineînţeles că eşti de treabă, dar oamenii ăştia nu sunt nici traficanţi şi nici clienţi. Sunt ziarişti, înţelegi?

– Nu. Sunt o fată de treabă şi n-am să vă fac probleme.

Total pierdută, Elisabeta repeta întruna această frază. Răbdător, Paul i-a explicat că nu avea de ce să se teamă de ei, că nu va mai trebui să se prostitueze, că o duceau într-un centru de

primire unde o doamnă urma să se ocupe de ea. Peter, revenit pe scaun, a îndreptat obiectivul spre Elisabeta, prinzându-i fața în prim-plan. Când s-a aprins luminița roșie, Peter, cu un microfon în mână, a întrebat cu o voce plină de emfază:

– Elisabeta, acum ești liberă. Ne poți spune ce simți în această clipă?

Elisabeta s-a întors spre Paul care i-a tradus întrebarea. Faptul nu a avut un prea mare efect asupra Elisabetei care s-a mulțumit să repete, puțin năucă:

– Am să fiu o fată de treabă și am să fac tot ce vreți.

Paul a încercat din nou să-i explice ce anume era cu ea în acea mașină, însă cuvintele lui păreau să o arunce pe Elisabeta într-o confuzie totală. Sătul, Peter a abandonat orice idee de interviu. Ce credea el? Că Elisabeta va izbucni în lacrimi mulțumindu-i că a salvat-o?

Toate acestea mi le-a spus Paul mai târziu, la centru. Era aproape miezul nopții când au sosit. Elisabeta, o micuță blondă cu părul scurt și ochi mari albaștri, neliniștiți, tocmai termina un Big Mac pe care îl înghițea cu mare poftă. Cu puțin timp înainte, se opriseră la o benzinărie ca să i se cumpere „tot ce își dorea".

– Chiar tot ce vreau? întrebase ea, neîncrezătoare.

Bucuroasă peste măsură de norocul care dăduse peste ea, ceruse ciocolată, apă minerală și... o marcă necunoscută de țigări. Era clar că nu fuma, dar simțea nevoia să pună la încercare voința așa-zișilor ei salvatori. Am așteptat-o să-și termine Big Mac-ul ca să mă prezint și să-i pun câteva întrebări. Mi-a spus că familia ei avusese ceva probleme la Timișoara și că atunci fusese despărțită de fratele ei și de părinți, trăind pe străzi de câțiva ani. Mi-a mai arătat și urmele de lanțuri care încă se mai vedeau pe trup.

– Buric și nevastă-sa mă băteau tot timpul, mi-a repetat ea.

În fața figurii perplexe a ziariștilor, am considerat că este bine să explic.

– E posibil să exagereze, dar este ceva absolut normal. Au mințit-o și au profitat de ea atât de mulți oameni. Are nevoie de dovezi ale sinceității noastre înainte de a avea încredere în noi. Totuși, dacă fetele mint câteodată în privința trecutului lor, de multe ori spun adevărul în ceea ce privește calvarul îndurat în timpul prostituării. Trupul vorbește în locul ei.

Am înțeles repede că Elisabeta era retardată. De altfel, abia dacă înțelesese că acei ziariști o eliberaseră. Camera lor de filmat continua totuși să o urmărească în cele mai mici mișcări pe care le făcea. Această îndârjire mă făcea să mă simt foarte rău: să eliberezi o victimă a traficului de persoane este un lucru bun, să o faci băgând bani în buzunarul unui traficant, e mai discutabil, dar să scoți un avantaj din situație pentru a stoarce ca o lămâie o fată deja nenorocită, asta înseamnă, după mintea mea, exploatare. Dacă acestui Peter îi păsa cu adevărat de soarta fetei, putea apela la poliție. În fond, aceste imagini luate cu camera ascunsă constituiau un mănunchi de probe absolut suficiente pentru a-i permite procurorului să ceară o interpelare. Evident, era ceva mai puțin spectaculos decât cumpărarea unei fete filmată *live*...

Chestiunea este că pentru a-și completa documentarul, Peter a vrut să-mi pună câteva întrebări. Pentru a da mai multă forță cuvintelor sale, voia să mă intervieveze într-un loc românesc emblematic. Așadar, ne-am întors în București unde Peter și-a instalat camera de filmat în față la Athénée Palace, un hotel istoric și luxos din centrul orașului. În fața obiectivului, Peter a introdus secvența cu o voce melodramatică:

– Iată-ne în față la Athénée Palace, în plin centrul capitalei unei țări europene. Ieri, la câțiva pași de aici, am cumpărat o

ființă umană. Suntem în secolul XXI, cum de este posibil un asemenea lucru? Iana Matei, care este părerea dumneavoastră?

– Nu știu, dumneavoastră să-mi spuneți. Ce înseamnă pentru dumneavoastră să fiți proprietarul unei fete?

– O... Tăiați! Iana, nu-i chiar răspunsul la care mă așteptam.

– Chiar așa?

– Iana, te rog...

– OK, OK...

– Foarte bine, refacem.

În final, am făcut ceea ce doreau de la mine. În doar câteva minute, răspunsul meu cheie era știut de toți din grup. Înainte de a ne despărți, am vrut să mă asigur că această chestiune nu se va opri aici.

– Ce vă gândiți să faceți acum?

– Ne întoarcem în Statele Unite ca să arătăm subiectul.

– Nu, voiam să spun: ce veți face în privința traficanților Elisabetei?

– Adică?

– Contactați poliția?

– Bineînțeles. Este prevăzut în plan. Este clar că le vom povesti tot ce știm despre acești tipi. Și apoi, ne vom întoarce peste câteva luni ca să turnăm un fel de continuare la documentar.

La câteva săptămâni după ce au plecat, am primit un telefon de la un ofițer de poliție din București. Aparent, documentarul american fusese difuzat și retransmis în România de un post de televiziune prin cablu. Vizionând aceste imagini, anumitor persoane sus-puse parcă le căzuse cerul în cap. Somat să dea explicații, ofițerul care mă suna era vizibil foarte contrariat.

– Vă dați seama că sunteți complice la o infracțiune? Acești ziariști au cumpărat o fată, v-au adus-o și nimeni nu a crezut de cuviință să informeze poliția!

– Mi-au promis totuși că o vor face!

– Așadar, recunoașteți faptele?

– Eram la curent, da.

– Atunci de ce nu ne-ați spus nimic despre traficant?

– Nu e treaba mea. Eu doar adăpostesc fetele aflate în necaz. Cei care au anchetat sunt ziariștii de la CBS, ei trebuiau să vă spună.

– Ați fi putut totuși să ne ajutați: fata aceasta, Elisabeta, deține cu siguranță informații capitale să ne dea.

– Din păcate, Elisabeta nu este capabilă să vă ajute. Este o fată retardată, care abia înțelege ce i s-a întâmplat.

– Foarte bine, dar tot nu înțeleg de ce nu ne-ați anunțat.

– Eram convinsă că o făcuseră ziariștii americani ...

Mai târziu, am aflat de la Paul că poliția i-a interogat și pe cei doi ziariști români. În film, se vedeau clar cum le servesc drept intermediari traficanților și „cumpărătorilor". Paul era furios pe Peter, care nu anunțase poliția așa cum le promisese. Când Paul a vizionat documentarul, a mai constatat, cu groază, și că monteurul omisese să le estompeze fața. Dacă traficantul văzuse aceste imagini, cine știe ce ar putea pune la cale ca să se răzbune...

Șase luni mai târziu, așa cum anunțase, Peter și echipa sa au revenit în România pentru a filma continuarea pe tema „Ce au devenit?" Ideea lor era de a-l confrunta pe traficantul pe care îl păcăliseră cu imaginile filmate cu camera ascunsă. Totuși, înainte de toate doreau să o revadă pe Elisabeta și să încerce să-i afle impresiile. La telefon, nu mi-am ascuns nemulțumirea.

– Peter, știi că m-ai băgat în bucluc?

– Îmi pare rău, Iana. Aveam intenția să mergem la poliție, dar, în ultima clipă, ne-am răzgândit, de teamă să nu avem neplăceri.

Când Peter a ajuns la centru, tocmai făceam clătite împreună cu Elisabeta în bucătărie. Ea l-a salutat veselă.

– Bună ziua! Vă recunosc, dumneavoastră m-ați adus aici, nu?

Încurajat de această dezinvoltură, Peter a și scos microfonul.

– Bună ziua, Elisabeta! Cum o duci de când nu ne-am mai văzut?

– Foarte bine.

– Elisabeta, tocmai plecăm spre București. Peste câteva ore ne întâlnim cu nemernicii care te-au exploatat. Vrei să le transmit ceva din partea ta?

– O, da! Spuneți-le să-mi dea înapoi pantalonii negri pe care i-am uitat acolo.

Peter a rămas mut. Evident, el spera o tiradă mult mai melodramatică, ceva de genul: „Spuneți-le că vreau să-i văd arzând în iad! Spuneți-le că, datorită unor oameni ca dumneavoastră, sunt, slavă Domnului, în sfârșit, liberă!"

În fața figurii dezumflate a ziaristului american, abia mi-am stăpânit hohotul de râs care mă pufnise. Priceput, reporterul și-a pus microfonul la loc glumind. Înțelesese, într-un final, că nu va obține nimic de la fată. Eram tare mulțumită de răspunsul Elisabetei! Era o adolescentă foarte calmă, mai degrabă docilă, dar sub exteriorizările politicoase și naive, se dovedea mai degrabă o fire intuitivă. Mă consideram oarecum răzbunată față de derivele lacrimogene ale presei în general de îndată ce abordează subiectul traficului de persoane. Nu am nimic împotriva metodei lor de infiltrare, în afara faptului că îi îmbogățesc pe niște criminali. Ceea ce îmi displace cu totul este felul acesta al ziaristului de a se da drept un erou sub pretextul că au scos o fată din ghearele criminalilor. La ce folosește să strigi „uite lupul" dacă nu faci nimic ca să-l prinzi? Mereu aceeași poveste: de fiecare dată când citesc un articol pe subiectul acesta, în presa românească, dar și în ziarele străine, abordarea este jalnică. Ziariștii care le intervievează pe prostituate vor să cunoască amănuntele cele mai sordide.

Cu cât te-au vândut? Câți clienți ai avut? Cu câți bărbați trebuia să te culci pe noapte? Ce le făceai? Cât îți plăteau pentru

o felație? Îți era frică? Cum te-au obligat să te prostituezi? Te-au bătut? Te-au violat? De câte ori? Te-a durut? Ai sângerat? Ai cicatrice?

Voyeurismul acesta îmi face greață. De ce nu le lasă în pace pe fete? Fetele acestea au cunoscut iadul. În majoritatea timpului nu sunt în stare să priceapă ce li s-a întâmplat, angrenajul fatal care le-a distrus viața. Pentru toate, este un chin să trebuiască să evoce din nou asemenea detalii îngrozitoare. Pentru nimic în lume, ele nu doresc ca toată lumea să știe ceea ce au îndurat. Nu au câtuși de puțin nevoie de mila cititorilor, și mai puțin de judecățile insidioase ale celor care văd în ele doar niște „sărmane fete", subînțelegând că traficanții nu atacă decât persoane depravate, naive și oarecum tematoare.

De zece ani, se plânge pe la colțuri fără a se ataca fondul problemei. S-a diminuat traficul de persoane? Deloc, ba dimpotrivă! De ce să se vorbească de fete când cei vizați ar trebui să fie traficanții? De ce te bălăcești în senzațional în loc să faci investigații? Pe când o adevărată anchetă asupra acelui *modus operandi* al acestor gunoaie? Să mi se arate chipul lor, casele și mașinile pe care le au și tot ceea ce cumpără cu banii proveniți din sex! Să fie filmați când încasează banii, să li se evalueze averea, să li se verifice plecările și venirile, să li se afle locuințele și contactele! Mă gândesc la acei reporteri care vor să știe prețul pe care și-l stabilește fata în funcție de aspectul fizic sau al aptitudinilor sexuale. Pur și simplu nu vorbim aceeași limbă. În România, o fată se vinde cu mai puțin de 10 lei. Concret, asta înseamnă că oricine îi poate trage uneia o scatoalcă și să o forțeze să-l urmeze, apoi să o dea pe mâna unui mic traficant pentru mai puțin de 3 euro. Acesta o va revinde altuia cu cel puțin dublu, și tot așa mai departe. În cazul unei fete exploatate în România, prețul poate ajunge până la 5 000 de lei. Dacă aceasta trebuie să treacă frontiera, cumpărătorul va plăti între 800 și 2 000 de euro. Două

mii de euro pentru a avea drept de viață și de moarte asupra unei ființe umane, nu-i scump! Cu atât mai mult cu cât investiția se recuperează imediat. Într-o noapte, o fată îi poate aduce peștelui său 500 de dolari. Nu are nimic de-a face cu aptitudinile sale sexuale: asta depinde tocmai de numărul de clienți pe care proxenetul i-l impune. Dacă fata nu mai ține ritmul, o înlocuiește. E atât de simplu. Sclava sexuală este o marfă perisabilă, dar foarte ușor de înlocuit.

Trebuie anchetat asupra modelului economic în globalitatea sa, nu doar asupra materiei prime. În România, ziariștii se interesează doar de aspectele sordide ale sistemului: e vandabil. În restul Europei, guvernele sunt mai preocupate de necesitatea de a limita afluxul emigranților români decât de a se ocupa de sclavele sexului. În plus, prejudecățile în privința țiganilor, profund ancorate în imaginarul popular și vehiculate în fiecare zi de media la rubrica fapte diverse, au tendința de a amesteca lucrurile. Expulzarea romilor practicată în unele țări din Europa de Vest nu face decât să-i stigmatizeze încă și mai mult pe români în general. Prostituatele românce? Niște țigăncușe, ca toate celelalte! Traficul de persoane? O problemă a țiganilor! Hoții și scandalagiii ăștia să-și spele rufele în familie! Acest rasism este pregnant la toate nivelurile. Drept dovadă eu pun pe tapet problemele cu care se întâlnesc numeroși lucrători sociali din ONG-urile cu care lucrez: după părerea lor, spre exemplu, îi este mai greu unei emigrante românce să se înscrie pe lista de primire la un medic într-o structură de ajutor public decât pentru o fată de altă naționalitate.

De altfel, romii se află adesea în centrul problemei traficului de persoane, însă rareori sunt victime... Într-o zi, o organizație internațională dedicată luptei împotriva traficului de persoane m-a contactat pentru a pune la punct un program de informare

privind discriminarea de care au parte romii. I-am cerut imediat interlocutoarei mele să-și precizeze ideea:

– Ce înțelegeți prin „discriminarea de care au parte romii"? De care romi vorbiți?

– Vorbesc de victimele traficului: trebuie să explicăm publicului larg că fetele romilor vândute ca prostituate sunt victime la fel ca și celelalte, mi-a răspuns ea.

– Dar nu-i adevărat!

– Cum?

– Da, e fals. De doisprezece ani lucrez cu victimele traficului de persoane și vă pot asigura că fetele de romi pe care le-am primit se pot număra pe degetele de la o mână. Traficanții sunt romi!

Parcă ar fi căzut din cer. Totuși, nu inventez nimic. Din experiența mea, aș zice chiar că 80% dintre traficanții români sunt romi. Știu, nu-i plăcut să auzi așa ceva, dar din păcate este o realitate. Atenție, nu am nimic împotriva romilor și, bineînțeles, nu pretind că toți sunt niște traficanți de carne vie. Pur și simplu constat că majoritatea traficanților sunt romi. Doar că, acum când se pune problema apărării etniilor minoritare, nu este politic corect să se spună asta. Mass-media europene vorbesc aceeași limbă de lemn și rareori fac distincție între un român și un român de etnie romă atunci când este abordat subiectul vânzării femeilor. Chiar în România, poliția refuză să admită acest lucru. Fetele pe care le primesc în centru sunt aproape întotdeauna vândute de romi altor romi: familii, chiar rețele întregi, implantate în mai multe țări europene. Câți ofițeri au sărit în sus când le-am vorbit despre asta!

– Nu, Iana, nu puteți spune asta, nu există nici o statistică oficială care să permită validarea acestui procentaj!

Cum să ataci fondul problemei, dacă nu îndrăznești să privești adevărul în față? E ceva bine cunoscut: pe nimeni nu

interesează poveştile cu ţigani. Aşa că, să-şi rezolve problemele între ei, gândesc majoritatea oamenilor... Decât să atace adevărata problemă, mass-media preferă să dea amănunte scabroase pentru a emoţiona gloata. După ce am primit *Reader's Digest Award,* am fost sunată de ziarişti de toate naţionalităţile ca să vină să facă un reportaj despre munca mea la centru. Lipsa de jenă a unora m-a uluit,

– Doamna Matei, sosim mâine. Vom trece pe la centru ca să vă vedem şi am dori să vorbim şi cu câteva fete.

Pentru ei, era un lucru evident. Nici măcar nu m-au întrebat dacă pot sta de vorbă cu ele şi nici nu şi-au închipuit că fetele nu ar putea fi de acord! A trebuit să pun punctul pe i cu cea mai mare fermitate: aşa cum nu-i las pe poliţişti să le interogheze pe fete fără acordul lor, nu las nici un reporter să le abordeze pe fete fără să le fi întrebat în prealabil ce cred ele despre un astfel de lucru. Aşa cum îmi imaginasem, nici una nu a acceptat să răspundă întrebărilor ziariştilor. Fie-vă milă, domnilor reporteri, şi lăsaţi-le pe aceste copile în pace! Nu le obligaţi să trăiască din nou calvarul în scopul de a satisface instinctele voyeuriste ale marelui public! Lăsaţi-le să-şi refacă viaţa! Să fie clar o dată pentru totdeauna: cei care trebuie urmăriţi sunt traficanţii, nu victimele lor.

(In)justiţie românească

Din cele patru sute de fete de care m-am ocupat, aproape toate au fost duse să depună mărturie la tribunal, fie în România, fie în străinătate. Procesul cel mai lung a fost intentat clanului Ion Clămparu, zis Papa sau Cap de porc. Considerat, încă şi azi, drept „unul dintre cei mai mari traficanţi de carne vie din lume" de către Garda civilă spaniolă, Clămparu a vândut sute de românce în Europa, îndeosebi în Spania şi Italia, unde s-a inspirat din metodele lui Al Capone, idolul său, pentru a pune la punct un regim de teroare.

Timp de trei ani, am mers, împreună cu trei dintre protejatele mele, de nenumărate ori, de la Piteşti la Sibiu, unde se ţinea procesul. Primele două, Stela şi Mirela, în vârstă de şaptesprezece, respectiv nouăsprezece ani, au avut, în necazul lor, o şansă incredibilă. Închise împreună într-un apartament, au reuşit să scape şi să ajungă la cel mai apropiat post de poliţie. Poliţiştii le-au luat declaraţiile şi le-au lăsat să plece pe fete care au mers să se ascundă în satul unde stătea bunica Stelei. A doua zi, recrutorii lui Clămparu s-au dus să le ia de la bătrână. Este evident că a fost o scurgere de informaţie în poliţie. Stela şi Mirela au fost duse în Ungaria, unde au fost închise din nou în casa surorii lui Clămparu, şi ea proxenetă. Ştiind ce le aştepta, prizonierele, iştete, au convins-o pe aceasta de buna lor intenţie.

– Ascultă, de ce să stăm aici fără să facem nimic, când am putea câștiga bani afară?

O oră mai târziu, traficanta, încântată de norocul care a dat peste ea, le trimitea pe trotuar. Imediat, Stela și Mirela au fugit. Fără un ban în buzunar, au făcut autostopul până la frontiera ungară, parcurgând pe jos, sub o ploaie vijelioasă, ultimii șapte kilometri. Acolo, au fost lăsate în seama poliției de frontieră, care m-a sunat ca să vin să le iau.

Oana, cea de-a treia fată, a scăpat și ea cu bine, date fiind circumstanțele. Și ea venea din împrejurimile Sibiului. Părinții ei luaseră în grijă un orfan când acestuia i-au murit părinții. Ajuns adult, acest tip a convins-o pe mama Oanei să o ducă pe fată în Spania ca să-i găsească de lucru. Mama știa că aici fetele erau uneori trimise să facă trotuarul, dar avea încredere oarbă în băiat.

– Am auzit atâtea povești îngrozitoare... Ai să ai mare grijă de fată, nu?

– Stai liniștită, nu mă dezlipesc de ea.

La aeroport, acest „prieten" a încredințat-o pe fata de douăzeci și patru de ani unui alt bărbat. Acest recrutor lucra pentru unul din cei doi locotenenți principali ai lui Clămparu. Oana nu și-a făcut nici o problemă.

– Oana, acesta este un prieten. Călătorești cu el. Ne vedem în Spania.

Restul vi l-am povestit: sosirea în Spania într-un apartament ocupat de două femei care se ocupau cu traficul, confiscarea pașaportului și vizita la faimoasa parcare de la Casa del Campo, noul ei loc de muncă. Oana, foarte șocată și aflându-se încă sub influența celor două palme zdravene pe care paznicele i le aplicaseră, s-a prăbușit la început. Fusese prevenită, urma să înceapă de a doua zi. Seara, revenită în apartament, tânăra și-a revenit. Ca să le deruteze pe cele două, s-a prefăcut că se interesează de activitatea lor bănoasă, întrebându-le cât câștigă pe noapte, cerându-le chiar sfaturi și întrebându-le cum să evite

diverse capcane. Seara, când au adormit, Oana s-a sculat fără să facă zgomot și s-a îmbrăcat pe întuneric. Încet de tot, a deschis sertarul de la noptiera unde văzuse că i se pusese pașaportul. Împreună cu actele de identitate se afla și un teanc de 800 de euro. A ezitat, având totuși ceva scrupule în a fura banii unei alte fete, dar în final i-a luat. Ca să ajungă în România, avea nevoie de ei și nu avea de ales. A găsit cheile apartamentului, a descuiat ușa încetișor și a luat-o la fugă. Dimineața, s-a descurcat căutând Ambasada României, unde a povestit ce i se întâmplase. Agentul care a primit-o a dat-o afară fără menajamente.

– Și ce? În fond, nu v-a făcut nimic. Așa că nu-i problema noastră.

Fără a mai aștepta ceva, a sărit într-un taxi ca să meargă la aeroport, unde a cerut „un bilet spre România". În aceeași seară era la București, cu bani de buzunar, fără să fi muncit nici o oră! S-a dus direct la poliție, care i-a luat declarația și m-a sunat să vin să mi-o încredințeze. Două zile mai târziu, niște oameni cu figură de pușcăriași au venit la mama Oanei cu scandal: dacă nu spune unde se ascunde fata, o vor ucide. Nu-i nici o îndoială că furtul celor 800 de euro le stătea în gât... Urmarea a fost că judecătorul sesizat a luat aceste amenințări foarte în serios și a băgat-o pe Oana împreună cu familia în programul de protecție a martorilor.

Clămparu, capul rețelei, nu a fost niciodată prins. În schimb, doi dintre principalii săi locotenenți cât și mai mulți „recrutori", între care cei ai Stelei, Mirelei și Oanei au fost inculpați în cursul lunilor care au urmat. Procesul a demarat în 2005, la Sibiu, aflat la două sute de kilometri nord de Pitești. În total, trebuiau să depună mărturie șase fete: trei pe care le adăposteam eu și alte trei din Sibiu. Când m-au văzut prima dată intrând în sala de audiență, avocatul acuzaților s-a arătat foarte agresiv.

– Cine este doamna aceasta și ce caută aici?

Din privire, judecătorul m-a invitat să răspund.

– Sunt Iana Matei, președintele ONG-ului Reaching Out, pentru protejarea victimelor traficului de persoane. Îl asist pe martor, așa cum legea îi dă dreptul.

Fără a fi descumpănit, avocatul a replicat:

– Aveți vreo delegație?

– Da... Așteptați o clipă...

M-am întors să cer de la o femeie din asistență aflată în spatele meu o bucată de hârtie. Am aruncat câteva rânduri, grăbită... „Reaching Out împuternicește pe Iana Matei să o asiste pe numita Stela la tribunal etc..." Un pocnet de ștampilă a asociației pe care o aveam tot timpul în poșetă și totul era gata.

– Poftim! i-am spus arătându-i hârtia cu un zâmbet malițios.

Judecătorul a luat hârtia fără a spune vreun cuvânt, iar audierea a reînceput. Era stupidă această modalitate de a vrea să mi se pună bețe în roate. Niciodată nu ar fi trebuit să fiu obligată să prezint vreo delegație. Evident, avocatul unui traficant are tot interesul să izoleze martora: cu cât va fi mai fragilizată, cu atât va fi mai puțin susceptibilă să reziste la presiune. La tribunal, e ușor să o faci pe o fostă prostituată să se piardă. De altfel, pentru cazurile grele, cer poliției să ne escorteze în interiorul tribunalului, unde nu este prevăzut nici un coridor de securitate pentru procesele care implică minori. Toate cauzele sunt judecate în același loc, iar culoarele sunt adeseori ticsite de lume. În fața sălii de audieri, victimele se află în prezența traficanților și a apropiaților acestora. Această proximitate este înfiorătoare pentru fete: nu se știe niciodată ce ar putea încerca traficanții pentru a intimida martorii...

Iată de ce prezența mea alături de fete este primordială. Teama, rușinea de a-și povesti calvarul în public, teama de a nu da un răspuns greșit, oroarea de a-l revedea pe cel care le-a torturat... În majoritatea cazurilor, fetele sunt literalmente încremenite când ajung în banca martorilor. Eu rămân în spatele lor de-a lungul întregului proces și nu le slăbesc din ochi. Trebuie să știe că nu sunt singure, că le susțin, indiferent ce s-ar întâmpla. Faptul de a se regăsi în fața călăului lor constituie o adevărată piatră de încercare. Pentru aceste fete, confruntate cu minciunile traficanților, cu lipsa de încredere a polițiștilor și indiferența judecătorilor, eu sunt singura persoană pe care se pot baza. Stela, chiar în ziua aceea, era extrem de nervoasă. Știa că interogatoriul nu va fi deloc plăcut. Împreună cu avocatul organizației, le pregătesc întotdeauna cu mare grijă pe fete pentru ceea ce le așteaptă la tribunal: întrebări-capcană, precizia amănuntelor cerute, brutalitatea avocaților acuzării. Unii judecători îi cheamă la ordine pe cei care merg prea departe, însă avocații sunt aroganți, fără mamă și fără tată, neezitând să se certe cu judecătorul pentru a-l convinge.

– Ai să vezi. Avocatul traficantului te poate întreba dacă te prostituai înainte de a fi trimisă în Ungaria. Va încerca să te facă să spui că o făceai pentru bani, că nimeni nu te-a obligat. Va pretinde chiar că cineva te-a văzut pe stradă racolând clienți. Nu te da bătută. Vor fi probabil mai mulți avocați care să-i apere pe acuzați. Vor repeta mereu aceleași lucruri, încercând să te facă să cedezi. Vor încerca să te destabilizeze punându-ți și întrebări dubioase. Asta este treaba lor. Sunt acolo pentru a le face o imagine bună traficanților. Vor pretinde că tu îți căutai de lucru și că erai gata să faci orice pentru a câștiga niște bani, că traficantul ți-a făcut un serviciu, că a vrut să te ajute. Nu fă nici un comentariu. Orice ar spune, să nu-i privești niciodată în ochi pe avocați, și nici pe traficanți. Înainte de a răspunde la o întrebare, uită-te întotdeauna la judecător, el îți va face semn dacă să răspunzi sau nu.

Exact înaintea audierii, îi dădusem Stelei o pilulă pe care le-o prezint tuturor fetelor drept „medicamentul cel mai eficace împotriva stresului". În realitate este vorba de niște simple vitamine, însă metoda mea placebo face în general minuni! În fața judecătorului, Stela s-a comportat exemplar. Am văzut-o că se clatină de mai multe ori, dar a știut să rămână foarte calmă și a răspuns la toate întrebările. La sfârșitul interogatoriului, când

judecătorul a întrebat-o dacă are ceva de adăugat, Stela a negat din cap, răspunzând cu glas pierdut:

– Nu, am terminat. Aș vrea să plec, vă rog.

Palidă ca moartea, a ieșit din sală grăbită. Am urmat-o, puțin neliniștită. Afară, Stela a fugit la toaletă unde abia a avut timp să se aplece peste chiuvetă ca să vomite. Tot stresul acesta o depășea...

Lucrurile s-au petrecut un pic altfel pentru Oana. Ca beneficiară a programului de protecție a martorilor, anonimatul trebuia să-i fie asigurat. Conform procedurii, toate informațiile personale privitoare la martor sunt păstrate într-un plic sigilat în biroul procurorului. Martorul face declarații sub o altă identitate, într-o altă încăpere a tribunalului. Ceea ce spune este filmat și retransmis simultan în sala de audiere cu ajutorul unei camere de filmat. Oana, cu părul băgat sub o caschetă, cu glasul deformat de un transformator, cu lumină în spate ca să apară în contre-jour, era de nerecunoscut. Pe banca acuzaților, recrutorul care o dusese în Spania nu ar putea-o identifica. Eram împreună cu ea în încăpere, așa cum îmi dădea legea dreptul, împreună cu un polițist. Când avocatul traficantului a luat cuvântul pentru a începe interogatoriul, tot prin intermediul unei camere de filmat, clientul său l-a întrerupt, fapt care l-a nemulțumit pe judecător:

– O clipă, vă rog! De ce nu-l lăsați pe avocat să vorbească pentru dumneavoastră?

Acesta din urmă a spus:

– Fiind direct implicat, clientul meu este mai în măsură să pună el însuși întrebările.

– Foarte bine, continuați.

Treaba începea rău: cum de a putut judecătorul să facă așa ceva? Traficantul a început. Auzindu-i vocea, Oana a început să tremure foarte tare. Încă de la primele întrebări, am înțeles imediat că ceva nu era în regulă.

– Pretinzi că te-am dus în Spania.

– Da.

– Câte fete erau cu tine?

Total panicată, Oana m-a privit, întrebându-mă din privire ce să răspundă. Întrebarea avea doar un singur scop: să identifice martorul. În călătorie, Oana plecase singură. Dacă spunea adevărul, recrutorul avea să știe imediat cine era ea. Judecătorul nu a făcut nici un comentariu, așteptând ca Oana să răspundă la întrebare. Era scandalos! Am șoptit:

– Nu minți, dar nu răspunde la întrebare.

Oana a vorbit cu glas șovăitor:

– Îmi pare rău, nu-mi aduc aminte.

Imediat, acuzatul a sărit.

– Mincinoaso! Știu cine ești! Te cheamă Oana!

Sub șoc, Oana a fost gata, gata să leșine. Triumfător, traficantul a continuat:

– Ești o mincinoasă! Pe 28 ianuarie, i-ai declarat agentul probator că nu-ți mai amintești cine te-a însoțit în Spania, iar acum pretinzi că te-am dus eu. Brusc ți-a revenit memoria? Cum vrei să te creadă cineva?

Șocată, Oana n-a mai scos nici un sunet, iar depoziția ei a fost amânată. Eram furioasă: cum de știa acest traficant că Oana întâlnise agentul probator pe 28 ianuarie? Mai rău: cum de știa ce anume spusese ea la acea întâlnire presupusă a fi confidențială? Trebuia să vorbesc neapărat cu agentul probator. Era o femeie pe care o lăsasem cu Stela și Mirela în sala martorilor, unde își așteptau rândul la audiere. Imediat ce am ajuns în încăpere, am luat-o deoparte.

– Îmi puteți explica ce înseamnă asta? Cum de știe acuzatul ce a fost pe 28 ianuarie?

– Păi, am consemnat toate astea într-un raport pe care i l-am înmânat la cererea judecătorului.

– Cum? Și, la urma urmei, cu ce drept, mă rog?

– Sunt și agentul probator al acuzatului.

– Ce spuneți???

Așa ceva nu mi se întâmplase niciodată! Trebuie știut că de la intrarea României în Comunitatea Europeană, sistemul nostru judiciar este împânat cu dispoziții importate din Statele Unite, între altele, și adaptate la specificul local. Dincolo de Atlantic, un agent probator este destinat doar infractorilor, pentru a-i împiedica să recidiveze atunci când beneficiază de eliberare condiționată. Aici, s-a decretat, nu știu de ce, că și victimele trebuiau să consulte un agent probator înainte de proces, întrucât este gratuit. Guvernul este în continuare reticent la ideea de a recurge la ONG-uri, chiar dacă acestea nu costă nimic. Cu toate astea, nu auzisem niciodată vorbindu-se de un agent care să consilieze în același timp și victima, și acuzatul! Cum de era posibilă o asemenea aberație?

– Foarte bine, îi consiliați pe amândoi. Dar ce v-a apucat să-i spuneți lui Clămparu ce zisese Oana?

– ...

Ce putea să răspundă? Fără a-i mai da vreo atenție, l-am apostrofat pe polițistul care stătea de pază pe culoar.

– Avem o problemă. Trebuie să vorbesc cu procurorul.

Ne-am întâlnit cu toții în biroul judecătorului: doar femei! Am întrebat:

– Cine hotărăște să trimită o victimă la biroul de probare?

– Eu, a spus judecătorul. Așa e legea.

– Dar de ce același agent ca al traficantului?

– Hm... În fapt, nimic nu interzice...

– Foarte bine, dar de ce agentul i-a comunicat traficantului informațiile date de Oana?

– Judecătorul mi-a cerut să întocmesc un profil psihologic al victimei și al acuzatului, a pledat agentul probator. Trebuie să-i consiliez pe amândoi în același fel.

– Dar cum puteți stabili două profiluri pornind de la două versiuni contradictorii?

Procurorul, care citise rapoartele, a șoptit amabil:

– Și încă nu ați citit profilul acuzatului. Dacă te iei după concluzii, acesta e un om de treabă sub toate aspectele, un adevărat dar căzut din cer pentru toate femeile de pe pământ!

Răul era făcut, însă ironia sa mi-a făcut bine: simțeam că femeia aceasta era de partea noastră. Cât despre judecătoare, ea s-a ascuns sub o lozincă: „Așa e legea, asta e". Nu-i păsa nici cât negru sub unghie de consecințele faptelor sale. Încă și azi mai cred că se afla în solda traficanților. Mult mai târziu, am citit într-un ziar că acest Clămparu pusese la bătaie aproape un milion și jumătate de dolari pentru a cumpăra în Europa un număr de persoane care aveau legături mai mult sau mai puțin cu ancheta. Nu era ea singurul judecător român. Judecătoarea mi-a confirmat bănuielile hotărând, trei ani mai târziu, punerea în libertate provizorie a acuzaților în așteptarea hotărârii judecătorești. Însuși președintele nostru, Traian Băsescu, a fost impresionat. În cursul unei conferințe de presă, el s-a adresat astfel Curții Supreme:

– Nu înțeleg cum sistemul nostru judiciar a decis să dea drumul unor indivizi atât de periculoși, pentru a căror arestare a fost nevoie de cooperarea unor servicii ale poliției din trei țări diferite!

Evident, indivizii în cauză au dispărut. Fetele erau dezgustate: toate aceste audieri, toate drumurile făcute, degeaba! Stela, pe care cu mare greutate o convinsesem să mărturisească, mi-a reproșat-o de multe ori:

– Ți-am spus. Traficanții, polițiștii, judecătorii... sunt cu toții mână în mână! Traficanții au bani, iar legea va fi mereu de partea lor, orice s-ar spune.

Degeaba i-am explicat că nu toți polițiștii erau corupți, că existau judecători care încercau să-și facă datoria în mod cinstit, ea a ținut-o pe a ei. Și totuși, ce mult o înțelegeam... Cum să-ți refaci viața știind că acest Clămparu sau unul dintre acoliții săi o vor găsi poate vreodată? Întreaga lor existență vor trebui să stea cu această sabie a lui Damocles deasupra capului. Nici măcar nu

știu dacă afacerea a fost clasată. Un lucru e sigur: Oana, Stela și Mirela au decis că nu se vor mai întoarce niciodată într-un tribunal. Așa e în România, o fată trebuie să se prezinte la proces de mai multe ori. Uneori, din cauza unuia dintre avocații acuzării care este bolnav. Judecătorul amână audierea, fără a ține cont de faptul că martorii sunt veniți de departe pentru a depune mărturie, cu teamă, obosiți și toată frica pe care un astfel de lucru îl presupune. Când avocatul unei victime nu se simte bine, judecătorul se mulțumește să cheme un altul, din oficiu, care va relua cazul din mers fără a consulta dosarul. Odată, am văzut chiar cazul unui avocat numit din oficiu care pleda în același timp atât pentru traficant, cât și pentru victimă! Idiotul acesta a tăcut mâlc. În ziua procesului, s-a înfățișat ca și cum nu era vorba de nimic... În plus, traficanții înmulțesc apelurile, sesizând, la nevoie, chiar Curtea Supremă. Rezultatul: procesul se lungește, timp de trei, patru și chiar cinci ani uneori. Când, în sfârșit, se vede capătul tunelului, martorii au părăsit deja centrul de mult timp, muncesc sau studiază la universitate, s-au căsătorit sau au avut copii, având doar o singură dorință: să treacă la altceva. Și atunci șterg cu buretele... Când Stela ne-a părăsit, a zis, pe jumătate provocatoare, pe jumătate serioasă:

– Mai bine m-aș face traficantă și eu. Cel puțin, voi fi de neatins.

După câte am aflat în ultima vreme, Stela ajunsese stripteuză într-un club din România... Dar nu aceasta este problema. În realitate, întreg sistemul judiciar românesc este deficitar. Ceea ce îl cangrenează la scară locală este mai ales corupția. Europa face politica struțului, subvenționând programe mincinoase și mulțumindu-se cu cifre pe care știe să le trunchieze. Iar când nu este corupția, scârțâie comunicarea între diverșii actori ai acțiunii. Pentru ONG-uri, spre exemplu, atitudinea suspicioasă a polițiștilor pare îndârjire. Când polițiștii înregistrează declarația unei tinere prostituate, o bombardează cu întrebări umilitoare, adeseori gratuite. Știu că treaba lor este să verifice că fata a spus adevărul, dar o fac uneori într-un mod atât de brutal! Când fata se încurcă în detalii, revine asupra declarațiilor sale, confundă datele, numele, locurile, aceștia o acuză că minte. Nu își dau seama că o fată este mult mai preocupată să-și salveze pielea decât să memoreze numărul de înmatriculare al unei mașini. Rareori aceștia țin cont de traumatismul suportat. Odată ce victima este preluată de serviciile de protecție a copilului sau un ONG ca al meu, telefonează în fiecare zi ca să știe dacă fata își mai amintește ceva, bănuindu-ne că vrem să ascundem informații capitale pentru anchetă. Nu înțeleg nici această obsesie de a cunoaște detaliile cele mai scabroase.

– Cu câți bărbați te culcai? Ce făceai cu clienții? Sex oral? Vaginal? Anal? Cu cât te plăteau pentru o repriză? Dar pentru o noapte întreagă?

În ceea ce mă privește, a cunoaște tariful unei felații, al unei sodomii sau al unui masaj într-un jacuzzi e de cea mai mică importanță. Măcar dacă judecătorii le-ar acorda victimelor compensații financiare echivalente cu ceea ce au câștigat prostituându-se, aș mai putea înțelege! Acest voyeurism degradant nu face decât să o umilească și mai mult pe victimă: aceasta nu-i decât o prostituată, o sărmană fată care nu merită nici o atenție... Îmi amintesc de un ofițer de poliție care a venit la mine într-o seară, în timp ce stăteam la pândă în mașina mea în fața unui club de noapte care servea drept bordel. Una dintre fetele care fugise îmi dăduse numărul de mobil al uneia dintre prietenele sale care lucra acolo: prostituatele au adeseori un telefon pentru a fi contactate de clienți. O contactasem pe fată ca să-i propun să o scot de acolo. Trebuia să găsească un pretext ca să iasă în stradă, spre exemplu ca să fumeze o țigară, și să se urce imediat în mașina mea. Așteptam, cu mașina la bordură, cu luminile stinse și motorul pornit, când un ofițer care își făcea rondul mi-a bătut în geam.

– Ce faceți, doamnă, aici?

– Lucrez cu victimele traficului sexual. Aștept o fată ca să o duc la mine. Plecați, mă faceți să ratez totul.

– Să nu-mi spuneți, vă rog, că fata asta are nevoie de dumneavoastră! Dacă se află aici, e pentru că așa vrea ea! Proxenetul ei e doar un șmecher care a găsit cum să-și câștige existența!

– Îmi puteți spune cum vă numiți, vă rog?

– Ei, hai, nu fiți ridicolă. Bine, vă las, dar vă asigur că vă pierdeți timpul.

E greu de luptat împotriva acestor prejudecăți ce țin de alte vremuri. Cât privește gradele superioare, oameni încă plămădiți din aroganța comunistă și preocupați să facă pe plac superiorilor luând niște măsuri bune ca praf în ochi sau redactând rapoarte ce prezintă o imagine pozitivă a luptei împotriva traficului de persoane, acestora nici nu le pasă de cele ce se petrec pe teren. În 2000, am organizat, așadar, cu ajutorul consultanților europeni și experților FBI, un seminar de pregătire cu polițiștii și asistenții sociali. Ideea era de a reconcilia cele două tabere și de a facilita în felul acesta cooperarea dintre ele încurajându-i să-și exprime doleanțele. În calitate de gazdă a seminarului, le-am cerut reprezentanților ONG-urilor să pună pe hârtie principalele cinci așteptări vizavi de reprezentanții ordinii, iar polițiștilor să facă același lucru. Aceștia din urmă, foarte organizați, s-au executat într-un sfert de oră. De cealaltă parte, nimeni nu era de acord! În final, am citit cu glas tare propunerile unora și altora. Polițiștii cereau insistent, între altele, ca ONG-urile să coopereze total cu ofițerii lor, să telefoneze celui însărcinat cu ancheta imediat ce o fată își amintește un nou detaliu... În tabăra cealaltă, așteptările erau complet irealiste: unii cereau să fie informați în permanență despre mersul anchetei, ceea ce este ilegal, alții doreau ca poliția să prezinte fiecare plângere în fața tribunalului, când de fapt procurorului îi revine sarcina să ia o astfel de hotărâre... Era pasionant să confrunți punctele de vedere. Explicându-și reciproc modul de a lucra și imperativele misiunii lor, s-au risipit numeroase neînțelegeri.

În decursul ultimilor zece ani, am reînnoit experiența de mai multe ori, invitându-i și pe procurori. Și aceștia au darul de a le pune victimelor întrebări deplasate! La Pitești era un procuror care făcea mereu același spectacol când se luau declarații fetelor:

– Ia să vedem... ce culoare are sutienul tău? Roșu? Negru? Din bumbac? O, încântător! Ia spune-mi, drăguță, la ce vârstă ai început să te prostituezi? Îți place, nu-i așa?

Dacă vrem să terminăm odată cu prejudecățile îndoielnice, trebuie lucrat cu toți actorii procesului. Este cu atât mai important cu cât, în România, doar victimele minore trebuie asistate de un avocat. Se estimează că celelalte nu au nevoie de el, în timp ce traficanții plătesc o pleiadă de avocați, unul mai rechin decât altul!

În decursul acestor seminarii, ambianța poate deveni agitată. Îmi aduc aminte mai ales de un stagiu al reprezentanților ONG-urilor și ai poliției de frontieră, care a început foarte rău. Închiși la orice fel de discuție, ofițerii de poliție au izbucnit:

– Dumneavoastră nu înțelegeți că aceste fete sunt niște târfe? Ce credeți? Evident că știu că se vor prostitua când pleacă în străinătate! Singure și-au ales meseria asta!

Înfumurarea lor m-a revoltat. După dejun, am urcat în camera mea de la hotel și am scris la calculator: „Dacă se fac atâtea glume cu polițiști, este pentru că toți polițiștii din lume sunt proști. La ce bun să-ți pierzi timpul încercând să le explici ceva ce, oricum, nu sunt în stare să priceapă?“ Am printat mesajul, l-am xeroxat la recepție în vreo treizeci de exemplare, pe care le-am pus în tot atâtea plicuri. După-amiază, am împărțit plicurile tuturor polițiștilor prezenți, prevenindu-i:

– Vreau să citiți ceea ce este scris acolo, fără să faceți vreun comentariu. Apoi scrieți pe spate ce anume credeți despre mine, autoarea acestui text.

Când au desfăcut plicurile, i-am văzut cum iau foc. Cu toții au scris furioși câteva cuvinte, apoi mi-au înmânat proza lor răzbunătoare. Am citit cu glas tare:

– Foarte bine. Prin urmare sunt o proastă și... oh! o lepădătură! Bine... Și, pe deasupra, și o ignorantă, care nu are nici o idee în ceea ce privește munca poliției! Bine! Acum, fiți atenți, vă rog! După cum știți, sunt psiholog. Se fac destule glume și pe seama psihologilor! Ceea ce încerc eu să vă explic este faptul că aparținem cu toții unui grup mai mult sau mai puțin discriminat. Acum, vreau să vă puneți în locul fetelor pe care le interogați la post. Când le insultați, ce credeți că gândesc despre dumneavoastră?

– OK, am înțeles: 1% dintre fete nu sunt prostituate, dar 99% au ales pur și simplu să-și vândă trupul!

– E adevărat, dar dacă ne-am întrunit azi, este pentru a găsi un mijloc de a lucra cu 1% dintre fetele care tocmai că nu au ales să facă trotuarul.

În final, au înțeles unde voiam să ajung și am putut începe să lucrăm. Recent, am încercat să organizez seminarii de pregătire cu judecătorii... în zadar, nici unul nu a vrut să accepte. E regretabil, fiindcă judecători care își fac datoria cum trebuie sunt puțini. Acești indivizi se comportă ca niște semizei în timp ce nu au habar deloc ce este cu traficul de persoane. În România, judecătorii nu sunt specializați. Nu există nici măcar judecători pentru copii. Cazuri de minore vândute unor proxeneți văd cu zecile în fiecare săptămână și le tratează ca pe niște cazuri de prostituție clasică, expediindu-le pe bandă rulantă, fără a sta să consulte dosarul. În virtutea unei legi care interzice închiderea unei persoane inculpate înainte de pronunțarea deciziei judecătorești, ei îi dau imediat drumul traficantului care se grăbește să facă presiuni asupra martorilor. Dispare un martor? Judecătorul vede în asta dovada că acuzația era neîntemeiată.

– V-am spus că fata asta nu era serioasă!

Ar fi atâtea de făcut pe plan judiciar... De ce judecătorii nu combină diferitele cadre legislative pentru a mări pedepsele pentru traficanți? Proxenetism sau violență, pentru ei înseamnă ori una, ori alta, niciodată amândouă la un loc! În cazul unui traficant

care exploatează niște fete de mai mulți ani, ar trebui luate în considerație rănile, bătăile, tentativele de sinucidere ca tot atâția factori agravanți și să mărească numărul de ani de închisoare corelat cu numărul de fete vândute! Există de acum o mulțime de dispoziții europene venite să completeze dispozitivul legislativ românesc. Or, judecătorii nici nu se obosesc să ia cunoștință de ele!

Împreună cu un ONG, am convenit să înregistrez mărturia unor fete privind experiența lor de la tribunal spre a arăta caseta judecătorilor. ONG-ul m-a asigurat că va organiza cu câțiva dintre ei o masă rotundă. Vom vedea...

COOPERARE EUROPEANĂ

În centru trăiește un băiețel de trei ani: Nicolae, fiul Aureliei. Fără polițiștii și asistenții sociali din Danemarca, această adorabilă mutrișoară ar vegeta acum probabil într-un orfelinat. Mama sa, Aurelia, avea douăzeci și doi de ani când s-a despărțit, temporar, de el. Locuia undeva în sudul României, într-un sat aflat în apropiere de Constanța, unde își creștea singură fiul după ce divorțase de soțul ei alcoolic. Fără serviciu, a întâlnit o femeie de etnie romă, care i-a fluturat pe la nas promisiunea unei slujbe în străinătate.

– Soțul meu lucrează în domeniul construcțiilor în Danemarca. Ia legătura cu el. Îți va găsi vreo slujbă bine plătită pe acolo. O s-o duceți mai bine tu și băiatul tău.

– Știu eu... Cine se va ocupa de Nicolae?

– N-ai pe nimeni care să aibă grijă de el?

– Nu. Mama... bea.

– Nici o problemă. Lasă copilul la mine până strângi ceva bani. Ai să-mi trimiți 300 de euro pe lună pentru cheltuieli.

– Puteți face asta? Mulțumesc!

Nu mă întrebați cum de a putut această femeie să-și lase copilul pe mâna unei necunoscute. Era, fără îndoială, în mare

sărăcie. Problema e că Aurelia a zburat spre Danemarca, unde soțul proxenet a pus-o imediat la treabă.

– Dacă mai vrei să-ți vezi copilul, faci ce-ți spun eu. Și va trebui să muncești mai din greu decât celelalte dacă vrei să câștigi destui bani ca să-ți crești copilul.

Aurelia fusese prinsă în capcană. Oamenii aceștia dețineau ceea ce avea ea mai scump pe lume, și nu avea de ales. După o lună, soția proxenetului a sunat-o:

– N-am primităia 300 de euro. Cum vrei să-ți cresc copilul?

– I-am dat totul soțului tău. Mi-a zis că o să-ți trimită banii.

– Nu lui trebuie să-i dai banii. De-acum mi-i trimiți direct mie prin mandat poștal.

Pentru Aurelia, viața devenise un coșmar. Traficantul estima că nu aducea destui bani, că suma de bani pe care o punea deoparte pentru fiul ei nu era o pierdere suficientă. Ca să o determine să muncească mai mult, o bătea în mod constant. Într-o zi, soția acestuia a venit în vizită în Danemarca. Aurelia, plină de speranță, s-a repezit la ea.

– Unde-i Nicolae? Nu l-ai adus cu tine?

– Fiul tău? E într-un loc sigur, la mama.

– La Constanța?

– Nu... undeva în nordul țării.

– Nu aveai dreptul!

– Asta-i, drăguță, va trebui să te obișnuiești.

– Când am să-l văd din nou?

– Nu-ți fă griji. Muncește dacă vrei să ai norocul să-l mai vezi.

În acea zi, Aurelia a înțeles că puteau trece ani mulți până își va strânge din nou fiul în brațe. Într-o clipă, s-a hotărât. A doua zi, a fugit și s-a dus direct la poliție. S-ar fi întors în România, dar nu avea nici o idee unde se afla Nicolae. Ca să-l găsească, avea nevoie de ajutor. Poliția i-a înregistrat plângerea, a dat-o în grija unui ONG local și a contactat poliția română ca să-i

ceară să localizeze copilul. Așa este în Danemarca: spre deosebire de România, victimele traficului de persoane sunt ajutate necondiționat, li se acordă asistență medicală, socială, juridică și financiară, iar ele cooperează acceptând să depună mărturie la tribunal sau nu. Acolo, ca și în Italia de altfel, se consideră că o victimă care nu este constrânsă are mai multe șanse să coopereze. Poliția daneză pretinde chiar că, de când este în vigoare această lege, numărul de procese împotriva traficului de persoane a crescut cu 80%!

Problema este că cererile de informații trimise de Interpol și poliția daneză au rămas fără răspuns. Mereu aceeași problemă cu birocrația românească, unde dosarele, tot fiind purtate de la un serviciu la altul, sfârșesc prin a se pierde într-un colț al serviciilor administrative supraîncărcate. O cerere provenind de la o instituție străină trebuie să treacă prin mâna mai multor persoane înainte de a fi analizată. Tocmai de aceea, între altele, cooperarea dintre România și restul Europei rămâne astăzi într-un punct mort. Aurelia sosise în centrul de primire danez în decembrie 2008. În iulie, tot nu avea nici o știre despre fiul ei, în pofida unor numeroase reveniri ale Interpolului. În prezent, dosarul ei se află probabil într-un teanc de alte o sută cincizeci de dosare pe vreun birou din București!

Am primit telefonul de la Anca, mediatoarea socială de la centrul unde stă Aurelia, la începutul anului 2009. Credea că aș putea avea mai mult succes dacă făceam și eu cercetări. Informațiile de care dispunea erau minime: Nicolae, inițial, se afla la acea femeie în apropiere de Constanța, însă aceasta pretinsese că îl trimisese la mama ei, în nordul Moldovei. Mi-am încercat norocul sunând la poliția din Constanța unde cunoșteam pe unul dintre ofițeri. În mod curios, acesta părea să fie la curent. Părea chiar foarte enervat.

– Se pare că fata asta a uitat să vă spună că a venit și și-a luat fiul.

– Poftim?

– Nu v-a spus, așa-i? A venit în martie și a părăsit țara.

– Foarte bine, mulțumesc.

Eram furioasă: Aurelia mințise poliția daneză. Era ceva de neînțeles! Am sunat-o imediat pe Anca.

– Aurelia și-a recuperat băiatul! El trebuie să se afle în Danemarca!

– Imposibil! Când a fost asta?

– În martie.

– Iana, e imposibil. Aurelia a venit la noi în decembrie și de atunci nu a părăsit centrul.

E clar. Cineva mințea. Era evident, traficanții aveau legături în poliție. Din nou, am pus mâna pe telefon ca să vorbesc cu persoana de contact din Constanța.

– Ascultați, Aurelia nu s-a întors să-și ia fiul. Puteți verifica la Interpol: Aurelia nu a părăsit Danemarca.

– Nu știu ce să vă spun...

– Foarte bine, poimâine vin la Constanța. Am să merg să o văd eu însămi pe femeia aceea. Am să-l contactez pe colegul dumneavoastră care v-a informat, ca să verifice povestea cu mama care trăiește în nordul țării.

Ca prin minune, ofițerul m-a sunat a doua zi.

– Iana, n-o să vă vină a crede... Tocmai a fost găsit copilașul abandonat în stradă! Puteți trece să-l luați?

Așadar, bănuielile mele se adeveriseră. Polițiștii corupți îi preveniseră pe traficanți că nu-i mai puteau acoperi. Mai târziu am descoperit că mama traficantei decedase cu trei sau patru ani mai înainte... Când l-am recuperat pe micuțul Nicolae dintr-un centru de primire din Constanța, el s-a arătat foarte temător.

– Nicolae, sunt Iana. Te duc la noua ta casă. Mămica ta va veni în curând.

– Nu, nu vreau să merg!

Nicolae nu se mai oprea din plâns. Era imposibil de ştiut ce-i făcuseră traficanţii. Nu cred că s-au purtat cu multă blândeţe... Îi va trebui mult timp ca să se obişnuiască. După două săptămâni, m-am dus la aeroportul din Bucureşti să o iau pe Aurelia. Ajunsă la centru, l-am chemat pe băieţel.

– Nicolae, uite-o pe mama ta!

A refuzat să-şi privească mama, privind în pământ: „Nu, nu, nu..." Abia după câteva zile, Nicolae şi-a îmbrăţişat, în fine, mama şi i-a spus din nou „mămică". A început să se joace cu darurile pe care i le adusese, iar relaţiile au revenit treptat la normal. În centrul danez, Aurelia a fost foarte bine tratată. Chiar îi mai şi rămăseseră ceva bani din ajutorul pe care îl primea acolo. În Danemarca, la fel ca în Italia sau în Germania, guvernul subvenţionează ONG-urile pentru ca acestea să se ocupe de victime garantându-le independenţa. Sistemul funcţionează foarte bine în felul acesta. De ce România nu poate lua exemplu de la ele?

Corupţia rămâne, de asemenea, o plagă în România. Cum a putut poliţia română să răspundă Interpolului că băieţelul fusese recuperat de mama sa? Cum de nu a putut Interpolul concepe nici o clipă că răspunsul era fals? Pentru a facilita schimbul de informaţii între ţări în cadrul unor anchete de acest tip, ar trebui pregătite diferite servicii implicate, ar trebui înmulţite seminariile transfrontaliere. În cadrul unei întâlniri la care tocmai participam în Germania, un procuror a evocat cazul unui reprezentant al Ambasadei române implicat într-o afacere de trafic de persoane în Germania. Omologii mei germani au sărit, refuzând să creadă una ca asta. Corupţia din România sperie restul Europei. Asta face cu atât mai dificilă cooperarea în cazul unei anchete internaţionale.

Şi cu toate astea, cooperarea este necesară. Într-o estimare aproximativă, aş spune că 70% dintre fetele pe care le-am primit la centru au fost exploatate peste graniţă. Multe au fost aduse să depună mărturie în ţara de destinaţie unde au fost trimise. În fiecare an, însoţesc fete în Danemarca, Italia, Anglia sau Luxembourg ca să fie audiate. În Germania, este un pic altfel: nu este nevoie ca martorul să se deplaseze, ci poate depune mărturie în scris din România. Mai rămâne faptul că procesele sunt puţine dacă ne uităm cum creşte numărul traficanţilor.

Ţările de destinaţie ar trebui să fie mai implicate în lupta împotriva traficului de persoane, iar inculpările traficanţilor mai numeroase. Nici una dintre fetele mele nu a pus, spre exemplu, piciorul într-un tribunal din Spania, deşi este una dintre principalele destinaţii ale româncelor vândute în străinătate. Acolo, ca şi în Franţa şi în Anglia, ajutorul dat victimelor, însoţit de un permis de şedere adesea limitat la durata procedurii, se subordonează depunerii mărturiei sau plângerii lor împotriva proxeneţilor şi a reţelelor. Fetele, care nu au încredere în nimeni, ezită să depună plângere, cu atât mai mult cu cât acest drept privind permisul de şedere este rareori aplicat. În fapt, reprimarea imigraţiei clandestine este adesea prioritară, ca în Franţa, unde fetele fără documente de identitate sunt trimise în ţara de origine cu avionul. Până la integrarea României în spaţiul Schengen, Europa somase guvernul nostru să se ocupe de ţigani, pentru a reduce imigraţia clandestină. De atunci, s-a încercat integrarea lor, şcolarizarea copiilor acestora. Dar nu a mers. Azi, ţările îi trimit masiv pe romi dincolo de frontiere dovedind astfel că nu reuşesc să rezolve problema oamenilor care călătoresc pe teritoriul lor, aruncând şi copilul odată cu apa din scăldătoare, întrucât printre persoanele expulzate sunt poate şi traficanţi, dar şi victime. Primii ar trebui prinşi de poliţie, iar victimele protejate şi încurajate să depună mărturie împotriva traficanţilor. În

România, reţelele mafiote vin şi le adună pe fete la coborârea din avion, reexpediindu-le imediat în altă ţară. Chiar Italia, care nu cere mărturia fetelor în schimbul ajutorului şi asistenţei acordate, are tendinţa să expulzeze fetele care nu au acte de identitate fără a le asculta povestea.

Rezultatul: majoritatea traficanţilor români care străbat Europa pentru a-şi alimenta traficul sunt arestaţi în România, unde fetele depun plângere odată întoarse acasă. De altfel, rareori sunt capii reţelelor: aceştia preferă să tragă sforile dintr-o altă ţară. Prin urmare, procesul are loc la noi, Europa lăsându-ne să ne spălăm rufele în familie. Ceea ce nu-i prea bine. Sunt extrem de supărată pe Bruxelles, care a încurajat crearea Agenţiei Naţionale Române împotriva Traficului de Persoane şi stabilirea unei baze de date cu privire la victimele traficului... fără a verifica vreodată rezultatele şi metodologia folosită pe teren şi luând de bune toate informaţiile transmise de Agenţie. În Italia, Spania şi Olanda, această bază de date nu conţine nici o informaţie personală. Fetele se simt mai protejate şi sunt mai dispuse să depună mărturie...

Unii spun că trebuie interzisă sau depenalizată prostituţia pentru a scădea vânzarea femeilor. În fapt, asta nu schimbă mare lucru. În ţările unde prostituţia tradiţională este tolerată[1], chiar reglementată parţial[2], se dezvoltă o altă formă de prostituţie, în cluburile şi apartamentele private, propice traficului de orice fel care le fragilizează încă şi mai mult pe victime: mai uşor baţi o fată între patru pereţi decât pe trotuar. Acest proxenetism subteran se dezvoltă atât în Olanda cât şi în Germania, unde prostituţia este totuşi legalizată. Se citează adesea ca exemplu modelul Suediei, unde traficul cu femei străine aproape că a fost

[1] Franţa, Spania, Italia, Portugalia, Luxembourg şi Danemarca

[2] Grecia

eliminat după abolirea prostituţiei în 1999. Norvegia şi Islanda au pătruns şi ele în breşa făcută. Ceea ce nu se prea spune este că, în Suedia, clienţii iau acum feribotul ca să meargă la fetele din bordelurile daneze. Ideea este că nu se măsoară niciodată destul daunele colaterale cauzate de acest gen de măsură. Astfel, o prostituată care vrea să depună plângere împotriva unui client violent preferă să renunţe de teamă că îi va pierde pe ceilalţi. Cu alte cuvinte, a-l pedepsi pe cel care plăteşte pentru sex înseamnă a încuraja violenţa faţă de prostituate. De asemenea, recunosc că trebuie condamnate raporturile sexuale cu minore, dar cum se poate dovedi că un client cunoştea vârsta fetei? Cum să-l prinzi asupra faptului? Să-i ridici direct din maşini? Iar dacă poliţiei i-ar păsa, ce poţi face dacă fata prezintă acte de identitate false cum că este majoră?

Pentru a rezuma, nu există model ideal. În schimb, trebuie neapărat să se facă disociere între prostituţia voluntară şi exploatarea sexuală a femeilor împotriva voinţei lor. Interzicerea racolajului[1]? Să-l pui pe client să plătească[2]? De ce nu? Totuşi, aceste măsuri nu pot ţine loc de politică globală împotriva traficului de fiinţe umane. În loc să se dezbată la nesfârşit virtuţile modelului suedez în raport cu cele ale modelului italian, ar fi mai bine ca politica să se îndrepte împotriva traficanţilor. Mai întâi să fie băgaţi după gratii. Şi acest lucru e departe de a fi câştigat dată fiind lipsa de cooperare dintre ţările de proveniență şi cele de destinaţie. Unele poliţii naţionale, precum în Olanda sau în Anglia, lucrează mână în mână cu vecinele lor, dar problema este departe de a fi reglată. Trebuie, urgent, armonizate legislaţiile din ţările membre ale Uniunii Europene pentru a instaura un model de cooperare încadrat care să uşureze schimbul de informaţii şi

[1] În special Franţa şi Regatul Unit al Marii Britanii

[2] Suedia, Norvegia, Islanda şi Regatul Unit al Marii Britanii

să favorizeze anchetele comune. Comisia Europeană are mijloacele de a o face, însă ceea ce lipsește este voința. Ea pretinde că vrea să regleze problema dând 5 euro unui ONG de ici, 5 euro altuia de colo... Dacă aceste acțiuni împrăștiate nu sunt centralizate într-un fel sau altul, nu se va ajunge la nimic!

În fine, nu se poate vorbi despre procesele traficanților dacă nu se vorbește de pedepsele cu închisoarea. Judecat în Danemarca, bărbatul care a exploatat-o pe Aurelia, mama lui Nicolae, a primit un an și jumătate. Pe atunci, procurorul, o femeie foarte de treabă, a fost încântată să ne anunțe vestea cea bună. Un an și jumătate... Dacă Aurelia ar fi știut că acesta va scăpa atât de ușor, nici nu ar mai fi luat avionul ca să meargă să depună mărturie. Agentul de poliție care ne însoțea a ridicat din umeri, fatalist...

– Asta e! Un an, dacă trafichezi o femeie, zece ani, dacă furi din banii guvernului!

În general vorbind, pedepsele pronunțate împotriva traficanților sunt de notorietate ca fiind prea mici în Europa: în jur de trei ani dacă judecăm prin prisma experienței mele cu fetele de la centru. Pur și simplu este inacceptabil și ar trebui să existe grupuri care să facă lobby, strigând sus și tare. Un tip care reduce la starea de sclav pe cineva merită să zacă zece, douăzeci, cincizeci de ani în spatele gratiilor! Cea mai mare pedeapsă obținută într-un proces în care a depus mărturie una dintre fetele mele a fost de nouă ani de închisoare. A fost pentru acel Lekul, al cărui proces avea loc în Italia: acolo, judecătorii combinau diverse legislații aflate în vigoare. Violență, crimă asupra unui minor, abuzuri sexuale, proxenetism, sclavie, de ce să mai alegi un capăt sau altul de acuzare? Luați totul, adunați pedepsele cele mai mari pentru fiecare dintre ele și înmulțiți numărul de ani obținuți cu numărul de fete exploatate! În felul acesta Puja, un

oribil traficant judecat în contumacie în 1998, a fost condamnat la șaptesprezece ani de închisoare. În ziua când îl vor prinde...

Închisoarea este totuși insuficientă atunci când se cunosc conexiunile mafiote ale acestor criminali. Toată lumea o știe: traficanții își continuă adesea afacerea din celulă. Oamenii aceștia acționează în familie, au soții, frați, veri care preiau ștafeta. Singura modalitate de a-i împiedica să mai facă vreun rău este să le tai resursele: fără bani, nu mai au nici fete, și prin urmare nici materie primă de exportat. La tribunal, li se dau tot felul de amenzi, dar acuzații sunt insolvabili, toate bunurile lor fiind pe numele unor terți. Puțin îmi pasă de ei: blocați-le contul din bancă, luați-le mașinile, confiscați-le proprietățile, inclusiv când sunt pe numele soțiilor! La romi, soțiile sunt întotdeauna complice: soția traficantului ține socoteala banilor acasă, iar metresa lui face trotuarul, însă primește un comision pentru a se ocupa de celelalte fete și a face să domnească ordinea.

Banii confiscați trebuie dați victimelor. Mult timp, nici un avocat nu a îndrăznit să ceară daune, de teamă să nu facă jocul apărării traficantului. Avocații acuzării se foloseau de asta pentru a decredibiliza martorul.

– Onorată instanță, fata aceasta minte, e clar! Vedeți bine că o interesează numai câștigul!

De câțiva ani totuși, victimele traficului de persoane încep să ceară compensații financiare pentru prejudiciul avut. O viață zdrobită pentru totdeauna merită o reparație, nu? Pentru moment, nici una dintre fetele mele nu a primit vreun ban, însă am auzit de o victimă care a obținut câștig de cauză în Germania. Acolo, guvernul completează subvențiile date asociațiilor ajutând prostituatele străine să se întoarcă în țara de origine prin amenzi mari date proxeneților. Este încă puțin, dar e un început. Evident, este dificil să estimezi la cât se ridică prejudiciul. Personal, aș considera judicios să se ia ca bază banii câștigați

de traficant pe spatele fetelor exploatate. Plecând de la principiul că o fată se poate culca în fiecare noapte cu o duzină de oameni cu cincizeci de euro repriza și că ea muncește șapte zile din șapte, e ușor de calculat... Traficul de persoane este unul dintre comerțurile cele mai rentabile din lume: mâna de lucru este aproape gratuită dacă este recrutată în țara de origine, ușor de întreținut, pusă să locuiască în locuri insalubre, vagoane de tren dezafectate sau chiar în cuști de carton, reutilizabilă și putând fi înlocuită după pofta inimii, iar riscurile, minime, ca urmare a mitei date. Chiar dacă se scad cheltuielile traficantului, chiria apartamentului, hrana, gorila care stă de pază și banii pentru polițist, marja rămâne uluitoare. Cu patru fete, un traficant poate câștiga peste 10 000 de euro pe săptămână! Oamenii aceștia, să fie clar, sunt bogați, chiar și micile rețele familiale. Pe străzile din România, îi recunoști imediat după mașinile luxoase și inelele din aur de pe degete...

S-ar putea merge chiar și mai departe pentru a-l pedepsi pe traficant prin despăgubirea victimei. În Italia, am auzit spunându-se că guvernul sechestrase livezile de măslini aparținând unor mafioți pentru ca aici să lucreze fostele lor victime. De ce nu s-ar face același lucru pentru traficanții de ființe umane? Astăzi Nicolae este un băiețel adorabil și vesel. Aurelia își câștigă existența spălând mașini. În curând va părăsi centrul și se va instala cu el într-un apartament, dar salariul cu siguranță nu îi va permite să ducă o viață de lux! Dacă ar fi obținut o oarecare compensație financiară, i-ar fi fost mai ușor. Dat fiind cele prin care a trecut, asta nu ar fi fost un lux.

VIAȚA DUPĂ TROTUAR

Șederea unei victime în centrul meu înseamnă o singură etapă: câteva săptămâni, un an pentru majoritatea, chiar mai mult pentru unele... Într-o zi sau alta, toate fetele ajung să plece. Mai întâi pentru că, în centru, când sunt peste zece colocatare, suntem cam înghesuite, așa că trebuie făcut loc pentru altele! Obiectivul însă nu este de a le răsfăța toată viața, ci de a le facilita integrarea în societate. Cele mai tinere se întorc la casele lor, lângă părinți sau un alt membru al familiei, celelalte își găsesc un serviciu. La centru, eu le determin să lucreze de îndată ce împlinesc vârsta de optsprezece ani: un mijloc de a învăța o meserie normală și de a economisi câțiva bani care le va permite să pornească în viață atunci când pleacă. Multe optează pentru o pregătire profesională, alternând cursuri de bucătărie sau de prim ajutor, și stagii remunerate. Salariile lor, care se ridică la 250 sau 300 de euro pe lună, sunt depuse într-un cont, iar eu le încurajez foarte tare să nu se atingă de el. Când părăsesc centrul au acumulat o sumă cam de 2 000 de euro. Asta le permite, între altele, să-și găsească o locuință, adesea un apartament pe care îl împart cu alte fete. În România, găsești un apartament cu trei camere pe care îl poți închiria cu 100 de euro pe lună...

Doina, de douăzeci și cinci de ani, tocmai caută un apartament. Această brunetă înaltă cu privirea limpede și aprigă este

foarte serioasă. Când nu-i la lucru, într-un restaurant unde este chelneriță, stă în cameră, evitând să se amestece cu celelalte fete și coborând doar la masă. E ca o umbră: nu o vezi, nu o auzi. Doina nici măcar nu este adevăratul ei prenume. Încă de la sosirea în centru, a cerut un nume de împrumut, obsedată de gândul că are să fie găsită de traficanți. Nu a vrut niciodată să spună ce i s-a întâmplat în Anglia. Știu doar că a fost adoptată, că nu se simțea prea iubită în comparație cu frații ei, copii biologici, și a sărit în brațele primului venit, la promisiunea unui job de chelneriță în Anglia, pentru a o șterge din cuibul familial. A reușit să fugă și a depus plângere în Anglia. De altfel, procesul încă mai este pe rol și fata se pregătește să se întoarcă la Londra ca să depună mărturie. Adevărul este că, atunci când a revenit în România, Doina avea ceva economii, grație banilor de buzunar pe care i-i dădea ONG-ul care o luase în grijă. De atunci, nu a cheltuit nici un sfanț pentru sine. Este o fată puternică și o simt gata să meargă pe propriile picioare.

Singurul lucru care o face să-și piardă busola sunt băieții. Mai în vârstă decât celelalte, Doina a avut prieteni la Pitești: plătea totul, benzina, hainele. Un fel al ei de a cumpăra dragostea de care nu a avut parte niciodată. Pentru aceste fete fragile din punct de vedere afectiv, construirea vieții sentimentale se dovedește adesea mai complicată decât găsirea unei slujbe. Unele, ajunse independente financiar, continuă să vină și să-mi împărtășească stările lor sufletești și să-mi ceară sfatul. Una dintre ele, Adelina, care a avut norocul să întâlnească un băiat bun în toate privințele, sincer îndrăgostit de ea, nu a putut să se hotărască să-i spună ce i s-a întâmplat. După ce a fost violată de un traficant, a născut o fetiță, și se temea că își va reduce șansele de a găsi un soț.

– Și dacă află de la cineva, Iana? Sigur n-o să mai vrea să mă vadă vreodată!

Obsesia continuă a acestor fete este că trecutul lor de prostituate va ieși la suprafață. Multe sunt cele care îl ascund față de anturajul lor. Am încercat să o liniștesc pe Adelina:

– Dacă te iubește cu adevărat, va înțelege. Spune-i și-ai să vezi.

Convinsă, Adelina i-a mărturisit totul. Acesta, șocat, i-a spus că vrea să „facă o pauză". Adelina m-a sunat plângând.

– Vezi, doar ți-am spus! N-ar fi trebuit să te ascult!

O săptămână mai târziu, băiatul a sunat-o. Se gândise: trecutul e trecut, ceea ce îl interesa era femeia care devenise. S-au căsătorit, iar tânărul soț a adoptat-o pe micuța Bianca...

Toate fetele care au plecat știu că vor putea să mă sune oricând în caz de nevoie. Rămân în contact cu 86% dintre ele. Chiar recent, am avut vești de la primele trei fete cu care mi-am demarat programul de ajutorare a victimelor traficului de persoane. Mariana s-a căsătorit la un an sau doi după ce a părăsit centrul. Când am construit casa de pe deal, a venit să mă vadă și să-mi ceară ajutorul: soțul ei, un băiat de treabă, începuse să bea, apoi să o bată, pentru ca în final să ajungă o copie fidelă a tatălui ei. În plină criză, a stat câteva săptămâni în centru, înainte de a se reîntoarce acasă la ea, pentru a mai da o șansă cuplului. M-a sunat după trei ani, ca să-mi spună că soțul îi ceruse să renunțe la serviciu ca să meargă împreună la țară. Mariana era foarte îngrijorată la ideea demisiei și se temea că își va pierde independența financiară. Nu am aflat niciodată ce hotărâre a luat. Ilinca, fata din acel trio de atunci, este cea care mi-a spus anul trecut că Mariana trăia în continuare alături de soțul ei. Ea, Ilinca, se căsătorise și avea doi copii. La telefon mi-a spus că își caută de lucru, dar că totul mergea bine.

Constat cu o imensă satisfacție că majoritatea din cele patru sute douăzeci de fete pe care le-am sprijinit, după spusele lor, au reușit să se integreze: și-au găsit o slujbă, s-au căsătorit și au făcut copii. Multe chiar și-au continuat studiile: una dintre ele a obținut o diplomă în istorie, alta a intrat la o școală de comerț,

pentru ca mai apoi să se instaleze în Italia, împreună cu mama ei. Mă distrez mereu când mă gândesc la cea care voia să fie psiholog. Entuziastă, i-am propus:

– După ce îți iei diploma, ai putea veni să muncești la centru. Dat fiind că ai trăit același lucru ca și fetele, sunt sigur că te vei descurca mai bine decât mine!

Dacă i-aș fi vorbit de un serviciu pe Marte tot nu ar fi fost atât de uluită.

– Poftim? Vrei să lucrez cu fetele alea? Te-ai țicnit? Sunt atât de greu de suportat încât, dacă ar trebui să le am pe cap, le-aș pedepsi de trei ori pe zi! Eu vreau să lucrez cu copii.

În final, a ajuns psiholog la un serviciu din zona Bucureștiului, unde se ocupă de persoanele cu o situație precară.

Ziariștii mă întreabă adeseori cu ce se ocupă fetele care au reușit să depășească toate problemele. Pentru mine, nu este vorba de o chestiune de nivel de studiu ori de salariu. O fată care nu se mai prostituează înseamnă deja o mare victorie. Consider că experiența este un succes atunci când protejatele mele ajung să-și atingă scopul pe care și-l fixaseră. Mă gândesc, spre exemplu, la fata aceea vândută în Germania pe când era minoră, violată la rând de călăii ei, exploatată timp de mai mulți ani, și al cărei vis era, ca pentru majoritatea fetelor, să fie mamă și să așeze casa ei. Avea abia optsprezece ani și mă gândeam că nu își va mai reveni din traumatismul suferit. Azi, la douăzeci și unu de ani, este căsătorită și fericită.

Evident, nu toate au parte de aceeași bucurie. Dintre cele 14% din fetele despre care nu am nici o veste, bănuiesc că unele au ajuns din nou pe trotuar. Nu rareori mă întreb ce s-a petrecut cu Elisabeta, fata retardată, răscumpărată de la traficantul ei de ziaristul american de la CBS. Din nefericire, aptitudinile ei erau limitate. În centrul de primire, își petrecea timpul în atelierul de croitorie, unde călca, așa cum nu o făcea nimeni, capetele de țesături refolosite pentru lucruri mai mărunte precum șervețelele de masă. În afara acestui talent, nu știa să facă mare lucru. La un

an de la sosire, o altă fată din centru a convins-o să o însoțească la piață. Când a terminat, a lăsat-o pe Elisabeta la gară și s-a întors la cămin. Seara, am sărit ca arsă aflând vestea.

– Ce te-a apucat să o lași singură? Doar știi bine că nu se poate orienta!

– Îmi pare rău... Elisabeta mi-a spus că voia să meargă la Brăila să o vadă pe mătușa ei, așa că am dus-o la gară...

– Brăila? Dar e la celălalt capăt al țării!

Habar nu aveam de numele acestei mătuși și nu am mai auzit vorbindu-se de Elisabeta. Dacă ar fi fost sechestrată de un traficant din Pitești, aș fi știut, dar dacă s-a urcat într-un tren, cine știe pe cine o fi întâlnit... Dar cel mai mare eșec al meu este Ionela, adolescenta pe care am „răpit-o" din fața poștei din Călărași. Mă implicasem cu adevărat în povestea ei. Ionela a stat aproape doi ani cu noi. La școală, obținea note foarte bune. Totuși, era nefericită. Când se simțea descurajată, nu-i păsa de nimic. Obsesia ei era să aibă un apartament propriu. Peppi, doamna din Spania cu care Ionela rămăsese în contact, a împrumutat bani de la bancă pentru a-i cumpăra un apartament. Am acceptat să locuiască, cu condiția să-și continue studiile. Voia să muncească în domeniul Serviciilor sociale. Vrând să o încurajez în direcția aceasta, am încadrat-o ca asistentă la centru atunci când a împlinit nouăsprezece ani. Știa ce îndureră fetele, iar contactul cu ele era mai degrabă bun. După cinci luni, nu a mai putut.

– Iana, munca asta e prea grea. Nu-i pentru mine...

Așa că a demisionat. Cu puțin timp mai înainte, și-a vândut apartamentul, pretinzând că vrea să-și cumpere un altul, mai mic, și să-l mobileze cu banii rămași. Știam totuși că închiriase o cameră în centrul Piteștiului. Când am întrebat-o, m-a asigurat:

– Pentru moment, am închiriat apartamentul. Aștept ca chiriașul să plece ca să mă mut în el.

Nici măcar nu m-am gândit să verific dacă spunea adevărul... După ce ne-a părăsit, nu am mai avut nici o veste despre

ea. O fată de la centru mi-a mărturisit într-un final că Ionela era în Italia, unde lucra ca animatoare într-un club. Nu puteam face nimic: era majoră și independentă. Câteva luni mai târziu, am reușit să o contactez la telefon. Era mai rău decât îmi imaginam: în club, ea se prostitua. Nu avea nici un ban pus deoparte. Își vânduse apartamentul ca să-l împrumute pe prietenul ei. Trebuiau să locuiască împreună, dar acesta dispăruse cu banii și nu i-a mai dat niciodată înapoi. Cu ceea ce îi rămăsese din vânzarea garsonierei, și-a făcut o liposucție abdominală. La telefon, mi-a explicat amărâtă:

– Vreau să-mi cumpăr alt apartament! Nu mai am nici un ban. Munca asta este singura mea șansă ca să câștig ceva.

Nu știu ce s-a mai întâmplat cu ea. Pariez că este tot în Italia. Poate că s-a întors chiar pe trotuar. Fără îndoială, stătuse prea mult timp în acest domeniu. Pentru cele care s-au prostituat ani îndelungați, adeseori este prea târziu.

Din nefericire, adesea, fetele nu au habar de centrele de primire dedicate lor. Cămine ca al meu ar trebui să fie mult mai numeroase. Multe victime preferă să rămână în țara de destinație odată ce au fugit. Pe de o parte, fiindcă le este teamă să se întoarcă acasă, unde traficanții le-ar găsi repede. Pe de altă parte, sunt foarte bine primite în refugiile similare în țara în care au ajuns, cum este în Germania, Olanda și Italia, unde aleg să-și refacă viața. Acolo sunt protejate, școlarizate, pregătite și își găsesc ușor de lucru. Așa încât, într-o zi, între tinerii care merg să studieze cu burse Erasmus, cei care vor să lucreze în străinătate și toți ceilalți emigranți, voluntari sau nu, care găsesc că iarba este mai verde în restul Europei, România va fi evident confruntată cu o problemă demografică majoră.

UN HOTEL ÎN CARPAȚI

De la înființarea Agenției Naționale Române pentru Lupta împotriva Traficului de Persoane și intrarea României în Uniunea Europeană, fondurile guvernamentale alocate victimelor prin instituțiile publice au crescut în mod simțitor. Astăzi există douăzeci și trei de centre de primire guvernamentale în toată țara. Ca urmare a cooperării legale impuse beneficiarelor lor, în cea mai mare parte sunt goale. Ce importanță are, este destul pentru guvern, care poate dovedi astfel Europei că lucrează activ la eradicarea traficului de persoane. Pentru centre ca al meu totuși, banii rămân un câmp de bătălie și de căutare a noi sponsori, o prioritate. În mod curios, în timp ce domeniul meu de acțiune se limitează la Europa, am avut mai mult succes pe lângă organizațiile din Statele Unite. Astfel, în primii doi ani, USAID ne-a alocat aproape 70 000 de dolari, din care jumătate prin intermediul LIFT, o asociație americană cu care am organizat mai multe conferințe care reuneau experți americani și diverși actori români care operau în teren. La început, era șocul culturilor. Pentru prima conferință, în 2000, Katy, persoana mea de contact de la LIFT, m-a sunat ca să-mi spună care le sunt cerințele, privind în esență detalii logistice, ei înșiși rezervându-și sarcina de a alege invitații. Am să-mi aduc aminte toată viața de ideea ciudată a lui Katy:

– Iana, îl vom invita, bineînțeles, pe prim-ministrul român.

Prim-ministrul! Râd și acum... Americanii erau convinși că lupta împotriva traficului de persoane era o prioritate națională la noi și că, în consecință, toți oficialii români vor răspunde într-un glas la convocarea americană... Câtă naivitate! Cu o săptămână înainte de conferință, Katy m-a sunat, panicată.

– Iana, nu înțeleg, nimeni nu a răspuns!

– Hmmm... Păi, nu mă mir.

– Cum să facem? Va trebui să anulăm totul!

– Vreți să mă ocup eu să găsesc vreo câțiva invitați?

– Ei bine, da...

Eram încântată de norocul care dăduse peste mine. În cursul acestei conferințe, doream să abordez, între altele, problema tratării victimelor de către polițiști. De aceea, a pofti la mica noastră reuniune niște ofițeri de poliție angrenați concret în lupta antitrafic mi se părea așadar mult mai judicioasă decât invitarea prim-ministrului... În ziua Z, erau prezenți reprezentanți ai mai multor ONG-uri locale și ai diferitelor servicii din poliție. Venise și un expert din Statele Unite, o somitate în materie de trafic de carne vie, după cum mi s-a spus. Timp de o jumătate de oră, acea doamnă încântătoare ne-a descris felul în care lucrează americanii. Când ne-a explicat că în centrele de primire încăperile erau dotate cu camere Web, că fiecare dintre ele era conectată la un terminal de supraveghere și că directoarea, așezată comod în fața ecranului, putea suna la poliție apăsând pe un simplu buton, polițiștilor români li s-a descleștat maxilarul. Unul dintre ei mi-a spus:

– Iana, asta-i SF! Doamna aceasta râde de noi! I-ați explicat cum se petrec lucrurile în România? Ăștia din Statele Unite știu că nu avem calculator la birou și că nu avem nici măcar hârtie pentru mașinile de scris? Știu că nici un polițist nu are telefon mobil?

Dacă ar fi vorbit și chinezește, tot același efect ar fi produs. Era chiar ciudat! Americanii aceștia plini de bunăvoință cheltuiseră

30 000 de euro pentru o conferință, în timp ce guvernul român nu le plătea agenților de poliție nici măcar benzina. De atunci, am participat la zeci și zeci de conferințe, care nu au produs nici o schimbare notabilă în domeniu. În ultima vreme, am mai rărit ritmul. De fiecare dată, e la fel: iau avionul, vorbesc o oră în fața membrilor Uniunii Europene, care iau conștiincios notițe, dar care nu vor face nimic, iar eu mă întorc acasă încă și mai frustrată! Cel puțin americanii iau treaba în serios.

După LIFT, am obținut 70 000 de euro de la organizația germană GTZ[1], o instituție de cooperare internațională pentru ajutor în dezvoltare, depinzând de stat. Aproape aceeași sumă ne-a fost dată mai apoi de UNICEF. Pe ultimul sponsor, Make Ways Partners, l-am găsit grație difuzării reportajului televizat făcut de ziaristul american de la CBS. Această agenție americană privată se prezintă ca o asociație creștină și finanțează diverse proiecte în lumea întreagă, având ca vocație lupta împotriva tuturor formelor de sclavie. În septembrie anul trecut, ne-a acordat suma de 83 000 de dolari, adică echivalentul bugetului anual de funcționare al centrului. Este o adevărată ușurare pentru mine. Cu ei, știu că mă aflu pe mâini bune.

Dar mai ales, știindu-mă lipsită de grija zilei de mâine până la sfârșitul anului, mă pot acum concentra asupra unui proiect de suflet: vreau să deschid un hotel în Carpați, ca să primesc numeroși turiști care vin să străbată această magnifică regiune muntoasă. Scopul este să câștig bani pentru a reuși, iar, în final, să finanțez întreaga activitate a centrului și toate cele pe care aș vrea să le fac: să măresc localul ca să-l dotez cu un depozit adevărat și să repun în funcțiune atelierul de croitorie sau să construiesc un țarc pe proprietate ca să cresc găini, oi... Nu ideile îmi lipsesc!

La început, doream să construiesc o fermă pentru a le pregăti pe protejatele mele pentru muncile agricole. Dar negăsind nici un teren în jurul Piteștiului, mi-am lărgit aria căutărilor

[1] Gesellschaft für Technische Zusammenarbeit

și am aflat, din vorbă în vorbă, de o bucată de teren situată în Carpați, la poalele vârfului Moldoveanu, pe marginea unei ape ce șerpuiește prin mijlocul pădurii. Locul este pur și simplu magnific!

Atunci mi-a venit ideea unui hotel: fetele ar putea lucra aici în calitate de chelnerițe, cameriste sau recepționere, departe de București și de anturaje rele, iar asta ar fi mai bine decât să se ducă să culeagă căpșuni în Spania. Am putea, de asemenea, cumpăra lapte, ouă, carne, legume și miere direct de la producătorii locali, ajutându-i să-și facă produsele cunoscute și să-și dezvolte gospodăriile. Ar fi și acesta un mod de a stopa astfel migrația economică... Ideea mi s-a părut minunată.

Așadar, în 2006 am cumpărat bucata de teren de 2 500 de metri pătrați care mă încântase, pentru suma de 32 000 euro. E scump, dar amplasamentul este ideal din punct de vedere turistic. De fapt, împrejurimile sunt bogate în obiective turistice. Mănăstirile vechi sunt cu duiumul în Carpați. Cea de la Curtea de Argeș este, fără discuție, cea mai cunoscută. Edificiul din piatră albă sculptată, care adăpostește numeroase morminte regale, a fost complet renovat în 1875, însă biserica episcopală a fost ridicată în secolul al XVI-lea, când orașul a devenit capitala Valahiei. După cum spune legenda, soția meșterului a fost zidită de vie în zidul bisericii, respectând astfel cutuma care spunea că meșterul pietrar trebuie să îngroape o persoană dragă lui în edificiu, pentru a asigura succesul lucrărilor. Astăzi, Curtea de Argeș, aflată la treizeci de kilometri nord de Pitești, este poarta de acces către munții Făgăraș. Aici se ajunge ușor luând-o pe autostradă de la aeroportul București. Iarna, asfaltul înzăpezit este impracticabil, dacă mergi spre vârf, care ajunge la peste două mii de metri altitudine, însă vara traseul este de toată frumusețea, oferind o priveliște deosebită asupra Carpaților. Urcând pe firul văii, se ajunge la cetatea Poienari, „adevăratul" castel al lui Dracula! Domnitorul Vlad Țepeș a construit această fortăreață gotică folosindu-i pe turcii capturați, în scopul de a dispune de un amplasament strategic care să-i permită să apere

trecătoarea dintre Transilvania și Valea Argeșului. Au mai rămas doar ruine, dar chiar numai urcarea celor o mie patru sute optzeci și cinci de trepte care duc aici justifică voiajul. Acolo le-am dus de mai multe ori pe fete la camping în iulie. Povestea lui Dracula le-a impresionat mult mai mult în contextul său natural decât în clasă! La un kilometru mai spre nord, lacul artificial Vidraru marchează începutul celebrului Transfăgărășan, bucată de drum uimitoare care duce până la trecătoarea cea mai înaltă din Carpați. Acolo, la câțiva pași deasupra lacului, mi-am găsit terenul.

Grație agenției guvernamentale GTZ, care mi-a dat în total aproape 120 000 de euro, mi-am putut cumpăra bucățica de pământ și începe construcția hotelului. La început, mă gândeam la un așezământ de mărime relativ modestă. Totuși, când i-am spus expertului trimis de GTZ, venit să viziteze locul, că doream o sală de conferințe pentru a organiza seminarii de întreprinderi, el m-a convins să văd lucrurile mai extins. Așadar, la final, vor fi douăzeci și trei de camere pentru turiști, dar și șase camere în folosință personală pentru fetele din centrul meu și pentru mine. Acum, șantierul se limitează la etajul al doilea și stabilirea celui de al treilea. Din păcate, lipsesc banii. Desigur, în afară de ajutorul dat de GTZ, am obținut 150 000 de la Renovabis, o organizație caritabilă catolică germană care mi-a mai promis încă 50 000 de euro pentru mobilarea hotelului când va fi gata. Totuși, e încă departe de a fi terminat. După părerea șefului de șantier, ar mai trebui încă 600 000 de euro pentru a termina totul. De altfel, mi-a propus să se ocupe el în schimbul asocierii la beneficii: 87% pentru el, 13% pentru Reaching Out. Ceea ce nu-i prea interesant... Până atunci, nu știu încă unde voi găsi o asemenea sumă. Cartea aceasta are și menirea de a contribui la ducerea la bun sfârșit a proiectului.

Nu înțeleg de ce proiectul meu privind construirea unui hotel nu interesează mai mult eventuali parteneri. Mai la vale, Europa a finanțat acum câțiva ani crearea unui centru de îngrijire

naturală de înaltă clasă: sunt sigură că sponsorii nu au venit niciodată să verifice ce s-a făcut cu banii lor! Institutul seamănă cu o gară feroviară, ridicat fără nici o noimă, pe un drum folosit doar de căruțe și mă îndoiesc că are cineva chef să vină să se odihnească! Proiectul meu însă se înscrie într-o logică de dezvoltare durabilă. Astfel, vreau ca viitorul meu hotel să se aprovizioneze exclusiv de la țăranii din preajmă, ceea ce înseamnă un demers în strânsă legătură cu lupta împotriva traficului de persoane. În fond, multe fete emigrează în Europa întrucât speră să găsească un serviciu mai bine plătit. Românii trebuie să învețe să fie autonomi și să-și reconstruiască economia.

Cu trei ani în urmă, m-am implicat total în programul agricol început în Carpați cu ajutorul Uniunii Europene. Însoțită de un expert german, m-am dus să-i văd pe oamenii de pe vale pentru a-i convinge să se unească în cooperative și să stăpânească întreg ansamblul lanțului de producție. Majoritatea acestor țărani aveau câteva oi, al căror lapte îl vindeau distribuitorilor de la oraș. Le-am sugerat să investească în construirea unui abator colectiv, ca să-și poată crește animalele și cu scopul de a vinde carnea. Ni s-a răspuns că oaia românească dădea mult lapte, dar nu era destul de grasă ca să producă suficientă carne. Pentru a-i convinge, am organizat, împreună cu expertul german, vizitarea unei ferme care exploata o rasă de oaie germană pentru lapte și o alta norvegiană pentru carne. Abia când au văzut animalul impunător de patruzeci de kilograme ce le era prezentat, pipăindu-l cu propriile mâini ca să verifice că nu visează, crescătorii noștri, obișnuiți cu animale mai mici, au recunoscut avantajul de a-și alege mai bine animalele...

Și ce să mai vorbim de potențialul turistic al Carpaților! De-a lungul a numeroase reuniuni pe care le-am organizat, le-am sugerat locuitorilor să pună la dispoziție o cameră de oaspeți, așa cum sunt multe. Agroturismul, garanție a autenticității, face furori în acest moment, trebuie să profităm de ocazie! Am să-mi amintesc mereu de expresia siderată a expertului german când

i-am spus că nu se putea închiria o bicicletă prin zonă. De ce să nu închiriezi biciclete pentru a le permite turiștilor să străbată împrejurimile? De ce să nu se vândă hărți unde să fie trecute numeroasele cărări pentru drumeții în munte sau să se propună plimbări însoțite de ghizi? De ce să nu se creeze chiar un festival pentru a se sărbători tunsul oilor?

Din păcate, mentalitățile evoluează lent. Singură, eu cu greu pot face lucrurile să se miște. Și e păcat. Ar fi atâtea de făcut... Chiar și fiul meu este convins. După ce și-a dat bacalaureatul în România, Ștefan și-a luat o pauză de un an, înainte de a se întoarce în Australia, acum trei ani, pentru a studia managementul comercial. Ar putea, bineînțeles, să-și găsească un serviciu bine plătit la Perth, acolo unde a crescut, și să se instaleze definitiv. Totuși, e un lucru curios, se pare că i-am transmis fibra mea socială... Astfel, Ștefan m-a anunțat deja că, de îndată ce își ia diploma, vrea să se întoarcă în România unde dorește să pună în practică proiecte de reintegrare pentru tinerii aflați în dificultate. Mi-a spus că a văzut atât de mulți prieteni de-ai săi din liceu căzând în patima băuturii, fugind și abandonându-și studiile, încât vrea să facă ceva pentru a-i ajuta pe acești adolescenți fără viitor. Degeaba îl tachinez, nu renunță.

– Știi, Ștefane, s-ar putea să dai peste o fată din Perth și să te hotărăști să-ți petreci viața în Australia...

– Nici nu se pune problema! Fata cu care mă voi căsători îmi va susține planul. Va veni cu mine în România, asta-i.

În fond, vocația sa mă umple de fericire. Mă întreb adesea ce fac eu aici, în țara aceasta pe care am respins-o ani îndelungați. Viața mea în Australia era atât de confortabilă... Apoi, mă motivez amintindu-mi că munca pe care o fac eu trebuie făcută de cineva. Sunt atâția copii care au nevoie de ajutor. Iar dacă, în plus, fiul meu ar putea munci alături de mine, atunci aș fi cea mai fericită dintre femei!

RUTINĂ

Încă o zi nebună...

În dimineața cu pricina, iar eram presată de timp de când le cresc pe Andreea și Cătălina, fiicele mele gemene în vârstă de trei ani. Le-am adoptat la naștere. Le ador, însă este greu să-mi gestionez răspunderile de mamă cu viața pe care o duc. Într-o zi, când mă duceam să le iau de la grădiniță, am zărit un om care își parcase mașina pe alee. S-a uitat la mine cum cobor din mașină, fără a părea că vrea să iasă și el. Observarea acestui gen de detalii mi-a devenit un reflex: sunt perfect conștientă că activitatea mea cu victimele traficului de persoane îi deranjează pe mulți și sunt vigilentă douăzeci și patru de ore din douăzeci și patru. Pe acesta nu-l văzusem niciodată înainte și am dedus că venise să-și ia copilul ca și ceilalți părinți. Curios, omul se afla tot acolo când am ieșit de la creșă. Am urcat fetițele în mașină și am plecat, cu un ochi în retrovizor, și am văzut că omul demarează și pleacă în aceeași direcție cu mine. M-a urmărit patru sau cinci kilometri. Mi se mai întâmplase să fiu filată, dar niciodată cu fetele. De data aceasta, se înserase și mă simțeam vulnerabilă. Ca să nu risc nimic, am trecut de casa mea și am mers până la o stație de benzină, unde m-am oprit la o pompă. Mașina și-a continuat drumul. Ca măsură de siguranță, am așteptat cinci minute înainte de a

pleca. Ajunsă în fața grădinii de acasă, am parcat mașina, am stins farurile fără să opresc motorul. După zece minute, nevăzând nimic suspect pe stradă, am intrat în casă. N-am să știu niciodată dacă acel om m-a urmărit atunci, însă un lucru e sigur: niciodată nu voi trata cu ușurință o amenințare, acum că am doi copii care contează pentru mine...

Problema este că azi-dimineață, între Andreea, care mârâia fiindcă o pedepsisem, și Cătălina, care nu voia să se dea jos de pe oliță, am întârziat mult. Era trecut deja de ora nouă când am plecat de acasă. Pe drum am primit un telefon de la Protecția Copilului.

– Iana, o veste proastă...

– Ah...

– A fugit Ruxandra.

– La naiba, asta mai lipsea!

Ruxandra trebuia să vină în centrul de primire mâine. O fată aflată în responsabilitatea mea care fuge înainte de a fi sosit, e o premieră! Ruxandra are paisprezece ani și vine de la un cămin de stat. Dacă mi s-a cerut să o primesc, acum zece zile, este pentru că dispărea rapid. Sărmana copilă: toată viața trecuse de la un cămin la altul. Maică-sa a părăsit-o înainte de a împlini trei ani. Tatăl ei, simțindu-se incapabil să o crească, i-a încredințat-o mamei lui. După un an și jumătate, bunica și-a dat seama că era prea bătrână ca să se ocupe de un copil și a dus-o pe Ruxandra la fata ei. Timp de mai mulți ani, această mătușă și-a înjosit mereu nepoata, fără a pierde nici o ocazie să-i amintească faptul că era progenitura unei femei de moravuri ușoare. La treisprezece ani, Ruxandra a plecat de acasă și s-a refugiat la iubitul uneia dintre prietenele sale. Băiatul acesta, amabil, îi spunea „prințesa mea" și o copleșea cu mici cadouri. Într-o zi, i-a dat de înțeles prințesei.

– Trebuie să muncești pentru mine. Altfel cum să te răsfăț?

Cu câteva palme, Ruxandrei i s-a decis soarta. Între timp, mătușa contactase Protecția Copilului. Nu pentru a o recupera, ci pentru a se descărca de povară.

– Nu mai pot. Nu mă pot înțelege cu ea. Vă las pe dumnea-voastră să vă descurcați...

Serviciile sociale au reușit să-i dea de urmă și au plasat-o într-un cămin de copii al statului. Cu prima ocazie, a și fugit ca să se întoarcă la Roman al ei, un traficant mărunt de joasă speță și căruia nu-i ieșea din cuvânt. Poliția a găsit-o din nou, Roman a fost inculpat, iar Ruxandra a ajuns într-un alt cămin. Evident că a șters-o din nou... Iată de ce Protecția Copilului mi-a trimis-o spre consultare. Când am primit-o ca să-i explic în ce constă programul meu, Ruxandra, îmbrăcată cu niște blugi mulați de firmă și arborând mândră o bustieră nouă, neagră și strălucitoare, mi-a explicat timp de o oră cât de mult îi plăcea moda și ce mult conta înfățișarea pentru ea. Faptul că nu le dau fetelor bani de buzunar îi punea probleme. Nici interdicția de a ieși nu o încânta. Totuși, am reușit să o fac să înțeleagă. A doua zi, i-am confirmat că poate veni la centru, așa cum convenisem cu Protecția Copilului, foarte mulțumită să scape așa ușor de un ghimpe. Ruxandra a izbucnit în lacrimi.

– De ce plângi?

– Nu vreau să vin...

– De ce?

– E prea departe de liceu.

– Stai liniștită, schimbi școala.

– Păi aia-i! Cum am să-mi mai văd prietenul? Voi putea cel puțin să-l văd în oraș?

– Mi-e teamă că nu.

– Atunci, nu vreau să vin!

– Ruxandra, nu vrei să mergi la bunica ta, refuzi să stai în orice cămin care ți se propune și nu vrei să vii nici aici. Nu te simți bine nicăieri, atunci ce facem?

– ...

– Vrei să rămâi acolo?

– Nu.

– Bine, atunci ne-am înțeles.

Ieri, am stat o oră și jumătate la tribunal pentru a obține de la judecător ordinul de transfer. Oficial, Ruxandra este de acum sub tutela mea, chiar dacă încă nu a sosit. Trebuie să o anunț pe Mariana, care este de serviciu azi.

– Andreea, Cătălina, mama trebuie să mai dea un telefon. Stați cuminți, da?

– ...

Am noroc, fetele mele sunt ascultătoare. Sunt obișnuite să mă vadă tot timpul cu mobilul la ureche...

– Mariana? Eu sunt. Ruxandra a fugit. Te poți interesa ce demersuri se fac în asemenea cazuri?

– Da. Când ajungi?

– Le las pe fete la creșă și vin.

Când am ajuns, era deja ora zece. În salon era foarte frig.

– Să nu-mi spui că nu au dat drumul la gaze.

– Păi, nu...

– Nu se poate! Mi-au promis că rezolvă treaba în douăzeci și patru de ore!

Este a treia oară când se întâmplă așa ceva anul acesta. Duminică, GDF ne-a întrerupt gazele fără să ne anunțe. La telefon, ni s-a spus că nu se plătise factura pe luna anterioară. Ieri-dimineață, la prima oră, am trimis-o pe Mariana să le arate factura. Să spun că mai întâi am bănuit-o că a uitat să plătească? În realitate, nu știu ce m-aș face fără ea. A devenit mai mult decât brațul meu drept, mi-a devenit prietenă. De multe ori vine

să stea cu Andreea și Cătălina când trebuie să plec în străinătate la vreo conferință sau să însoțesc vreo fată la tribunal. Câteodată merge chiar să le ia pe fete de la creșă: este singura dintre asistentele sociale care conduce... La GDF, funcționara a recunoscut că a fost o „greșeală" și a promis că se va da drumul la gaz după-amiază. Ieri-seară, încă mai așteptam... Am sunat la GDF ca să fac scandal:

– Care-i problema? Azi-dimineață, vi s-a arătat dovada că s-a plătit. Ați promis că dați drumul la gaze!

– Îmi pare rău, doamnă, dar nu apare pe calculator.

– Nu-mi pasă de calculatorul dumneavoastră! Este pentru a treia oară când ne faceți așa ceva! Eu mi-am plătit facturile; dumneavoastră sunteți cei care nu vă faceți treaba! E iarnă, afară sunt două grade, iar dumneavoastră întrerupeți gazele într-un cămin care adăpostește niște adolescente!

– Îmi pare rău... Vom rezolva problema.

– Când?

– Până diseară...

– Sper.

Evident, iar nu le-a păsat de mine. Culmea, aseară, fetele, îmbrăcate gros, au trebuit să mănânce mâncare rece! Va trebui să merg eu personal... De parcă aș avea timp de pierdut cu astfel de fleacuri! Din păcate, a trebuit să fug la notar, unde aveam programare pentru ora unsprezece pentru a regla problema terenului din Carpați: se pare că proprietarul care mi l-a vândut a uitat să-l delimiteze în mod clar. Rezultatul: constructorul a ridicat fundația hotelului pe hotarul cu altă proprietate: această mică eroare m-a costat o bagatelă de 19 000 de euro... Credeam că îmi va lua o jumătate de oră. Atât ar fi durat fără citirea cu voce tare a tuturor paginilor din contract! Când am plecat de la biroul notarial era trecut de ora unu. Nu mai aveam timp să trec pe la compania de gaz. În schimb, am trecut pe la bancă:

vineri, reprezentanta *Reader's Digest* din România mi-a telefonat ca să-mi confirme că s-a efectuat trimiterea celor 5 000 de euro de la „premiu". Or, banca m-a asigurat ieri că vărsământul nu apărea în cont. Îi cerusem deja Marianei să-mi avanseze banii pentru gaze, trebuia să fac neapărat ceva. La bancă, funcționara care se ocupa de contul meu m-a pus să semnez un teanc de formulare. În final, a dat de urma transferului de fonduri, efectuat din greșeală într-un alt cont... Totul era acum în ordine, numai că eu am mai pierdut încă o oră.

Cu burta goală, m-am grăbit spre supermarket ca să fac aprovizionarea: la centru nu mai era nimic de mâncare. Iar ca să faci cumpărături pentru opt fete nu-i chiar așa ușor. Zece litri de ulei, douăsprezece pachete de paste, nouă de orez, opt de zahăr, patru de cacao, tot atâtea de făină, șapte pachete de unt, șapte borcane de dulceață, trei kilograme de cârnați... într-o oră, am umplut primul cărucior. Următoarele operațiuni sunt întotdeauna mai delicate; trebuie să împingi un cărucior barosan umplut până la refuz, trăgând în același timp un altul care urma să fie la fel de plin. Tocmai eram cu mâinile în gondola cu aripi de pui congelate când mi-a sunat telefonul. Era tot Mariana.

– Ioana s-a întors de la școală plângând. Se pare că a avut o problemă cu profesorul de fizică-chimie.

– Iar? Au râs colegii de ea?

– Nu, nu are nici o legătură. Dimineață, profesorul de franceză nu a venit la oră și l-a înlocuit cel de fizică, iar acesta a cuplat-o cu alte două ore ale sale. Așa că elevii au făcut trei ore de chimie. Ioana a protestat în fața clasei, spunând că e prea mult, și a cerut ca ultima oră să fie de fizică. Profesorul a luat-o de sus: „Te crezi chiar atât de tare la chimie? Atunci de ce nu răspunzi la întrebări?" Ioana i-a răspuns că nu asta era problema. Mi-a spus că toți elevii au încurajat-o să iasă în față, dar nu au

îndrăznit să o ajute cu glas tare. Profesorul s-a enervat pe Ioana, care a amenințat că va merge la director.

– Bun, și s-a dus?

– Tocmai că nu. Profesorul i-a răspuns: „Bine, du-te! Oricum, n-o să te creadă nimeni! Și fii atentă că nimeni din clasă nu va fi de partea ta. Știi de ce? Fiindcă altfel, îi pic la examenul de la sfârșit de an. Iar de tine am să am grijă să nu iei media".

– Glumești?

– Deloc. I-a spus că va repeta clasa a noua.

– Fir-ar ea de treabă...

Sărmana Ioana... nu are noroc cu școala. Păcat, se descurca destul de bine. Va trebui să stau de vorbă cu directorul ca să găsim o soluție...

După ce m-am învârtit două ore printre raioane, am ajuns la casă cu brațele crispate, frântă de oboseală. Pe drum, prinsă în ambuteiaje, m-am gândit supărată la reacția Ioanei care se aștepta să-i aduc un jeans nou. De o săptămână îi tot promiteam că am să mă ocup, dar încă nu găsisem timp să trec pe la magazinul din centrul orașului. Asta e, o voi face altă dată. Pe la jumătatea drumului, telefonul mi-a zbârnâit în ureche pentru a nu știu câta oară.

– Tot eu sunt, Mariana. Miruna face o criză de nervi fiindcă vrea să-și vadă copilul. Vrea să știe când i-l vor da.

– Să aștepte, n-am să am timp să stau de vorbă cu ea în seara asta, deja am întârziat să le iau pe fetițe de la creșă! Spune-le fetelor că ajung într-o jumătate de oră, și să fie gata să golească portbagajul.

– OK.

Miruna exagerează. Împreună cu Protecția Copilului am găsit o alternativă într-o familie ca asistenți maternali pentru micuța sa Crina. La final, Miruna va fi transferată cu bebelușul într-un cămin pentru tinerele mame. Se va putea ocupa de

fetița ei, sub strica supraveghere a unei echipe de profesioniști. Evident, este nevoie de timp pentru semnarea tuturor hârtiilor... Îi înțeleg nerăbdarea, dar ar trebui să se considere fericită că a scăpat să fie despărțită de fiica ei. Nici măcar nu știu dacă și-a dat seama de gravitatea faptelor sale.

La centru, am așteptat, cu mâinile pe volan, ca fetele să descarce portbagajul. Nu aveam timp să rămân. Miruna, cu brațele încărcate, a venit totuși gemând la portieră. Așa face când vrea ceva! Când am plecat, era noapte. La creșă, Cătălina și Andreea erau ultimii copii. Asistentele sociale sunt obișnuite cu întârzierile mele, dar nu se supără pe mine. Când telefonez ca să le spun că voi întârzia puțin, directoarea mă tachinează drăgălaș:

– Nu-i nimic. Stați liniștită, o să le lăsăm pe fete în fața ușii!

– Mulțumesc, sunteți prea drăguță!

– Pentru puțin... A! Iana... ușor cu graba pe drum! Nu merită să faci vreun accident ca să câștigi cinci minute!

Este 19.30. Gata, ajung acasă. Pe bancheta din spate, gemenele dorm. Capetele au început să li se legene imediat ce a început motorul să toarcă... Mă întreb dacă nu cumva am să sar peste cină. Cu stomacul gol, mă grăbesc să mănânc o supă înainte de a mă prăbuși pe pat. Și când te gândești că n-am reușit să trec s-o văd pe mama la azil. Au trecut deja patru zile de când n-am mai dat o fugă pe la ea, cred că moare de foame. Acolo, e fiecare pentru sine: infirmierele lasă platourile cu mâncare lângă pat la 11.30 și le iau după o oră. Cele care sunt prea slabe ca să stea în șezut sau nu pot mânca singure sunt lăsate în plata lor: dacă platoul este intact, infirmierele deduc că nu le era foame. Săraca mamă... Mă doare sufletul să o văd așa de slăbuță. De fiecare dată când mă duc să o văd, devorează cele câteva gogoși pe care i le duc. Când o întreb de ce nu a mâncat, îmi răspunde că alimentele sunt prea tari. Bineînțeles! Acum câteva săptămâni, am descoperit că nu mai avea placa. După spusele infirmierelor,

ar fi „pierdut-o". Un adevărat mister... Este adevărat că mama prezintă toate simptomele maladiei Alzheimer. Tocmai de aceea am plasat-o în acest azil acum un an. Nu eram niciodată acasă și îmi era imposibil să o las singură, chiar ajutată de o infirmieră. Dar totuși, să-și piardă placa... La azil, îi pun toate lucrurile în dulapul pe care îl închid cu cheia... și pe care o păstrez! Înainte, lucrurile îi dispăreau mereu. Uneori le găseam îmbrăcate pe unele dintre tovarășele ei de cameră cu ele. Mai trebuie să am grijă să i se facă dușul săptămânal. Ultima dată tot capul îi era acoperit cu un strat gros de mătreață care dovedea că părul nu îi fusese șamponat de două săptămâni bune! De altfel, bănuiesc că infirmierele i-au scurtat foarte tare părul luna trecută din comoditate. Când le-am întrebat, acestea s-au mulțumit să ridice din umeri zicând:

– N-am făcut-o noi, ci mama dumneavoastră singură.

– Cu ce foarfece?

– Ei asta-i...

În acest loc sordid, nimeni nu știe nimic, nimeni nu face niciodată nimic. Când mă gândesc la condițiile de viață ale acestor persoane vârstnice... Mirosul, pestilențial, îmi face greață încă de la parterul clădirii părăginite. Primul lucru pe care îl fac atunci când intru în camera mamei, pe care o împarte cu încă alte patru persoane mai mult sau mai puțin senile, este să pulverizez deodorant în toate colțurile încăperii. E o rușine să le pui să trăiască în aceste condiții. Cum de se poate ca bătrânii noștri să fie tratați așa în societatea modernă? Când voi termina de lucrat cu victimele traficului de persoane, mă voi axa pe problema persoanelor vârstnice din România...

Pierdută în gândurile mele, ajung în sfârșit acasă. Când parchez mașina în fața porții, brusc se vede o figură în lumina farurilor. E Doina, una dintre fetele de la cămin. A! Uitasem complet! Și totuși îmi spusese că va trece pe acasă. În seara

aceasta așteaptă un telefon din Anglia, unde peste o lună trebuie să meargă să depună mărturie împotriva proxenetului ei. Doina nefiind singurul martor din proces, i s-a cerut să revină ca să confirme că era într-adevăr vorba de același acuzat: va trebui să repete în fața judecătorului ceea ce i-a spus prima dată cu doi ani mai înainte. Bineînțeles că o voi însoți. Poliția londoneză trebuie să o contacteze la ora 21 pentru a pune la punct ultimele detalii. Doina, foarte secretoasă, nu voia să vorbească despre toate acestea la centru. Acasă la mine va fi mai liniștită...

În seara aceasta, nu cade prea bine, însă temerea ei este atât de clară încât uit de micile mele necazuri. În sufragerie, Doina mă ajută să le dau de mâncare fetițelor, care par dintr-odată foarte flămânde, contrar tuturor așteptărilor! Doina, îngrijorată, mănâncă în tăcere. De abia s-au culcat fetele că sună telefonul. Este polițistul care telefonează așa după cum s-a stabilit. Alături de ea va sta un translator pentru a traduce ceea ce spune. O las, așadar, pe Doina singură în biroul de la etaj. După douăzeci de minute coboară în sufragerie mult mai destinsă decât la sosire. Zâmbitoare, se așază pe canapea și aprinde o țigară. Sunt epuizată, dar simt că are nevoie să vorbească.

– Abia aștept să ajung.

– Știu... Mai e aproape o lună! Iar apoi, te vei simți ușurată! Ești mulțumită?

– Da...

– Ți-e frică?

– Un pic.

– Stai liniștită, am să fiu cu tine. Avocatul te va pregăti, și totul va merge bine.

Apelez mereu la avocatul meu pentru a-mi sfătui fetele chemate să depună mărturie. Este scump, dar nu am pic de încredere în avocații numiți din oficiu. Vestea cea bună este că *Reader's Digest* a hotărât să preia, de acum, cheltuielile cu avocatul pentru

procesele următoare. Îmi pare rău doar că, deşi dispunem de atâta tehnologie în ziua de azi, încă nu s-a găsit un mijloc prin care victimele să depună mărturie de la distanţă, cum ar fi, spre exemplu, prin intermediul unei camere Web. Să străbaţi două mii de kilometri ca să te afli din nou faţă în faţă cu foştii călăi, se pare că nu-i un lucru evident. Procedurile sunt atât de greoaie, iar victimele atât de fragile. Aici, într-un mediu securizat, ar fi mai puţin traumatizant. Evident, nu vom scuipa mâna care ni se întinde! Esenţial este ca procesul să aibă loc, şi încă un traficant să fie trimis după gratii.

Se face târziu, iar ochii mi se închid. Cu amabilitate, dar ferm, îi sugerez Doinei să se grăbească să prindă autobuzul. Mâine trebuie să cumpăr haine pentru Ioana şi Camelia, să trec pe la compania de gaze, să redactez un raport privind fuga Ruxandrei, să completez o mie şi una de cereri de acreditare pe lângă Ministerul Muncii, aşa cum mi-a cerut judecătorul nu ştiu din ce motive, şi să vorbesc cu Miruna despre transferul ei. Trăiască weekendul! Cu capul înfundat în pernă, îmi promit, ca în fiecare seară, să plec în concediu. Ultima dată s-a întâmplat în 2003, când am fost la San Diego, în Statele Unite, la prietena mea Caroline. De atunci, m-am mulţumit să-mi iau câteva zile libere, doar ca să mă odihnesc, fără să fac nimic, pe un şezlong în grădină... Dar în sinea mea totuşi ştiu că nu voi pleca anul acesta în vacanţă. Cu toată această muncă pe care trebuie să o fac la centru, n-aş îndrăzni să las totul baltă. Sclavia sexuală este o luptă neîntreruptă şi suntem atât de puţini în România care să ne luăm la trântă cu ea. Şi, cine ştie, poate că într-o zi voi găsi pe cineva care va putea să mă secondeze?

POSTFAŢĂ

Regele leu care avea o coadă foarte mică

În sfârşit a fost prins regele Balcanilor! E cea mai bună veste a zilei! De ani de zile aşteptam această clipă. Lepădături de genul acesta nu se află pe străzi. Sau, mai degrabă, să zicem că, tocmai, sunt prea multe. Acesta era mereu pe drumuri de cinci ani. Pe numele adevărat era Millivoje Zarubica, însă toată lumea îi zice Puja. Acest sârb şi-a început afacerea prin anii 1990. Încă de pe atunci, cel pe care mass-media îl supranumise „regele traficului de fiinţe umane din Balcani" expedia femei în Italia cu bărci pneumatice. În zece ani a devenit placa turnantă a tuturor reţelelor de vânzare a femeilor care activau în regiune. La căminul meu, nici nu mai ţin socoteala femeilor care i-au trecut prin mână. Una dintre ele, Marinela, o tânără de douăzeci şi unu de ani, dacă îmi aduc bine aminte, a depus mărturie într-unul din procesele intentate împotriva lui. Se întâmpla la Belgrad, în Serbia. Tribunalul era ticsit şi o grămadă de ziarişti străini se deplasaseră pentru a transmite de la proces. Puja, zeflemitor, era asistat de cel puţin trei sau patru avocaţi. Marinela, tremurând, dar hotărâtă, a povestit în faţa judecătorilor cum o violase Puja. Când judecătorul, care era femeie, a dat cuvântul apărării, avocatul lui Puja i-a întins o capcană martorei.

– Victima pretinde că a fost abuzată de clientul meu. Domnișoară, presupun că sunteți în stare să ne spuneți dacă trupul clientului meu prezenta unele semne distincte.

Judecătoarea a intervenit imediat:

– Dar ce importanță are? Domnișoară, puteți să nu răspundeți la această întrebare.

– O, dar vreau să răspund la întrebare, doamnă judecător.

– Foarte bine. Vă ascultăm.

– Ei bine, Puja are niște semne distinctive: are cinci... Nu, mai înainte de toate, are o puță foarte mică. Mai are și cinci cicatrici pe piept de la gloanțe.

În sală, toată lumea a izbucnit în râs. Imperturbabilă, judecătoarea s-a adresat grefierului repetând foarte rar cele spuse de Marinela, astfel încât toată lumea să mai poată auzi o dată:

– Notați că martorul a răspuns că acuzatul avea o puță foarte mică și cinci urme de gloanțe pe piept.

Jubilam, și sunt sigură că și judecătoarea jubila ca și mine, în pofida minei sale impasibile. O puștoaică îl umilea în public pe regele Balcanilor. Era ceva!

Nu-mi mai amintesc ce pedeapsă a primit Puja atunci. Știu doar că a scăpat chiar înainte de a o ispăși. Au urmat mai apoi și alte procese. În 2005, Curtea de Justiție din Belgrad, care îl judeca alături de alți acoliți, faimoasa bandă din Pancevo, l-a condamnat la patru ani de închisoare pentru traficarea a unsprezece moldovence. Dar din nou Puja a reușit să fugă. Pe 12 martie 2010, polițiștii au reușit să-l repereze în ascunzătoarea sa din Belgrad și l-au băgat, în fine, la zdup. Așa că își va ispăși pedeapsa de patru ani de închisoare, ceea ce este un fleac în comparație cu sutele de fete pe care le-a distrus în ultimii ani. Vestea cea bună este că la terminarea acesteia ar putea să aibă parte de o alta. În 2008, tribunalul din Bologna, Italia, l-a condamnat în contumacie la șaptesprezece ani de închisoare și o amendă de

150 000 de euro pentru trafic de ființe umane și asociere mafiotă. Până acum, niciodată un traficant nu a primit o asemenea pedeapsă! Pentru aceasta, Italia va trebui să ceară extrădarea lui Puja peste patru ani. Aștept să văd ca să cred. Dar este totuși un semn că, atunci când vrei cu adevărat, poți să faci ca lucrurile să se miște.

„Țările din Europa de Est au devenit principalele exportatoare de fete în Uniunea Europeană. Conform puținelor studii pe care le avem, în prezent 300 000 de femei se prostituează în Vest. Cât despre numărul celor care sunt vândute...

Toate acestea se petrec sub ochii noștri, pe străzile noastre, în barurile noastre, în parcările orașelor noastre. Oficial, autoritățile, reprezentanții legii, politicienii se plâng. În realitate, procesele intentate traficanților de carne vie sunt rarisime.

Îmi dedic viața tuturor acestor fete care au cunoscut infernul, pentru a le asigura un loc unde să se refugieze dacă reușesc să fugă. Dacă nu le-aș ajuta eu cine să o facă?"

IANA MATEI

ISBN 978-606-609-092-6

editura rao

www.rao.ro
www.raobooks.com